

UCHWAŁA NR VIII/68/2024

RADY GMINY LUBIN

z dnia 26 listopada 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024 – 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r., poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) Rada Gminy Lubin uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lubin.

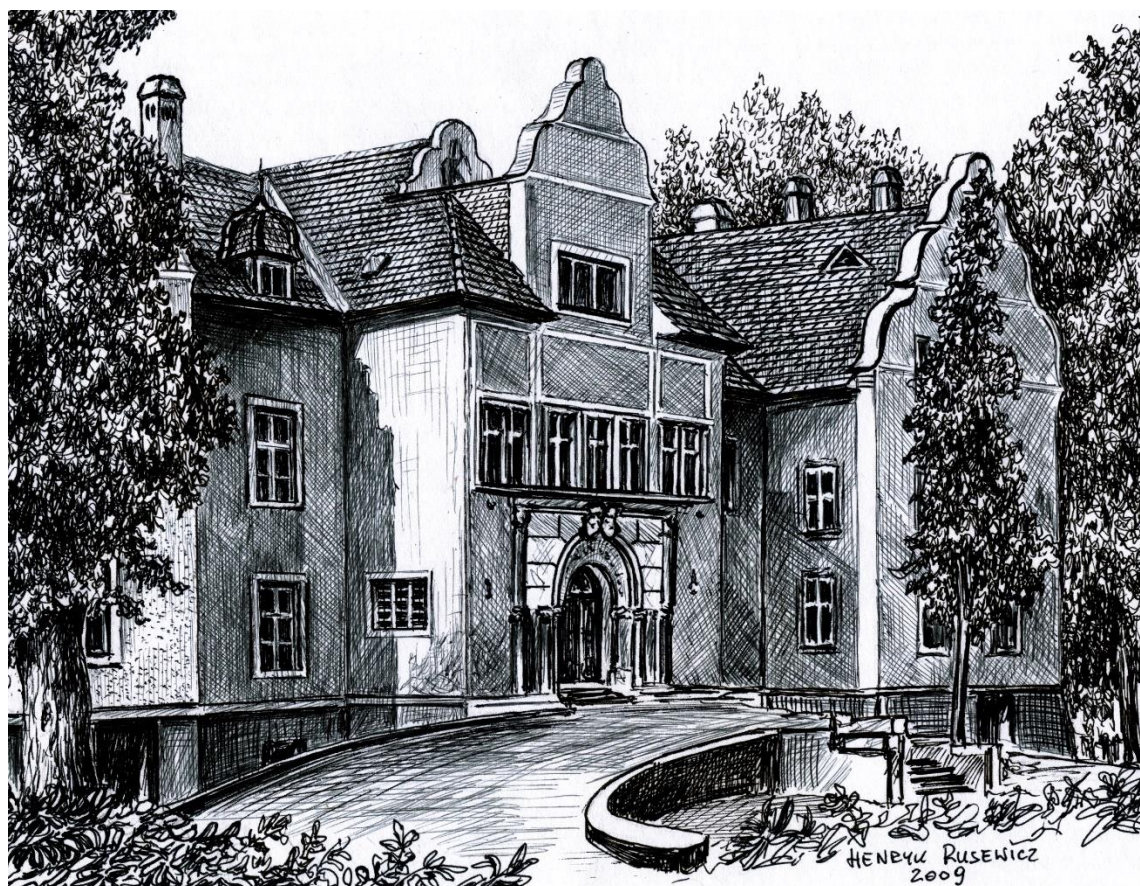
§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady
Gminy Lubin

Norbert Grabowski

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY LUBIN NA LATA 2024-2027

Lubin, wrzesień 2024 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Podstawy prawne Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-20275	
2. Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zabytkami6	
2.1. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami.....	6
2.1.1. Ustawowe formy ochrony zabytków	6
2.1.2. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego.....	7
2.1.3. Ochrona zabytków wynikająca z innych przepisów.....	8
2.2. Organizacja organów ochrony zabytków.....	11
2.3. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	13
2.3.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-202613	
2.3.2. Rządowy Program Odbudowy Zabytków14	
2.3.3. Inne rządowe dokumenty strategiczne związane z problematyką ochrony zabytków i opieką nad zabytkami	14
2.3.4. Infrastruktura informacji przestrzennej o zabytkach.....	16
2.3.5. Działalność Narodowego Instytutu Dziedzictwa skierowana do samorządów	16
2.4. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych.....	19
2.4.1. Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-202419	
2.4.2. Inne dokumenty strategiczne województwa związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	21
2.4.3. Dokumenty strategiczne powiatu lubińskiego związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	22
3. Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami	24
3.1. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027.....	
3.2. Ochrona zabytków Gminy Lubin – stan prawny	28
3.2.1. Rejestr zabytków	28
3.2.2. System ochrony krajobrazu kulturowego Gminy Lubin w dokumentach prawa miejscowego....	45

3.2.3. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin	50
3.3. Ocena stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego oraz główne problemy i zagrożenia związane z opieką nad zabytkami Gminy Lubin	53
4. Założenia programowe	73
4.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027	74
4.2. Dotacje z budżetu Gminy Lubin na prace konserwatorskie przy zabytkach	77
4.3. Realizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków w latach 2024-2027	82
4.3.1. Zarządzanie obiektami zabytkowymi pozostającymi własnością Gminy Lubin	82
4.3.2. Rewaloryzacja zabytkowych parków, alei i cmentarzy	83
4.3.3. Projekty zaplanowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)	83
4.3.4. Inne projekty planowane z dofinansowaniem ze środków UE	84
4.3.5. Projekty planowane w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków	85
4.3.6. Realizacja Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lubin na lata 2022-2026	
4.3.7. Zadania infrastrukturalne na obszarach zabytkowych (historycznych układów ruralistycznych)	85
4.3.8. Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin	86
4.3.9. Planowanie przestrzenne	86
4.3.10. Zadania związane z edukacją i popularyzacją dziedzictwa kulturowego Gminy	86
4.4. Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	88
4.5. Ulgi podatkowe	90
5. Monitoring Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027	91
6. Instrumenty realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027	92
Archiwalia i literatura	93
Wykaz kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (urbanistyka, zabytki architektury i budownictwa, założenia zielone)	95
Wykaz kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (stanowiska archeologiczne i obszary chronione)	125

Wstęp

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 jako element polityki samorządowej porządkuje informacje dotyczące prowadzonych zadań związanych z opieką nad zabytkami oraz ochroną dziedzictwa kulturowego Gminy, służy planowaniu w perspektywie najbliższych czterech lat zadań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania wiedzy o dziedzictwie.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 stanowi kontynuację poprzednich dokumentów:

1. Programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XXXIII/134/2005 z dnia 30 września 2005 r.),
2. Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2011-2015 (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XIII/61/2011 z dnia 18 lipca 2011 r.),
3. Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019 (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XXXI/203/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.),
4. Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 (przyjętego Uchwałą Rady Gminy Lubin Nr XIX/184/2020 z dnia 11 maja 2020 r.)

Za realizację Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019 Gmina Lubin otrzymała w 2020 r. wyróżnienie w prestiżowym ogólnopolskim konkursie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków pod nazwą Samorząd dla Dziedzictwa, który koordynowany był przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Konkurs miał na celu promocję i upowszechnianie najlepszych wzorców w zakresie opracowywania i wdrażania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Jako wyrazy uznania za szereg inicjatyw związanych z szeroko rozumianą kulturą, podejmowanych w ciągu ostatnich kilku lat, Wójt Gminy Lubin Tadeusz Kielan w 2022 r. otrzymał złotą odznakę „Za opiekę nad zabytkami” oraz w 2023 r. odznakę honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej” – oba zaszczytne wyróżnienia przyznane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a w 2023 r. uhonorowany został Złotym Krzyżem Zasługi.

W przyjętym Uchwałą Nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 (Monitor Polski z dnia 28.12.2023, poz. 1470) zapisane zostało zadanie 3.1.2: „Wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami”. Zasadniczym celem tego projektu jest wzmocnienie oraz usprawnienie ochrony i opieki nad zabytkami na poziomie lokalnym przez wsparcie samorządów gminnych w zakresie tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami. Zadanie to zostało sformułowane po analizie systemu

ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w samorządach lokalnych, który oceniono jako zróżnicowany. Zaplanowane zostało opracowanie nowego poradnika oraz trzech modelowych gminnych programów opieki nad zabytkami, a także przeprowadzenie cyklu szkoleń.

W związku z tym, że zadanie dopiero jest w fazie realizacji, niniejszy dokument opracowany został zgodnie z metodologią przyjętą w Poradniku metodycznym opracowanym przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (Kurier Konserwatorski Nr 3, 2009, s. 14-36; www.nid.pl) przy uwzględnieniu założeń Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026. Zdecydowano zatem o zachowaniu dotychczasowego układu dokumentu.

W oparciu o bardzo wysoką ocenę realizacji zadań związanych z opieką nad zabytkami przez Gminę Lubin podczas procedury ogólnopolskiego konkursu Samorząd dla dziedzictwa, jak również o wnioski przedstawiane Radzie Gminy Lubin w sprawozdaniach z realizacji poprzednich dokumentów co do zasadności kontynuacji programów i projektów w kolejnych latach, zdecydowano o kontynuacji wyznaczonych w poprzednich dokumentach priorytetów, głównych celów i kierunków działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami Gminy Lubin. Część programową uaktualniono oraz uzupełniono o kwestie akcentowane w dokumentach wyższego szczebla, w tym przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych, zwiększenie dostępności dziedzictwa kulturowego zarówno dla mieszkańców jak i turystów, a także partycypację społeczną w procesie interpretacji i zachowania zabytków we właściwym stanie.

1. Podstawy prawne Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024 - 2027

Dbłość o zabytki i ich wartości niematerialne, które stanowią dobro wspólne zakłada artykuł 82. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5 i 6) jest ochrona dziedzictwa narodowego, stworzenie warunków upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Ustawowym zadaniem samorządów jest wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków zgodnie z art. 7, ust. 1, pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465) (dalej jako Ustawa o samorządzie gminnym): „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy [...] kultury, w tym [...] ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) (dalej jako Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Zgodnie z przepisami obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami spoczywa na samorządach wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych.

Zgodnie z artykułem 87. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt gminy sporządza gminny program opieki nad zabytkami na okres czterech lat. Program podlega uchwaleniu przez radę gminy po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a następnie ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu wójt gminy ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań, które przedstawia następnie radzie gminy.

Zgodnie z art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podstawę Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 stanowi Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 jest zgodny ze strategicznymi dokumentami rządowymi, samorządowymi wojewódzkimi i powiatowymi oraz dokumentami strategicznymi Gminy Lubin.

Gmina Lubin realizuje ustawowe zadania w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jako właściciel zabytków jak również jako podmiot odpowiedzialny za ochronę zabytków znajdujących się na jej obszarze, zgodnie z kompetencjami samorządu Gminy Lubin.

2. Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zabytkami

2.1. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami¹

2.1.1. Ustawowe formy ochrony zabytków

Podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce stanowi Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która określa w szczególności przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami reguluje pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania etc.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska (art. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury (art. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zgodnie z art. 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie

¹ Stan prawny na 16.08.2024 r.

leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zgodnie z art. 6. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności: a) krajobrazami kulturowymi, b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, c) dziełami architektury i budownictwa, d) dziełami budownictwa obronnego, e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi, f) cmentarzami, g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni, h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności: a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, e) materiałami bibliotecznymi, f) instrumentami muzycznymi, g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi, h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności: a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, b) cmentarzyskami, c) kurhanami, d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami definiuje następujące formy ochrony zabytków:

1. Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków:
 - zgodnie z art. 9 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru

może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości. Decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości, jak również informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

- zgodnie z art. 10 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.
- sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56).

2. Wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, na którą wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego, którą prowadzi minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – sposób prowadzenia Listy Skarbów Dziedzictwa określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 928);
3. Uznanie za pomnik historii zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury dokonywane jest przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;
4. Utworzenie parku kulturowego dokonywane jest w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy może utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
5. Ustalenia ochrony dokonywane jest w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ustanowienie parku kulturowego oraz ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pozostają w kompetencjach władz samorządów gminnych.

2.1.2. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego

Akty wyznaczające standardy ochrony dziedzictwa kulturowego znajdują się wśród ratyfikowanych przez Polskę umów międzynarodowych i konwencji:

- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212) oraz Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 248),
- Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r. (Dz. U. z 1974 r. Nr 20, poz. 106),
- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190),
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 210),
- Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 14, poz. 98),
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 172, poz. 1018),
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 215, poz. 1585),
- Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego sporządzona w Paryżu dnia 2 listopada 2001 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1302),
- Konwencja ramowa Rady Europy o wartości dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa sporządzona w Faro dnia 27 października 2005 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 396).

Międzynarodowe akty o charakterze zaleceń, w tym rekomendacje UNESCO mające wpływ na określenie celów i kierunków działań w obszarze ochrony zabytków:

- Rekomendacja w sprawie ochrony piękna i charakteru krajobrazów oraz miejsc (1962),
- Rekomendacja dotycząca ochrony dóbr kultury zagrożonych przez prace publiczne lub prywatne (1968),
- Rekomendacja dotycząca ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego na poziomie narodowym (1972).
- Rekomendacja w sprawie ochrony i współczesnego znaczenia miejsc historycznych (1976),
- Rekomendacja dotycząca ochrony zespołów zabytkowych i tradycyjnych oraz ich roli w życiu współczesnym, tzw. „Rekomendacje Warszawskie” (1976),
- Rekomendacja w sprawie ochrony kultury tradycyjnej i folkloru (1989),
- Rekomendacja w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego (2011).

2.1.3. Ochrona zabytków wynikająca z innych przepisów

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w innych obowiązujących ustawach:

- Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465),
- Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1130) (dalej jako Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym),
- Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725 z późn. zm.) (dalej jako Prawo budowlane),
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (t.j. Dz.U. 2024 r. poz. 101),
- Ustawie z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.) (dalej jako Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu),
- Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.) (dalej jako Ustawa - Prawo ochrony środowiska),
- Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.) (dalej jako Ustawa o ochronie przyrody),
- Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1145),
- Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2024 r.

poz. 324 z późn. zm.),

- Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 87),
- Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 571 z późn. zm.) (dalej jako Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie),
- Ustawie z dnia 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1591).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach regulują:

- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 385),
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych reguluje:

- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 164 z późn. zm.).

Akty wykonawcze Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153) (dalej jako Rozporządzenie Ministra Kultury w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie wzorów dokumentów oceny wskazującej czas powstania zabytku, wyceny zabytku oraz potwierdzenia wwozu zabytku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 256);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem

(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56) (dalej jako Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem);

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 110);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz. U. z 2015 r. poz. 1275);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 kwietnia 2017 r. w sprawie Listy Skarbów Dziedzictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 928);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2425).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81) (dalej jako Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 537) (dalej jako Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych).

2.2. Organizacja organów ochrony zabytków

Kwestie organizacji organów ochrony zabytków reguluje art. 89 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Organami ochrony zabytków są:

- minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Zgodnie z art. 90 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: Generalny konserwator zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Natomiast do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy, w szczególności:

- opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
- podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
- prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
- koordynowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków;
- kontrolowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224);
- promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
- organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
- organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
- opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami";
- współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
- organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;

- podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności (art. 91 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Zgodnie z art. 97: przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; art. 98 określa zakres działania Głównej Komisji Konserwatorskiej przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa jako organ opiniodawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach, natomiast art. 99 wskazuje Wojewódzką Radę Ochrony Zabytków przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków jako organ opiniodawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.3. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

2.3.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026

Zgodnie z ustawowym obowiązkiem Uchwałą Nr 242 Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r. przyjęty został Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 (Monitor Polski z dnia 28.12.2023, poz. 1470).

Organem odpowiedzialnym za koordynację, monitorowanie i ewaluację realizacji programu przez wszystkie zaangażowane w nią podmioty jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów. Program odnosi się również do innych dokumentów europejskich wprowadzających politykę przystosowania się do zmian klimatu.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 odnosi się do dokumentów krajowych i międzynarodowych, traktujących dziedzictwo jako nieodnawialne dobro wspólne, za którego zachowanie, ochronę, konserwację i rozwój odpowiedzialność spoczywa na całym społeczeństwie. W 2017 r. opracowana została europejska Strategia na rzecz europejskiego dziedzictwa kulturowego na XXI wiek. Zalecenia Strategii mają na celu ponowne przybliżenie społeczności do ich dziedzictwa oraz zachęcenie państw członkowskich i innych zainteresowanych stron do wykorzystywania mechanizmów uczestnictwa opartych na „dobrych rządach”.

Celem głównym programu krajowego jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce. Do realizacji celu głównego wskazano trzy cele szczegółowe dotyczące: weryfikacji wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości; wzmocnienia potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków; roli zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja).

Część programową poprzedza diagnoza dokonana w obszarach: organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce; stanu zachowania zabytków w Polsce – roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach; komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Z punktu widzenia opieki nad zabytkami Gminy Lubin istotne wydają się wpisane do krajowego programu zadania:

Zadanie 1.1.2. Weryfikacja i klasyfikacja zabytków techniki kolejowej.

Zadanie 1.1.4. Weryfikacja i klasyfikacja zabytków architektury osad związanych z gospodarką leśną.

Zadanie 1.2.1. Model i system wartościowania zabytków.

Zadanie 1.2.4. System bezpieczeństwa zabytków.

Zadanie 1.2.5. Projektowanie konserwatorskie.

Zadanie 2.1.1. Cyfryzacja procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków.

Zadanie 2.2.1. Wdrożenie i rozwój programu AZP+.

Zadanie 2.2.2. Digitalizacja i udostępnianie zasobu archiwalnego.

Zadanie 2.2.4. Rozwój portalu zabytek.pl (kontynuacja).

Zadanie 2.3.1. Premia zabytkowa.

Zadanie 2.3.2. Alternatywny sposób finansowania opieki nad zabytkami – crowdfunding.

Zadanie 3.1.1. Strategia przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków.

Zadanie 3.1.2. Wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami.

Zadanie 3.1.3. Twój dom – dialog z tradycją.

Zadanie 3.1.4. Upowszechnianie tradycyjnych, neutralnych dla środowiska metod i technik rzemieślniczych – „Szkoła rzemiosł CAD”.

Zadanie 3.1.6. Wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych.

Zadanie 3.1.7. Proces prowadzenia inwestycji w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

Zadanie 3.2.1. Włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach.

Zadanie 3.2.4. Kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące dziedzictwa.

Zadanie 3.2.5. Wsparcie służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Zadanie 3.2.6. Edukacja o dziedzictwie z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Zadanie 3.2.7. Forum Posiadaczy Zabytków przy Generalnym Konserwatorze Zabytków.

2.3.2. Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Uchwałą Nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 r. ustanowiony został Rządowy Program Odbudowy Zabytków. Program jest realizowany ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w art. 65 Ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568 z późn. zm.). Program określa zasady rozdziału i przekazywania gminom, powiatom i województwom dofinansowania na realizację zadań

inwestycyjnych, przyznawanego na podstawie promes udzielanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Dofinansowanie z programu przeznacza się na pokrycie wydatków związanych z realizacją zadań inwestycyjnych polegających na ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dofinansowanie z programu może być przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych obejmujących:

- finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w ewidencji zabytków, do którego tytuł prawny wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego posiada wnioskodawca lub jednostka organizacyjna zaliczana do sektora finansów publicznych, podlegająca wnioskodawcy;
- udzielanie przez wnioskodawcę dotacji na nakłady konieczne, na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, lub znajdującym się w ewidencji zabytków.

Dofinansowanie może być przyznane w wysokości nie wyższej niż 98% dotacji albo wartości zadania inwestycyjnego i jest wypłacane na podstawie promes, po zakończeniu realizacji zadania inwestycyjnego lub jego wydzielonego etapu;

Ogłoszone zostały dwie edycje Rządowego Programu Odbudowy Zabytków z określeniem limitu składanych przez samorządy wniosków.

2.3.3. Inne rządowe dokumenty strategiczne związane z problematyką ochrony zabytków i opieką nad zabytkami

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2023-2026 realizuje zadania głównych dokumentów strategicznych kraju, w tym Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, której celem głównym jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Jednym z kluczowych czynników wpływających na realizację tego celu jest zapewnienie skutecznie działającego państwa i instytucji służących wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, m.in. dzięki cyfrowemu rozwojowi kraju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jako cel główny Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 przyjęto efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju

kraju. Ma to tworzyć warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Jest jedną z głównych Strategii rozwoju kraju. Celem głównym Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, odnoszący się do kapitału ludzkiego i społecznego.

Doprecyzowaniem są trzy cele szczegółowe: zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne, wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich oraz zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju. Wskazano, że dziedzictwo kulturowe stanowi nie tylko przedmiot ochrony, lecz także zasób, który powinien być wykorzystany w obecnym i przyszłym rozwoju. Przyjęto m.in., że digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie zbiorów dziedzictwa kulturowego za pomocą Internetu należą do najważniejszych przedsięwzięć prowadzących do rozwoju kultury cyfrowej w kraju.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Celem głównym tej strategii jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Wskazane zostały trzy cele środowiskowe, dodatkowo wspierane przez dwa cele horyzontalne:

- cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;
- cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;
- cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych;
- 2 cele horyzontalne: (1) Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa, (2) Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra z zakresu kultury mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych, natomiast w programie Ochrona Zabytków również osoby fizyczne są uprawnione do składania wniosków.

Z zakresu dziedzictwa kulturowego i historycznego ogłoszone zostały następujące programy w 2024

roku:

- Wspieranie działań muzealnych
- Groby i cmentarze wojenne w kraju
- Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju
- Miejsca pamięci narodowej za granicą
- Wspieranie archiwów, bibliotek i muzeów poza krajem
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Badanie polskich strat wojennych
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Ochrona Zabytków.

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 oraz Model Struktury Przestrzenno-Funkcjonalnej Kraju

Oba dokumenty sporządzane są w ramach projektu Gospostrateg-PL2050 realizowanego w latach 2021-2024.

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 ma być dokumentem wizyjnym, który będzie kierunkowskazem w zarządzaniu rozwojem Polski. Koncepcja ma stać się dokumentem łączącym planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego oraz środowiska. W przestrzeni zachodzi bowiem większość procesów rozwojowych, które bezpośrednio lub pośrednio kształtują środowisko życia. Różne obszary Polski potrzebują odmiennego spojrzenia i własnych ścieżek rozwoju, dlatego istotnym celem jest zachowanie różnorodności wszystkich obszarów przy jednoczesnym wzmacnianiu spójności terytorialnej i zrównoważonym wykorzystaniu zasobów naturalnych. Będzie to długookresowy dokument wizyjny, który zidentyfikuje kluczowe światowe i krajowe trendy kształtujące przyszłość w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej, wskaże najważniejsze wyzwania rozwojowe, z jakimi mierzy i mierzyć się będzie Polska, sformułuje możliwe scenariusze rozwojowe, oraz będzie rekomendować strategiczne wybory w ramach polityk publicznych w perspektywie roku 2050.

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 opracowana zostanie w procesie partycypacyjnym, włączającym obywateli i różnorodne środowiska w dyskusję i kreowanie przyszłości kraju. Powstanie przy współpracy z administracją rządową i samorządami, przedstawicielami nauki i think tankami, jak i organizacjami pozarządowymi, biznesem korporacyjnym, czy organizacjami branżowymi. Do ścisłej współpracy zachęcane również zostaną osoby młode – uczniowie szkół średnich, studenci i doktoranci – tak aby dokument dedykowany ich pokoleniu odzwierciedlał także ich punkt widzenia i oczekiwania co do przyszłości kraju.

2.3.4. Infrastruktura informacji przestrzennej o zabytkach

Dostęp społeczny do zasobu dziedzictwa kulturowego, jakim są zabytki, w dużym stopniu umożliwia infrastruktura informacji przestrzennej.

Nowe możliwości, które wynikają z wdrożenia jednolitego systemu gromadzenia i przekazywania danych przestrzennych, mogą pomóc w efektywnym i skutecznym zarządzaniu przestrzenią przy uwzględnieniu wartości zabytkowych oraz zwiększyć poziom ochrony zabytków. Łatwy i operacyjny dostęp do danych przestrzennych zabytków przyspieszy proces projektowania i uzgadniania lokalizacji inwestycji, jak również pomoże przeciwdziałać wielu zagrożeniom zabytków.

Obowiązkowy zakres danych o zabytkach oraz tryb, w jakim dane te muszą być publikowane w Internecie w formie usług sieciowych, określają Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 214) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2007/2/WE z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE).

Organem odpowiedzialnym za wprowadzenie do infrastruktury informacji przestrzennej danych o zabytkach chronionych prawem, jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Generalny Konserwator Zabytków w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył to zadanie dyrektorowi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

W związku z podjęciem prac związanych z przystąpieniem do sporządzenia planów ogólnych, gminy mogą wnioskować do Narodowego Instytutu Dziedzictwa o udostępnienie danych wektorowych dotyczących: zabytków nieruchomych, w tym nieruchomych zabytków archeologicznych, wpisanych do rejestru zabytków; zabytków nieruchomych, w tym nieruchomych zabytków archeologicznych, ujętych w krajowej ewidencji zabytków; zabytków uznanych na mocy rozporządzenia Prezydenta RP za pomniki historii; obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Narodowy Instytut Dziedzictwa udostępnia powyższe dane podmiotom publicznym na podstawie art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 307 z późn. zm.). W celu ułatwienia składania wniosków udostępniany jest [Wzór wniosku](#) o udostępnienie danych zgromadzonych w rejestrze publicznym do planu ogólnego gminy [<https://nid.pl/2024/05/13/udostepnienie-danych-niezbbednych-do-planow-ogolnych-gminy/>].

Informacja o zabytkach nieruchomych, w tym archeologicznych, wpisanych do rejestru zabytków została opublikowana na [internetowym portalu mapowym](#) Narodowego Instytutu Dziedzictwa: [geoportal.nid.pl](https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/) [<https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>]. Oprócz danych przestrzennych dostępna w formie skanów jest również dokumentacja konserwatorska zabytków. Informacje o zabytkach Gminy Lubin publikowane są jako warstwa w [Systemie Informacji Przestrzennej](#) Starostwa Powiatowego w Lubinie

[<https://lubinski.e-mapa.net/>].

2.3.5. Działalność Narodowego Instytutu Dziedzictwa skierowana do samorządów

[Narodowy Instytut Dziedzictwa](#) to państwowa instytucja kultury, której organizatorem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, będąca eksperckim i opiniodawczym wsparciem dla Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz instytucji publicznych w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. <https://nid.pl/>. Jest instytucją, która realizuje krajowy program ochrony zabytków.

Portale informacyjne: <https://zabytek.pl/pl>, <http://samorząd.nid.pl> oraz <http://krajobrazmojegomiasta.pl>

Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi [portal informacyjny o zabytkach](https://zabytek.pl/pl) <https://zabytek.pl/pl>, zawierający kompleksowe informacje oraz fotografie obiektów zabytkowych.

[Portal wiedzy o zarządzaniu dziedzictwem w gminach](http://samorząd.nid.pl) <http://samorząd.nid.pl> oprócz zbioru przepisów prawnych zawiera materiały i publikacje, które mogą być pomocne dla pracowników samorządowych. Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi również kampanię społeczną Krajobraz mojego miasta. Celem kampanii jest zwrócenie uwagi władz samorządowych, firm i instytucji oraz społeczeństwa na problem chaosu reklamowego i właściwego planowania przestrzeni. [W portalu internetowym](#) prezentowane są m.in. publikacje, które przybliżają tematykę kształtowania przestrzeni publicznej oraz prezentują tzw. dobre praktyki. Kolejną prowadzoną przez Narodowy Instytut Dziedzictwa jest kampania społeczna na temat przestępczości przeciwko zabytkom: Zabytki to Twoje dziedzictwo. Nie pozwól niszczyć. Reaguj.

Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji

Centra Kompetencji prowadzą działalność informacyjną i doradczą dla gmin realizujących programy rewitalizacyjne związane z dziedzictwem kulturowym, informują o ogólnych zasadach, prawach i obowiązkach gmin w tym zakresie, a także upowszechniają modelowe rozwiązania, wiedzę o opracowaniach związanych z wykorzystaniem zasobu dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacji. W Oddziale Terenowym we Wrocławiu Narodowego Instytutu Dziedzictwa utworzono Centrum Kompetencji ds. Rewitalizacji dla województw dolnośląskiego i lubuskiego. W latach 2024-2027 Narodowy Instytut Dziedzictwa będzie realizować projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa”, którego głównym celem jest wsparcie gmin w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji z uwzględnieniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w kontekście zmian klimatu i tzw. zielonej rewitalizacji oraz wsparcie służb konserwatorskich w rozwinięciu i wzmocnieniu kompetencji związanych z ochroną zabytków

i wykorzystaniem potencjału dziedzictwa kulturowego w tym procesie. [O projektach:](#)
<https://samorząd.nid.pl/rewitalizacja/>.

Dziedzictwo niematerialne

Ratyfikowana przez Polskę Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. nakłada na Państwa-Strony obowiązek inwentaryzacji przejawów tego dziedzictwa zgodnie z zaleceniami i standardami Konwencji. Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, która ma charakter informacyjny i stanowi realizację tego wymogu poprzez dokumentację żywego niematerialnego dziedzictwa. Prowadzony jest również krajowy rejestr dobrych praktyk w ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W Oddziale Terenowym we Wrocławiu Narodowego Instytutu Dziedzictwa powołany został koordynator odpowiedzialny za kwestie związane z ochroną i promocją [niematerialnego dziedzictwa kulturowego](#) w województwie dolnośląskim i lubuskim. <https://niematerialne.nid.pl/>.

Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków, Międzynarodowy Dzień Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, Europejskie Dni Dziedzictwa oraz Europejskie Dni Archeologii

Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków obchodzony jest na całym świecie w dniu 18 kwietnia, a ustanowiony został przez Komitet Wykonawczy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS w 1983 roku. Święto to jest wyjątkową okazją do dyskusji na temat zarządzania dziedzictwem kulturowym oraz przybliżania lokalnym społecznościom problemów jego ochrony. Jest to również święto wszystkich, którzy na co dzień zajmują się ochroną i opieką nad zabytkami – konserwatorów, historyków sztuki i architektury, urbanistów, archeologów oraz przedstawicieli innych zawodów pracujących na rzecz ochrony zabytków, a także społeczników, właścicieli, opiekunów i zarządców obiektów zabytkowych.

Po raz pierwszy 17 października 2024 r. będzie obchodzony Międzynarodowy Dzień Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego – święto ustanowione w 2023 roku podczas 217. sesji Rady Wykonawczej UNESCO. Dzień ten ma na celu zwiększenie świadomości o różnorodności i bogactwie niematerialnych wyrazów kultury oraz ich roli w budowaniu tożsamości społecznej. Europejskie Dni Dziedzictwa – to wspólna inicjatywa Rady Europy i Unii Europejskiej, cykliczny projekt kulturalny, społeczny i edukacyjny. Głównym jego celem jest edukacja historyczna, kulturalna, promowanie różnorodności regionalnego dziedzictwa kulturowego, podkreślenie wspólnych korzeni kultury europejskiej oraz propagowanie dialogu międzykulturowego. Opiekunowie obiektów i placówek kulturalnych w ramach EDD bezpłatnie je udostępniają oraz organizują np. wykłady czy kiermasze wyrobów artystycznych i rzemieślniczych. Ogólnopolskim koordynatorem obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa jest Narodowy Instytut Dziedzictwa, koordynatorem EDD

w województwie dolnośląskim jest [Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu](https://edd.nid.pl/). <https://edd.nid.pl/>.

Europejskie Dni Archeologii odbywają się od 2010 roku, natomiast w Polsce od pięciu lat. Są to wystawy, sesje naukowe, pikniki archeologiczne i inne wydarzenia, np. gry terenowe czy rajdy rowerowe, które służą przybliżeniu i promocji dziedzictwa archeologicznego oraz zwiększeniu świadomości potrzeby jego ochrony. EDA odbywają się w czerwcu i są adresowane do zróżnicowanej grupy odbiorców. Działania na poziomie ogólnopolskim koordynuje Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Centrum Architektury Drewnianej

Pracownia Terenowa Centrum Architektury Drewnianej NID została powołana w 2021 roku w ramach struktury Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Od 2023 roku pracownia posiada siedzibę w Zakopanem. Od 2019 roku Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi remont konserwatorski drewnianej willi „u Dziadka” w Otwocku. Miejsce to ma stać się kolejną siedzibą Centrum Architektury Drewnianej, zostanie tam zorganizowany punkt kontaktowy wspierający opiekunów architektury i budownictwa drewnianego we właściwej opiece nad tym wymagającym szczególnej troski zasobem zabytkowym. Priorytetowym zadaniem Centrum jest wdrożenie narzędzi wspomagających działania mające na celu powstrzymanie postępującego procesu degradacji i niszczenia zasobów architektury drewnianej. Jednym z kluczowych zadań jest kształtowanie świadomości społecznej na temat wartości architektury drewnianej oraz upowszechnianie fachowej wiedzy w przystępny sposób. [Centrum Architektury Drewnianej](https://nid.pl/centrum-architektury-drewnianej/) jest również organizatorem Dni Architektury Drewnianej. <https://nid.pl/centrum-architektury-drewnianej/>.

Konkurs „Zabytek zadbany”

Celem corocznie odbywającego się konkursu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Generalnego Konserwatora Zabytków jest promocja opieki nad zabytkami, w tym propagowanie najlepszych wzorów badań, konserwacji, adaptacji, utrzymania i zagospodarowania zabytków. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków, a za jego realizację odpowiada Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Edukacja

Narodowy Instytut Dziedzictwa obok prowadzonej działalności naukowo-badawczej organizuje wykłady i webinaria, opracowuje poradniki i materiały edukacyjne dostępne w [księgarni internetowej](https://edu.nid.pl/) [<https://edu.nid.pl/>]; uruchomione zostały również bezpłatne e-szkolenia na [platformie szkoleniowej](https://nid.pl/szkolenia-szkolenia-stacjonarne-i-online/) [<https://nid.pl/szkolenia-szkolenia-stacjonarne-i-online/>]. Dostępne są również akty prawne, dobre

praktyki w zakresie konserwacji zabytków, a także [informacje dotyczące zasad ewidencjonowania zabytków i standardów postępowania](https://konserwator.nid.pl/). <https://konserwator.nid.pl/>.

Warte uwagi są szkolenia, webinaria i wykłady poświęcone zmianom przepisów dotyczących planowania przestrzennego oraz prowadzenia gminnych ewidencji zabytków.

Programy dotacyjne

W ramach wsparcia społecznej opieki nad zabytkami prowadzone są również skierowane do organizacji pozarządowych programy dotacyjne: Wspólnie dla dziedzictwa oraz Niematerialne – przekaż dalej.

2.4. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych

2.4.1. Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024

Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024, przyjęty został przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr XXXIV/686/21 z dnia 24 czerwca 2021 roku. Jest to trzecia edycja dokumentu.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami jest podstawowym instrumentem kształtowania długookresowej polityki w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Należy do grupy programów realizujących strategię województwa i w związku z tym stanowi dokument wykonawczy do Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Jego głównym celem jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych dla realizacji zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, zgodnie z kompetencjami samorządu województwa dolnośląskiego. Adresatami programu są w pierwszej kolejności wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego realizujące zadania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, a także instytucje i podmioty, których działalność obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego, jednostki samorządu terytorialnego, obecni i potencjalni właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych oraz zainteresowani ochroną i opieką nad zabytkami.

Pierwsza część programu – to diagnoza prospektywna dziedzictwa kulturowego województwa, ocena zasobu i stanu zachowania zabytków, ocena stanu zarządzania dziedzictwem, ocena poziomu finansowania zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami (obejmująca lata 2016-2020), a także wskazanie głównych problemów i wyzwań związanych z ochroną zabytków z terenu województwa.

Dokonana została następnie analiza SWOT, przeprowadzona w oparciu o dostępne dane statystyczne i stan zachowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz wnioski wynikające z finansowania ochrony i opieki nad zabytkami. Celem analizy było wskazanie uwarunkowań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na Dolnym Śląsku, w tym cech województwa, które mają istotne znaczenie dla realizacji programu.

W Programie opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024 przyjęto – podobnie jak w poprzedniej edycji dokumentu – następującą wizję rozwoju regionu: „Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego i wpisuje się w europejską politykę kulturalną. Utrzymanie tożsamości i autentyzmu kulturowego regionów europejskich stanowi jeden z ważniejszych czynników rozwojowych zgodnie z zapisami Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E)”.

Celem strategicznym dokumentu wojewódzkiego jest zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wzmacniania tożsamości Dolnego Śląska. Natomiast cele

operacyjne, podporządkowane celowi strategicznemu, dotyczą dwóch obszarów działań:

- cel operacyjny 1: Zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego obejmuje działania mające na celu poprawę stanu zachowania obiektów zabytkowych, w szczególności poprzez wspieranie zintegrowanych aktywności wielu podmiotów zaangażowanych w zarządzanie i opiekę nad nimi.
- cel operacyjny 2: Wzmacnianie tożsamości i marki regionu poprzez zasoby dziedzictwa kulturowego obejmuje działania wzmacniające poczucie tożsamości mieszkańców regionu Dolnego Śląska i ich zaangażowania w opiekę nad zabytkami, a także promocję dziedzictwa kulturowego jako integralnej części marki regionu.

Określono ponadto ramy instytucjonalne i finansowe dla realizacji zadań w zakresie ochrony

i opieki nad zabytkami zgodnie z kompetencjami samorządu województwa dolnośląskiego

Na obszarze Gminy Lubin brak zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków stanowiących mienie województwa dolnośląskiego.

W wykazie zagrożonych zabytków architektury wpisanych do rejestru zabytków ujęto pałace w Siedlcach i w Skłodowicach.

Najważniejsze zadania ujęte w programie:

- wsparcie dla opracowania dokumentacji konserwatorskiej, technicznej, architektonicznej dla obiektów zabytkowych wymagających podjęcia działań ratowniczych (wsparcie finansowe opracowań dokumentacji określonej w art. 77 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w odniesieniu do obiektów zabytkowych w stanie zagrożenia, w szczególności obiektów o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym),
- prowadzenie i aktualizowanie zbiorów danych przestrzennych i zasobów cyfrowych dotyczących obiektów zabytkowych (tworzenie tematycznego modułu o zabytkach w Dolnośląskiej Infrastrukturze Informacji Przestrzennej oraz utrwalenie zasobów dziedzictwa kulturowego w formacie cyfrowym; realizacja działania umożliwia integrację baz danych przestrzennych o zabytkach, w tym danych administrowanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa),
- dofinansowanie prac remontowo-konserwatorskich oraz konserwacji zabytków znajdujących się na terenie województwa (udzielanie wsparcia finansowego, w charakterze dotacji, na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach niebędących w bezpośrednim zarządzie samorządu województwa; przy udzielaniu wsparcia finansowego z budżetu samorządu województwa dolnośląskiego, ze względu na dużą liczbę wpływających wniosków oraz ograniczone możliwości finansowania wszystkich zadań, stosuje się dodatkowe kryteria oceny – należą do nich:
1. ujęcie zabytku w aktualnym, gminnym programie opieki nad zabytkami; 2. adaptacja

obiektu nieużytkowanego na funkcje użytkowe, w szczególności związane z jego udostępnianiem dla celów turystyki, kultury lub użyteczności publicznej; 3. wysoka ranga zabytku w skali regionalnej; 4. priorytetowo będą traktowane obiekty znajdujące się w gminach, w których wartość wskaźnika G3 w roku poprzedzającym udzielanie dotacji jest niższa od średniej wartości tego wskaźnika dla województwa dolnośląskiego; 5. zabezpieczenie obiektu znajdującego się w stanie zagrożenia, ruiny, katastrofy budowlanej lub zabezpieczenie drewnianego obiektu zabytkowego w system przeciwpożarowy),

- wspieranie działań związanych z zabezpieczaniem zabytków (dofinansowanie wyposażenia zabytków w systemy zabezpieczeń przeciwwłamaniowych i przeciwpożarowych, w szczególności w obiektach posiadających cenne dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego oraz w obiektach architektury drewnianej),
- wspieranie działań związanych z dostosowaniem obiektów dla potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w celu poprawy dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej obiektów zabytkowych (dofinansowanie wyposażenia zabytków w niezbędne udogodnienia zwalczające wykluczenie społeczne osób ze szczególnymi potrzebami),
- wspieranie poprawy efektywności energetycznej obiektów zabytkowych wraz z wymianą źródeł ciepła na zero- lub niskoemisyjne w celu zmniejszenia ilości energii wykorzystywanej w obiektach zabytkowych (wsparcie kompleksowej termomodernizacji, a także wymianie instalacji wytwarzających ciepło w oparciu o paliwa stałe na źródła zeroemisyjne wykorzystujące odnawialne źródła energii lub niskoemisyjne instalacje gazowe; przewiduje się także możliwość modernizacji instalacji gazowych; wsparcie analogicznych działań przy adaptowaniu nieużytkowanych obiektów zabytkowych i nadawaniu im nowych funkcji),
- wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej na rzecz ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego (zadania polegające na: budowie i utrwalaniu powiązań instytucjonalnych – w wymiarze międzyregionalnym i transgranicznym – w dziedzinie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego; aktywizacji w zakresie wymiany wiedzy, doświadczeń, sprawdzonych rozwiązań w sferze ochrony, odnowy i wykorzystania zabytków oraz rewitalizacji i zarządzania dziedzictwem kulturowym; realizacji wspólnych projektów międzyregionalnych i międzynarodowych w obszarze dziedzictwa kulturowego; kreowaniu regionalnych i ponadregionalnych szlaków tematycznych umożliwiających wspólne aplikowanie o wsparcie z poziomu krajowego),
- wspieranie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego,

krajobrazu i wartości przyrodniczych (promowanie zintegrowanego i kompleksowego podejścia do ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego poprzez wspieranie lub kreowanie inicjatyw na rzecz ochrony zabytków, krajobrazu i wartości przyrodniczych wykraczających poza jedną jednostkę administracyjną),

- wspieranie programów i projektów edukacyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego (realizacja i wspieranie projektów edukacyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego w regionie),
- wspieranie programów i projektów promujących dziedzictwo kulturowe w powiązaniu z edukacją historyczną (realizacja i wspieranie projektów promujących historię i dziedzictwo kulturowe regionu; wsparciem będą objęte m.in. działania związane z opracowaniem platform internetowych, działalnością wydawniczą i multimedialną promującą zabytki Dolnego Śląska; wspieranie inicjatyw powoływania instytucji kultury promujących zabytki Dolnego Śląska).

2.4.2. Inne dokumenty strategiczne województwa związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r. przyjęta Uchwałą Nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r. definiuje wizję rozwoju regionu: „Dolny Śląsk 2030 regionem równomiernego rozwoju, regionem przyjaznym, nowoczesnym i konkurencyjnym”. Jako nadrzędny cel przyjęto: „harmonijny rozwój regionu i wysoką jakość życia dolnośląskiej społeczności”, a jako jeden z pięciu celów strategicznych: „odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego. Obecnie trwają konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ (z perspektywą 2050).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (obowiązujący dokument przyjęty Uchwałą Nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.) jest dokumentem określającym politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Punktem wyjścia do sformułowania tej polityki jest wizja zagospodarowania przestrzennego, stanowiąca jednocześnie cel główny, czyli stan, do którego Samorząd Województwa Dolnośląskiego będzie dążył, traktując przestrzeń, jako wspólne dobro: „Dolny Śląsk 2030: różne obszary – jeden region, różne potencjały – spójny rozwój”. W dokumencie wskazano cztery cele polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa, w tym cel 2.: „Racjonalny

i zrównoważony sposób wykorzystania środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu”. Zakłada się ochronę walorów przyrodniczych jako zintegrowaną z działaniami służącymi zachowaniu walorów kulturowych i krajobrazowych, wspólnie stanowiących dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe regionu i świadczące o jego, tworzonej przez wieki, tożsamości.

Polityka krajobrazowa województwa dolnośląskiego

Audyt krajobrazowy dla województwa dolnośląskiego jest w trakcie opracowania i ma zostać przyjęty uchwałą Sejmiku Dolnośląskiego do dnia 31 grudnia 2024 roku. Ma być narzędziem wspierającym prowadzenie polityki krajobrazowej w województwie, ma na celu identyfikację, charakterystykę i ocenę krajobrazów w województwie, ochronę i zarządzanie zasobami krajobrazowymi oraz wzmocnienie systemu ochrony obszarów przyrodniczych.

Zarząd Województwa Dolnośląskiego na podstawie art. 38b ust. 2 pkt 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przystąpił do sporządzenia projektu audytu krajobrazowego dla województwa dolnośląskiego. Szczegółowe wytyczne do sporządzenia audytu określone są w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych.

Zintegrowany system powiązań miast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF)

Projekt ten został zrealizowany w ramach konkursu dotacji na działania wspierające jednostki samorządu terytorialnego w zakresie planowania miejskich obszarów funkcjonalnych, ogłoszonego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013 oraz z budżetu państwa. Celem głównym konkursu było upowszechnienie podejścia funkcjonalnego w planowaniu przestrzennym oraz promocja zintegrowanego podejścia do problemów danego obszaru.

Dolnośląska Polityka Rowerowa

Dokument został przyjęty 31 maja 2017 r. Uchwałą Nr 3847/V/17 Zarządu Województwa Dolnośląskiego. Dolnośląska Polityka Rowerowa kompleksowo ujmuje kwestie techniczne, organizacyjne, planistyczne, promocyjne, edukacyjne i finansowe, dotyczące ruchu rowerowego w regionie.

Dolnośląska OdNowa. Regiony Rewitalizacji

Projekt ten realizowany jest w ramach współpracy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z Zespołem ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w ramach trzeciej edycji projektu Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0., który jest finansowany z Programu

Operacyjnego Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027. Głównym celem projektu jest wzmocnienie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych. Działania realizowane w ramach projektu w województwie dolnośląskim określone zostały w Wojewódzkiej Inicjatywie Rewitalizacyjnej (WIR) i dotyczyć będą: wsparcia edukacyjnego z zakresu rewitalizacji dla gmin z terenu województwa i ich partnerów (w formie szkoleń, warsztatów i wykładów); indywidualnego wsparcia doradczego z zakresu rewitalizacji dla gmin z terenu województwa; wymiany doświadczeń w zakresie rewitalizacji m.in. w formie forów, konferencji, wizyt studyjnych dla gmin; monitorowania rewitalizacji poprzez aktualizację i rozbudowę modułu ramach Geoportalu Dolny Śląsk; promocji najlepszych praktyk i rozwiązań w zakresie realizacji, promocji gmin prowadzących ambitną i efektywną rewitalizację; Regionalnych Grantów na Rewitalizację jako nowego instrumentu wsparcia, których celem będzie wsparcie potencjału partnerów spoza administracji w celu zwiększenia ich udziału w realizacji polityk rozwoju na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wsparcie gmin w realizacji działań związanych z zaangażowaniem społeczności lokalnej, interesariuszy rewitalizacji oraz partnerów społeczno-gospodarczych na etapie wdrażania gminnego programu rewitalizacji.

2.4.3. Dokumenty strategiczne powiatu lubińskiego związane z problematyką ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Dotychczas zostały opracowane cztery edycje powiatowego programu opieki nad zabytkami. Obecnie obowiązuje Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2022-2025 przyjęty Uchwałą nr XXXIX/309/2022 Rady Powiatu Lubińskiego z dnia 27 stycznia 2022 roku. Powiat bowiem wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, w tym zadania związane z ochroną dóbr kultury.

W dokumentach określono ustawowe obowiązki władz powiatowych w stosunku do obiektów zabytkowych, do których powiat lubiński posiada tytuł prawny. Na obszarze Gminy Lubin są to dwa obiekty:

- zespół pałacowo-parkowy w Szklarach Górnych
Pałac w Szklarach Górnych do niedawna pełnił funkcję Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Obecnie obiekt jest wykwaterowany i przeznaczony na sprzedaż. W ramach realizacji zadań własnych powiatu prowadzone były bieżące prace rewaloryzacyjne i konserwatorskie przy zespole pałacowo-parkowym w Szklarach Górnych
- park w Bukownej.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2022-2025 jest zgodny z innymi dokumentami powiatowymi o charakterze strategicznym, w tym z:

- założeniami przyjętymi w budżecie powiatu lubińskiego,
- Programem ochrony środowiska dla powiatu lubińskiego na lata 2017–2020 z perspektywą na lata 2021-2024,
- Planem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych powiatu lubińskiego. Wymóg opracowania planu został nałożony na władze wszystkich szczebli administracji terytorialnej Rozporządzeniem Ministra Kultury w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Program powiatowy wyznacza cele, których realizacja powinna doprowadzić w przyszłości do zmiany wizerunku regionu kojarzonego wyłącznie z przemysłem miedziowym w rejon bogaty nie tylko bogactwami naturalnymi, ale również – tradycją, historią i wytworami materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Przyjęto zatem następujące priorytety:

- Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego regionu jako jeden z głównych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Priorytet II: Nowoczesne zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego.
- Priorytet III: Działania promocyjne i edukacyjne związane z dziedzictwem skierowane do społeczności lokalnych w celu budowania tożsamości kulturowej oraz promocja zewnętrzna wartości kulturowych regionu.

Określono ponadto kierunki działań i zadania prowadzące do osiągnięcia zamierzonych celów. Z punktu widzenia opieki nad zabytkami Gminy Lubin jako istotne uznano następujące zadania przyjęte do realizacji przez powiat:

W ramach realizacji Priorytetu I:

- realizacja zadań własnych powiatu w kwestii rewaloryzowania i utrzymania obiektów zabytkowych, do których powiat ma tytuł prawny;
- podjęcie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością powiatu;
- realizacja uchwał Rady Powiatu w sprawie określenia zasad udzielenia i rozliczenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (Uchwała Nr XLI/265/2009 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 24 września 2009 r. w sprawie określenia zasad udzielenia i rozliczenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków; zmiana uchwałą Nr XXXIII/231/2017 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 24 sierpnia 2017 r.);
- prowadzenie kolejnych edycji otwartych konkursów na wsparcie realizacji zadań publicznych

w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;

- przygotowanie przez Powiatowy Urząd Pracy, w uzgodnieniu z poszczególnymi gminami, ofert pracy sezonowej w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną;

W ramach realizacji Priorytetu II i III:

- ustanawianie społecznych opiekunów zabytków w ramach realizacji zadań własnych powiatu; prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków;
- zlecanie i dofinansowywanie prac studialnych i dokumentacyjnych dotyczących obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego regionu;
- okresowa aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych;
- współpraca z policją, służbami konserwatorskimi i służbami celnymi w sprawie kradzieży i nielegalnego wywozu obiektów zabytkowych za granicę;
- znakowanie obiektów zabytkowych oraz pomników przyrody;
- tworzenie nowych szlaków tematycznych i kulturowych i włączanie ich w sieć istniejących szlaków o zasięgu ponadregionalnym;
- inicjowanie, pomoc w powstawaniu i wspieranie rozwoju izb muzealnych, regionalnych, izb pamięci;
- organizowanie i wspieranie organizacji konkursów, wystaw, imprez, kiermaszy, rajdów i festynów kulturowych;
- dalsze upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie edukacji szkolnej poprzez organizowanie odpowiednich zajęć i konkursów;
- wspieranie działalności instytucji i organizacji pozarządowych związanych z opieką nad dziedzictwem kulturowym;
- propagowanie idei Lokalnych Grup Działania wśród społeczności wiejskiej (informacje na stronach internetowych powiatu, broszury wskazujące korzyści wynikające z działalności LGD);
- wspieranie tworzenia programów odnowy wsi z położeniem nacisku na rewaloryzację historycznych układów ruralistycznych i kształtowanie kierunków rozwoju zespołów wiejskich pod kątem zachowania charakterystycznych cech regionalnych; działania na rzecz ochrony materialnego i niematerialnego dziedzictwa wsi;
- współpraca z gminami i PTTK w kwestii zorganizowania centrów informacji turystycznej;
- kontrola oznakowania szlaków turystycznych;
- znakowanie ścieżek edukacyjnych;

- wsparcie dla rozwoju infrastruktury turystycznej;
- wydawanie i wspieranie publikacji (w tym folderów promocyjnych, przewodników) poświęconych dziedzictwu kulturowego i historii regionu.

3. Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zabytkami²

3.1. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 a dokumenty programowe gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

- Strategią Rozwoju Gminy Lubin na lata 2024-2030 przyjętą Uchwałą Nr III/27/2024 Rady Gminy Lubin z dnia 13 czerwca 2024 r.,
- Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Lubin, ostatnia zmiana Uchwałą Nr IV/30/2024 Rady Gminy Lubin z dnia 30 lipca 2024 r.,
- Programem ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2023-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 roku przyjętym Uchwałą Nr LIX/594/2023 Rady Gminy Lubin z dnia 3 listopada 2023 r.,
- uchwałami budżetowymi,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 zgodny jest z dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej Gminy:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin (tekst ujednolicony, przyjęty Uchwałą Nr LXIII/620/2023 Rady Gminy Lubin z dnia 28 grudnia 2023 r.),
- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Informacje o realizacji programów, w tym zadań związanych z opieką nad zabytkami oraz działaniami na obszarach ochrony konserwatorskiej rokrocznie podane są do publicznej wiadomości w raportach o stanie Gminy na stronie internetowej BIP Gminy Lubin.

Strategia Rozwoju Gminy Lubin na lata 2024-2030

W 2023 r. przystąpiono do opracowania nowego dokumentu strategicznego, którego posiadanie umożliwia pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań własnych. Ponadto strategia ma wymiar promocyjny, ukazuje podmiotom spoza obszaru Gminy jej kierunki i ambicje rozwojowe. Nowa, uchwalona w 2024 r. strategia jest zgodna z zasadami planowania zrównoważonego rozwoju i spójna z obowiązującymi dokumentami programowymi na szczeblu krajowym i regionalnym. Potencjał dziedzictwa kulturowego Gminy został w istotny sposób uznany w nowym dokumencie. Sformułowana w strategii misja Gminy Lubin brzmi: „Nasza gmina na zasadach współpracy

² Stan prawny na 16.08.2024 r.

i integracji z obywatelami realizuje nasze potrzeby we wspólnym zarządzaniu rozwojem”, natomiast wizja przyszłości i cel nadrzędny rozwoju Gminy to: „Gmina Lubin to zachowana przyroda i dziedzictwo historyczno-kulturalne; wysoki poziom infrastruktury technicznej i społecznej sprawia, że mieszkańcy żyją na bardzo dobrym poziomie, są aktywni i zaangażowani w życie społeczne, czują się bezpiecznie. Gmina w pełni korzysta ze swojego położenia a dzięki dobrej komunikacji i atrakcyjnej ofercie produktów i usług lokalnych przyciąga inwestorów i turystów”. Za cel nadrzędny rozwoju Gminy Lubin uznano: „Gmina przyjazna mieszkańcom, rozwijająca się w oparciu o zachowane walory przyrodniczo-kulturowe regionu, przedsiębiorczość mieszkańców i aktywność KGHM Polska Miedź S.A.”.

W sferze środowiskowej (obejmującej m.in. zasób zabytków) przyjęto cel główny 1: Zrównoważone wykorzystanie zasobów przyrodniczych, środowiskowych i kulturowych na rzecz rozwoju Gminy, oraz cele szczegółowe, w tym cel szczegółowy 1.2.: „Zachowanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych oraz kulturowych poprzez prowadzenie odpowiedniej polityki przestrzennej i działań edukacyjnych oraz ochronnych” oraz cel szczegółowy 1.4.: „Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej i edukacyjnej w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe Gminy”.

Jako uzasadnienie wyboru celu szczegółowego 1.2. podano:

„Gmina Lubin kojarzona jest głównie z działalnością prowadzoną przez KGHM Polska Miedź S.A. Nie oznacza to jednak, że na terenie Gminy nie znajdują się obszary cenne przyrodniczo, zabytki i tereny o dużych walorach krajobrazowych. Powinny one zostać zachowane, choćby z tego względu, że mają duży wpływ na tożsamość Gminy i stanowią element dziedzictwa obszaru, jak np. parki gminne, które wymagają stałej pielęgnacji i właściwego zagospodarowania. Aby było to możliwe, wskazane jest m.in. wykonanie nowej Inwentaryzacji Przyrodniczej. Ważnym narzędziem realizacji tych działań jest odpowiedni plan zagospodarowania przestrzennego. Istotna jest także realizacja działań edukacyjnych, które w tym zakresie mogłyby być prowadzone np. w nowym centrum wystawienniczym utworzonym na bazie gminnych zasobów kulturowych i przyrodniczych. [...]”

Cel szczegółowy 1.2. ma zostać osiągnięty poprzez następujące priorytety: 1.2.1. „Uwzględnianie w tworzonych planach zagospodarowania przestrzennego kwestii związanych z zachowaniem dziedzictwa przyrodniczego i historycznego”, 1.2.2. „Popularyzacja dbałości o prywatne posesje i tereny wspólne”, 1.2.3. „Prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej i regionalnej” 1.2.4. „Działania na rzecz zachowania, rewitalizacji, renowacji i odtworzenia obiektów zabytkowych”, 1.2.5. „Działania na rzecz poprawy retencjonowania wody, a także zachowania i odtwarzania obszarów przyrodniczo cennych”.

Jako uzasadnienie wyboru celu szczegółowego 1.4. podano natomiast:

„Istniejące na terenie gminy zasoby przyrodnicze i kulturowe stanowią dobrą bazę do rozwinięcia

oferty turystyczno-rekreacyjnej i edukacyjnej. Szczególnie powinna ona być skierowana do mieszkańców najbliższych gminy i ośrodków miejskich – Lubina, Polkowic i Legnicy oraz opierać się na działaniach związanych z turystyką aktywną i weekendową. Aby oferta ta była naprawdę atrakcyjna należy rozbudować sieć tras i ścieżek rowerowych (przystosowanych również do potrzeb nordic walkingu i rolkarzy) i połączyć ją z trasami na terenie sąsiednich gmin czy „Dolnośląska Cyklostrada” w ramach przebiegającej przez gminę Trasy Miedzianej (Ścinawa – Przemków), rozbudować infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną, szczególnie na terenach leśnych i parkowych. Doskonałym wzmocnieniem ww. infrastruktury powinny być parkingi przesiadkowe (P+R lub B+R) ułatwiających korzystanie z komunikacji zbiorowej (autobusowej, kolejowej) nie tylko w gminie, ale i w regionie. Inwestycji wymaga również infrastruktura edukacyjna (ścieżki przyrodnicze i kulturowe, tablice edukacyjne, etc.) prezentująca zasoby przyrodnicze i kulturowe. Ważne, aby zarówno oferta turystyczna jak i edukacyjna uwzględniały nowoczesne, interaktywne formy komunikacji i prezentacji – serwisy internetowe, aplikacje mobilne, gry planszowe i elektroniczne etc. Warto ofertę tą prezentować i promować również w sposób ciekawy, angażujący uczestników w działania, zapewniając im pozytywne emocje i doświadczenie, należy więc tworzyć Ekomuzea czy Wioski Tematyczne, a także gminne centrum wystawiennicze.”

Cel szczegółowy nr 1.4. ma zostać osiągnięty poprzez następujące priorytety: 1.4.1. „Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej, turystycznej i kulturalnej, w tym edukacyjnej”, 1.4.2. „Rozbudowa sieci tras i ścieżek rowerowych w tym Trasy Miedzianej (Ścinawa-Przemków), parkingów przesiadkowych (P&R i B&R) wraz z infrastrukturą towarzyszącą i oznakowaniem”, 1.4.3. „Doskonalenie i promocja atrakcyjnej oferty turystycznej”.

Z punktu widzenia zarządzania dziedzictwem niematerialnym istotny jest wyznaczony w sferze gospodarczej cel szczegółowy 2.2. „Rozwój rynku lokalnych produktów, w tym rolniczych i usług”. Jak ujęto w uzasadnieniu jego wyboru: „Jak zaznaczono w diagnozie, gmina ma, m in. charakter rolniczy. W związku z tym warto zwrócić uwagę, że w latach 2021-2027 jednym z priorytetów UE będzie wspieranie tzw. „krótkich łańcuchów dostaw” oraz tworzenie lokalnych rynków produktów rolnych. W europejskich i polskich ośrodkach aglomeracyjnych rozwijane są również systemy sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych. Warto te trendy wspierać i stworzyć taki system na terenie gminy. Inną ważną kwestią jest wspieranie lokalnych usługodawców, ze szczególnym uwzględnieniem usługodawców turystycznych i gastronomicznych. W przypadku rozwoju oferty turystyki aktywnej i weekendowej zaplanowanej w innych celach strategii pojawi się więcej podmiotów gospodarczych działających na tym polu. Zaplanowane w ramach tego celu szczegółowego działania powiązane powinny być z aktywnością Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Wrzosowa Kraina”, która planuje rozwijać system certyfikacji lokalnych produktów i usług oraz organizowanych w porozumieniu

z gminą forach rolniczych, które są platformą wymiany doświadczeń dla osób działających w rolnictwie i jego otoczeniu.”

Cel szczegółowy 2.2. ma zostać osiągnięty poprzez następujące priorytety: 2.2.1. „Rozwój lokalnego rynku produktów rolnych (cykliczne imprezy, system sprzedaży bezpośredniej, działania promocyjne, etc.)”, 2.2.2. „Wsparcie działań promujących lokalnych usługodawców i producentów, w tym usługodawców turystycznych”, 2.2.3. „Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju infrastruktury noclegowej i gastronomicznej”, 2.2.4. „Zachęcanie mieszkańców do tworzenia gospodarstw agroturystycznych, edukacyjnych i oferty turystyki weekendowej”, 2.2.5. „Wsparcie szkoleniowo-doradcze dla rolników i usługodawców”.

W sferze społecznej niezwykle istotny jest zdefiniowany cel szczegółowy 3.1. „Włączenie obywateli i organizacji pozarządowych w planowanie i realizację działań na rzecz rozwoju gminy oraz zachowania jej tożsamości i dziedzictwa” oraz cel szczegółowy 3.3. „Rozwój infrastruktury i oferty zajęć kulturalnych dla mieszkańców”, który ma zostać osiągnięty poprzez m.in. powstanie centrum wystawienniczego dziedzictwa kulturowego w Księginicach w obiekcie zabytkowym.

W kolejnej części dokumentu, definiującej model funkcjonalno-przestrzenny gminy, przedstawiono ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej. Priorytetowo uznano podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej miejscowości, kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych, utrzymanie i kontynuację istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia, porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni oraz prowadzenie zakazu wyznaczania nowych terenów zabudowy poza terenami istniejącego zainwestowania (możliwość dopełnienia istniejących struktur zabudowy – w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań przy pełnej ochronie wartościowych kompleksów rolnych, przyrodniczych, lokalnego krajobrazu oraz tradycji). W tym zakresie dokument zgodny jest z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin obejmuje okres do 2034 roku. W dokumencie m.in. zapisane są przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w latach 2024-2027. Dokument jest systematycznie aktualizowany.

Program ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2023-2026 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 roku

Jest to podstawowy dokument strategiczny oceniający stan środowiska, diagnozujący najważniejsze problemy środowiskowe na terenie Gminy oraz wyznaczający cele i kierunki działań konieczne do realizacji na terenie Gminy w zakresie ochrony środowiska. Stanowi instrument wspomagający realizację prawa miejscowego oraz pozostaje w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego, decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych.

Na terenie Gminy Lubin ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

- obszary Natura 2000 – Źródłiska koło Zimnej Wody PLH020082 – obszar siedliskowy,
- obszar chronionego krajobrazu – Dolina Czarnej Wody,
- rezerwat przyrody „Zimna Woda” (60,34 ha),
- 23 pomniki przyrody.

Należy zauważyć, że okazy pomnikowe znajdują się na również na terenach zabytkowych parków.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin, plan ogólny gminy

W dokumencie tym (opierając się na Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin oraz Gminnym Programie opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023) wskazano zasady ochrony krajobrazu kulturowego, jak również obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej oraz ustalono zasady postępowania w ich obrębie w procesie zagospodarowania terenu.

Przyjęta 24 sierpnia 2023 r. zmiana Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zakłada, że w miejsce dotychczas opracowywanego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gmina Lubin jest zobligowana do 1 stycznia 2026 r. do opracowania planu ogólnego gminy. W założeniu będzie to dokument, który umożliwi każdej gminie planowanie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju i zagospodarowania przestrzennego.

Dokument ten uwzględnia uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, między innymi: zabytki objęte formami ochrony, o których mowa w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, lub ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej.

W dniu 30 lipca 2024 r. Rada Gminy Lubin podjęła Uchwałę Nr IV/39/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy, który będzie aktem prawa miejscowego.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z artykułem 22. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Gmina posiada pełne pokrycie miejscowymi [planami zagospodarowania przestrzennego](https://www.sip.gison.pl/lubingmina) [<https://www.sip.gison.pl/lubingmina>].

Ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są jedną z ustawowych form ochrony zabytków (zob. rozdział 3.2.2.).

Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi

Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi z gminy Lubin sporządzane były od 2010 r. w celu przystąpienia do regionalnego programu Odnowy Wsi Dolnośląskiej koordynowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Służą rozwojowi wsi, poprawie warunków i jakości życia ich mieszkańców poprzez uporządkowanie działań podejmowanych przez różne grupy społeczności lokalnej.

W/w Strategie były każdorazowo uchwalane przez Radę Gminy. Wśród planowanych zadań zostały również sformułowane zamierzenia związane z ochroną zabytków oraz promocją walorów środowiska kulturowego. Opracowania te zostały sporządzone dla 17 wsi (Buczynka, Bukowna, Czerniec, Chrótnik, Gogołowice, Gorzyca, Kłopotów, Krzeczyn Mały, Krzeczyn Wielki, Miroszowice, Niemstów, Obora, Osiek, Raszowa Mała, Szklary Górne, Wiercień, Zimna Woda).

3.2. Ochrona zabytków Gminy Lubin – stan prawny

Wśród zabytków Gminy Lubin nie występują:

- obiekty o randze światowej, wyróżnione wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO,
- pomniki historii,
- obiekty wpisane na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- parki kulturowe.

3.2.1. Rejestr zabytków

Rejestr zabytków z obszaru Gminy Lubin prowadzony jest przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu, który jest zobowiązany również do gromadzenia dokumentacji w tym zakresie.

Rejestr zabytków prowadzony jest w formie odrębnych ksiąg dla zabytków:

„A” – dla zabytków nieruchomych,

„B” – dla zabytków ruchomych,

„C” – dla zabytków archeologicznych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków dokonuje wpisu w księdze, jeżeli decyzja o wpisie zabytku do rejestru stała się ostateczna. Przy wpisie zabytki otrzymują numer rejestru – numer kolejnej pozycji w księdze rejestru, pod którą wpisany jest zabytek.

Zgodnie z art. 9 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości.

Zgodnie z art. 10 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku.

Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywieżenia zabytku za granicę.

Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytków wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa, do inwentarza muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków określa tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

W obszarze Gminy Lubin:

- rejestr zabytków nieruchomych obejmuje 77 zespołów i obiektów,
- rejestr zabytków ruchomych obejmuje 256 obiektów w 14 zespołach,
- rejestr zabytków archeologicznych obejmuje 18 stanowisk archeologicznych.

Rejestr zabytków nieruchomych

Do rejestru zabytków nieruchomych w obszarze Gminy Lubin wpisanych zostało łącznie 77 obiektów i zespołów obiektów, przy czym parki w Krzeczynie Małym, Księginicach oraz pałac w Składowicach wpisane są do rejestru zabytków dwiema decyzjami.

Przedmiotem ochrony prawnej są w obszarze Gminy Lubin głównie zespoły sakralne – kościoły wraz z otaczającymi je cmentarzami oraz dawne zespoły rezydencjonalne, w tym pałace, parki oraz zabudowa folwarczna. Ponadto ochroną objęto tereny dawnych cmentarzy oraz aleje.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków z obszaru Gminy Lubin przeważają obiekty, pozostające własnością kościelną, gminną i prywatną.

Gmina Lubin jest właścicielem następujących obiektów objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków:

- pałac oraz część parku w Księginicach,
- ruiny pałacu i park w Raszowej,
- parki w Miłoradzie, Niemstowie,

- części parków w Gorzelinie i Oborze (wydzielona działka pod hydrofornię), Siedlcach i Szklarach Górnych (droga),
- tereny nieczynnych cmentarzy w Kłopotowie i Osieku (obecnie teren zagospodarowany parkowo), cmentarz w Zimnej Wodzie (historyczna, zachodnia część obecnego cmentarza),
- aleje lipowe w Krzeczynie Małym oraz Krzeczynie Wielkim.

TABELA 1.

Gmina Lubin. Wykaz zabytków nieruchomych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 16.08.2024 r.

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
1.	Bukowna	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Bukowna, przy nr 36	3. ćw. XIX w., XIX/XX w.	A/2741/445/L	22.09.1976	
2.	Chróstnik	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Matki Bożej Bolesnej Chróstnik 86	I. 1711-1715 z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, I. 1849-1853, remont I. 1961-1962, 1984 r., 1997 r., 2022 r.	A/1463/947	13.09.1961	
3.	Chróstnik	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej Chróstnik 86	XIV w., powiększony w 1880 r.	A/1464/853/L	16.02.1990	
4.	Chróstnik	Pałac Chróstnik 59b	I. 1723-1728, I. 1905-1909, spalony 1976 r., odbudowa I. 2010-2020	A/2823/268	10.05.1951	
5.	Chróstnik	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami Chróstnik, przy nr 59b	1. poł. XVII w.(?), I. 1723-1728, 1. ćw. XIX w. (?), ok. poł. XIX w., I. 1907-1909, I. 2010-2020	A/2824/461/L	22.09.1976	
6.	Czerniec	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych Czerniec 20	1794 r. w miejscu starszej budowli, remont w I.1997-2003	A/1506/595/L	14.04.1981	
7.	Czerniec	Dzwonnica na cmentarzu przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych Czerniec 20	1794 r.(?), pocz. XX w., remont 2017 r.	162/A/03	04.08.2003	
8.	Czerniec	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych Czerniec 20	XIII w., powiększony w XVIII w.	A/1507/844/L	16.02.1990	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
9.	Czarniec	Park w zespole podworskim, Czarniec, przy nr 18	4. ćw. XIX w., 1. ćw. XX w.	A/2825/692/L	25.06.1986	
10.	Dąbrowa Górna	Kaplica cmentarna, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Oblubieńca NMP Dąbrowa Górna 19	1884 r., remont 2002 r.	A/5871	23.05.2013	
11.	Dąbrowa Górna	Cmentarz ewangelicki, obecnie przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Oblubieńca NMP Dąbrowa Górna 19	ok. 1860 r., ok. 1910 r.	A/1535/845/L	16.02.1990	
12.	Gogołowice	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Katarzyny Gogołowice 24	XV w., 1685 r., 1717 r., 1817 r., 1871 r., remont 1829 r., 1839 r., l. 1857-1858, 1970 r., 2011 r., 2015 r.	A/1619/594/L	14.04.1981	
13.	Gogołowice	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościół filialnym pw. św. Katarzyny Gogołowice 24	XIV w.	A/1620/854/L	16.02.1990	
14.	Gorzelin	Park w zespole podworskim	XVIII w., 3. ćw. XIX w., l. 2016- 2019	A/2871/666/L	27.12.1983	
15.	Gorzyca	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Robotnika Gorzyca 3	XIV w., XVIII w., l. 1814-21 r., 1948 r., remont 1972 r., 1984 r., 2007 r., l. 2014-2018	A/1624/836	27.12.1960	
16.	Gorzyca	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościół filialnym pw. św. Józefa Robotnika Gorzyca 3	XIV w., powiększony XIX w., l. 2014-2016	A/1625/869/L	16.02.1990	
17.	Gorzyca	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Gorzyca, przy nr 8	4. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., pocz. XX w.	A/2872/468/L	17.07.1976	
18.	Kłopotów	Cmentarz komunalny	1925 r., nieczynny	A/2029/938/L	16.02.1990	
19.	Krzeczyn Mały	Pałac Krzeczyn Mały 35	1724 r., 1776 r., ok. 1885 r., l. 20. XX w. (1926 r.?), remont po 1997 r.	A/2994/480/L	29.03.1977	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
20.	Krzeczyn Mały	Park ze wzgórzem Reiter-Berg w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Krzeczyn Mały, przy 35	1776 r., 1. i 3. ćw. XIX w., po 1997 r.	A/2995/459/L 47/A/01	17.07.1976 31.07.2001	
21.	Krzeczyn Mały	Aleja lipowa w zespole pałacowo- parkowym z folwarkiem Krzeczyn Mały, przy 35	3 ćw. XIX w.	A/2996/705/L	25.06.1986	
22.	Krzeczyn Wielki	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	XVII-XX w.	A/2997/724/L	26.06.1986	Do rejestru zabytków wpisany został zespół pałacowy: pałac, oficyna mieszkalna, oficyna mieszkalno- gospodarcza, obora.
23.	Krzeczyn Wielki	Pałac Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana 5	I. 1866-1872, I. 1914-1916, ok. 2020 r.	A/2997/724/L	26.06.1986	
24.	Krzeczyn Wielki	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Krzeczyn Wielki, ul. Szafirowa 2	ok. poł. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w., pocz. XX w.	A/2997/724/L	26.06.1986	
25.	Krzeczyn Wielki	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana 1	XVIII w. (?), 1. poł. XIX w., 1. ćw. XX w.	A/2997/724/L	26.06.1986	
26.	Krzeczyn Wielki	Obora w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	1863 r.	A/2997/724/L	26.06.1986	
27.	Krzeczyn Wielki	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	koniec XVII w.(?), 1. ćw. XIX w., po 1872 r., pocz. XX w.	A/2998/458/L	17.07.1976	
28.	Krzeczyn Wielki	Aleja lipowa	pocz. XVIII w., XIX w.	A/2999/703/L	25.06.1986	
29.	Księginice	Cmentarz komunalny, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach	ok. 1915 r.	A/2186/846/L	16.02.1990	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
30.	Księginice	Pałac, obecnie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Gminy Lubin Sp. z o.o. oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Raszówce, Filia w Księginicach Księginice 14	1867 r. z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, l. 1907-1908, 1964 r.	A/3000/723/L	26.06.1986	
31.	Księginice	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, Księginice, przy nr 14	k. l. 60. XIX w., ok. 1907-1908 r.	A/3522/238 456/L	15.07.1950 22.09.1976	Park wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. Obie decyzje pozostają w obiegu prawnym.
32.	Lisiec	Pałac Lisiec 15a	po 1839 r., remont l. 1987-1988	A/3036/722/L	26.06.1986	
33.	Lisiec	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, Lisiec, przy nr 15a	k. XVIII w.(?), ok. poł. XIX w., 2. poł. XIX w.	A/3037/290/L	30.05.1975	
34.	Miłoradzice	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Świętej Trójcy	XV w., 1629 r., 1674 r., ok. 1690 r., remont l. 1967-1971, 2006 r., l. 2015-2018, 2019 r., l. 2020-2022	A/2230/596/L	14.04.1981	
35.	Miłoradzice	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Świętej Trójcy	XV w., XVII w., XIX w.	A/2231/851/L	16.02.1990	
36.	Miłoradzice	Park w zespole podworskim Miłoradzice, przy nr 48, 48a	ok. 1908 r., 2009 r.	A/3124/466/L	22.09.1976	
37.	Miroszowice	Pałac Miroszowice, ul. Pałacowa 29	k. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w.	A/3125/721/L	26.06.1986	
38.	Niemstów	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego Niemstów 84	ok. poł. XV w., 1. poł. XVIII w., ok. 1857 r., po 1945 r. (zwieńczenie wieży), remont 2002 r., 2007 r., l. 2021-2022	A/2242/597/L	14.04.1981	
39.	Niemstów	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego Niemstów 84	XV w., powiększony 1933 r.	A/2243/864/L	16.02.1990	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
40.	Niemstów	Park w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof) Niemstów, przy nr 71, 72, 73, 75, 77	1852 r., powiększony ok. 1930 r., boisko założone ok. 1990 r., l. 2019-2020	A/3200/464/L	17.07.1976	
41.	Obora	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego Obora, ul. Lubińska 51	k. XV w., 1524 r., 1650 r., 1830 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-69	A/2253/1508	27.01.1966	
42.	Obora	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościół filialnym pw. św. Antoniego Obora, ul. Lubińska 51	zał. XIV w., XVII w., XIX w.	A/2254/928/L	16.02.1990	
43.	Obora	Dwór, ruina (piwnice) w zespole dworskim (Nieder Oberau) Obora, ul. Różana 4	2 poł. XVI w., k. XVIII w., k. XIX w., ok. 2012 r. częściowa rozbiórka	A/3183/726/L	26.06.1986	Zachowane są jedynie relikty dworu – ewentualne częściowe skreślenie z rejestru zabytków może nastąpić decyzją MKiDN
44.	Obora	Park w zespole dworskim (Nieder Oberau) Obora, ul. Różana 4	4 ćw. XIX w., pocz. XX w.	A/3182/681/L	27.12.1983	
45.	Osiek	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla Osiek, ul. św. Katarzyny 73	ok. 1526 r., l. 1609-1610, 1755 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-1967, remont l. 1997-1998, 2010 r., 2017 r., 2019 r.	A/2260/948	13.09.1961	
46.	Osiek	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościół parafialnym pw. Chrystusa Króla Osiek, ul. św. Katarzyny 73	XIV w.(?), pocz. XVI w.	A/2261/932/L	16.02.1990	
47.	Osiek	Cmentarz komunalny (nieczynny), obecnie teren zagospodarowany parkowo	1883 r., rewaloryzacja 2020 r.	A/2262/937/L	16.02.1990	
48.	Pieszków	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej Pieszków 23	XIV w., po 1655 r., 1726 r., 1. poł. XIX w., remont 1992 r., 1996 r., l. 2001-2002, 2013 r., l. 2016-2017	A/2304/849	15.02.1961	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
49.	Pieszków	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej Pieszków 23	XIV w., XIX w., powiększony w l. 2002-2003, 2016 r.	A/2305/933/L	16.02.1990	
50.	Raszowa	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP Raszowa 24	XVIII w., ok. 1860 r., pocz. XX w., remont 2002 r.	46/A	02.02.2001	
51.	Raszowa	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP Raszowa 24	XIV w.(?), XVIII w., pocz. XX w.	A/2363/930/L	16.02.1990	
52.	Raszowa	Pałac, ruina	1688, l. 50. XVIII w., XIX/XX w., częściowo rozebrany po 1965 r.	A/3309/957	04.10.1961	
53.	Raszowa	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. poł. XVIII w., 2. poł. XIX w., l. 2016-2019	A/3310/682/L	27.12.1983	
54.	Raszowa Mała	Zespół pałacowy z folwarkiem, obecnie Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o. Raszowa Mała, przy nr 1	2. poł. XIX w. - l. 20. XX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	Do rejestru zabytków wpisany został zespół pałacowy w Raszowej Małej. Obiekty: pałac, oficyna i obora wymienione zostały w uzasadnieniu decyzji.
55.	Raszowa Mała	Pałac Raszowa Mała 1	2. poł. XIX w., l. 20. XX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	
56.	Raszowa Mała	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowym z folwarkiem Raszowa Mała, przy nr 1	4 ćw. XIX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	
57.	Raszowa Mała	Obora w zespole pałacowym z folwarkiem Raszowa Mała, przy nr 1	4 ćw. XIX w.	A/3311/618/L	27.08.1982	
58.	Raszówka	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	1849 r., powiększony l. 20. XX w.	A/2205/931/L	16.02.1990	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
59.	Raszówka	Pałac Raszówka, ul. Wincentego Witosa 16a	k. XVIII w., ok. 1854 r., l. 20. XX w., remont 1978 r.	A/3038/287/L	08.10.1976	
60.	Siedlce	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła Siedlce 31	1372 r., 1534 r., 1758 r., remont l. 1934-36, l. 2007-2008, l. 2011-13	A/2402/850	15.02.1961	
61.	Siedlce	Dzwonnica na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła Siedlce 31	po 1780 r., remont 1986 r.	A/2404/598/L	14.04.1981	
62.	Siedlce	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła Siedlce 31	XIV w., 1592 r.	A/2403/842/L	16.02.1990	
63.	Siedlce	Pałac, ruina	l. 20.-30. XVIII w.	A/3365/270	10.05.1951	
64.	Siedlce	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	l. 30. XVIII w., ok. poł. XIX w., 2014 r.	A/3366/474/L	17.07.1976	
65.	Składowice	Pałac Składowice 7a	poł. XVI w., XVIII w., XIX w., pocz. XX w.	A/3521/725/L 610/L	26.06.1986 28.12.1988	Obiekt wpisany do rejestru zabytków dwiema decyzjami. Obie decyzje pozostają w obiegu prawnym
66.	Składowice	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Składowice, przy nr 7a	2. poł. XVII w., 1. i 4. ćw. XIX w.	A/3364/451/L	17.07.1976	
67.	Szklary Górne	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła	XV/XVI w., przed 1516 r., 1596 r., 1824 r., l. 1908-10, remont 1978 r., 1993 r., l. 2007-2009	A/2458/855	22.02.1961	
68.	Szklary Górne	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła	XIV w., XVIII w.	A/2459/929/L	16.02.1990	
69.	Szklary Górne	Pałac Szklary Górne 51c	l. 1715-25, ok. 1900 r., remont 1969-70 r., 1993 r.	A/3362/271	11.05.1951	

	Miejscowość	Obiekt i adres [https://www.sip.gison.pl/lubingmina]	Datowanie	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Uwagi o zakresie ochrony konserwatorskiej
70.	Szklary Górne	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem Szklary Górne, przy 51c	1. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., ok. 1900 r.	A/3363/690/L	25.06.1986	
71.	Ustronie	Park w zespole dworsko-parkowym z aleją Ustronie, przy nr 19a	k. XIX w., pocz. XX w.	A/3398/446/L	17.07.1976	
72.	Zimna Woda	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Trójcy Świętej Zimna Woda 57	1794-97 r., remont I. 2014-2022	A/2549/1513	27.01.1966	
73.	Zimna Woda	Kościół katolicki, następnie ewangelicki, obecnie parafialny kościół prawosławny pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy Zimna Woda 23	XIV w., 1718 r., 2. poł. XIX w., w I. 1947-49 dostosowany do potrzeb cerkwi prawosławnej, remont. 1963 r., I. 1994-97, I. 2015-2020	A/2551/977/L	29.09.1992	
74.	Zimna Woda	Cmentarz przy kościele katolickim, następnie ewangelickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy Zimna Woda 23	XIV w., powiększony XIX w.	A/2552/868/L	13.11.1992	
75.	Zimna Woda	Mur cmentarza przy kościele katolickim, następnie ewangelickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy Zimna Woda 23	XIV-XVIII w., remont 2007 r., I. 2021-2022	A/6183	16.11.2020	
76.	Zimna Woda	Cmentarz katolicki, obecnie cmentarz komunalny	k. XIX w.	A/2550/936/L	16.02.1990	
77.	Zimna Woda	Park w zespole podworski Zimna Woda, przy nr 59a	XVIII w., I. 30. XIX w.	A/3448/476/L	17.07.1976	

Rejestr zabytków ruchomych

Rejestr zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego obejmuje wyposażenie zabytkowych świątyń w Chróśniku, Czerńcu, Dąbrowie Górnej, Gogołowicach, Miłoradzicach, Niemstowie, Oborze, Osieku, Pieszkowie, Raszowej, Siedlcach, Szklarach Górnych i Zimnej Wodzie (w rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Trójcy Świętej oraz w prawosławnym kościele parafialnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy) – łącznie 256 obiektów.

Wszystkie wpisane do rejestru zabytków zabytki ruchome w Gminie Lubin stanowią własność związków wyznaniowych.

TABELA 2

Gmina Lubin. Wykaz zabytków ruchomych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 16.08.2024 r.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Chróśnik	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Bolesnej	41/B/00/1-16	10.01.2001
2.	Czerniec	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	71/B/01/1-12	23.04.2001
3.	Dąbrowa Górna	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Józefa Oblubieńca NMP	B/2248/1-2	20.11.2012
4.	Gogołowice	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Katarzyny	67/B/01/1-12	20.04.2001
5.	Miłoradzice	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy	B/1781/1-9	11.06.2007
6.	Miłoradzice	Wystroj i wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy	B/2784/1-6	25.10.2021
7.	Niemstów	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Antoniego	B/2249/1-10	20.11.2012
8.	Obora	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Antoniego	38/B/00/1-6	03.01.2001
9.	Osiek	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla	B/2422	05.11.2014
10.	Osiek	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla	B/2793/1-2	10.01.2022
11.	Pieszków	Wystroj i wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Częstochowskiej	1343/B/06/1-8	07.02.2006
12.	Raszowa	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	43/B/00/1-7	10.01.2001
13.	Raszowa	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	B/2686	16.04.2019
14.	Siedlce	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola	9/B/00/1-3 70/B/01/1-16	15.02.2000 23.04.2001

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków
15.	Siedlce	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła	B/2632	21.05.2018
16.	Szklary Górne	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła	667/426/L/82/1-111	17.03.1982
17.	Szklary Górne	Rzeźba św. Jana Nepomucena – element ołtarza z kaplicy maryjnej w rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła	B/2883	24.04.2024
18.	Zimna Woda	Wyposażenie rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Trójcy Świętej	221/B/02/1-24	09.12.2002
19.	Zimna Woda	Wyposażenie prawosławnego kościoła parafialnego pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy	40/B/00/1-8	09.01.2001

Rejestr zabytków archeologicznych

Do rejestru zabytków archeologicznych wpisano 18 obiektów z obszaru Gminy Lubin. Poza tym 4 stanowiska archeologiczne o własnej formie terenowej objęte są wpisami do rejestru zabytków nieruchomych (A).

Wpisów do rejestru C dokonano w latach 60. XX wieku i nigdy ich nie aktualizowano, mimo że zmieniały się dane administracyjne, własnościowe i naukowe.

Instytucją odpowiedzialną za przeprowadzenie odpowiednich procedur aktualizacyjnych jest Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Postępowanie może być wszczęte z urzędu lub na wniosek właściciela obiektu.

Gmina Lubin jest właścicielem:

- terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko archeologiczne Obora 1/15 wpisane do rejestru zabytków pod numerem 384/Arch w dniu 08.08.1968,
- części terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko archeologiczne Krzeczyn Mały 1/58 wpisane do rejestru zabytków pod nr 328/Arch w dniu 02.04.1968.

TABELA 3

Gmina Lubin. Wykaz zabytków archeologicznych. Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Stan na 16.08.2024 r.

Lp.	Adres	Strefa „W” w mpzp	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu	Dokumentacja podstawowa Archeologicznego Zdjęcia Polski i rejestr zabytków: decyzje o wpisie i wyciągi z księgi rejestru
1.	Bukowna, Stanowisko 4/41	+	Grodzisko	Średniowiecze	74/Arch zm. 19/85 74/Arch/64	17.10.1964	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
2.	Chróstnik Stanowisko 4/7	+ częściowo	Urządzenia obronne	Późne średniowiecze XIV – XV w.	387/Arch zm. 64/85 387/Arch/68	28.08.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
3.	Dąbrowa Górna Stanowisko 1/7		Cmentarzysko	Kultura łużycka	333/Arch zm. 44/85 333/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 73-22 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
4.	Dąbrowa Górna Stanowisko 2/19		Cmentarzysko	Kultura łużycka	336/Arch zm. 47 /85 336/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 73-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
5.	Kłopotów Stanowisko 1/8		Osada	Kultura łużycka	133/Arch zm. 24/85 133/Arch/65	02.10.1965	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
6.	Kłopotów Stanowisko 2/24		Cmentarzysko	Kultura łużycka	335/Arch 368/Arch zm. 55/85 368/Arch/68	05.04.1968 13.05.1968	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
7.	Kłopotów Stanowisko 5/7	+	Grodzisko	Średniowiecze	67/Arch zm. 18/85 67/Arch/64	29.09.1964	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
8.	Kłopotów Stanowisko 14/23		Cmentarzysko	Kultura łużycka	375/Arch zm. 58/85 375/Arch/68	14.05.1968	AZP obszar 73-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków

Lp.	Adres	Strefa „W” w mpzp	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu	Dokumentacja podstawowa Archeologicznego Zdjęcia Polski i rejestr zabytków: decyzje o wpisie i wyciągi z księgi rejestru
9.	Krzeczyn Mały Stanowisko 1/58		Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich	328/Arch zm. 43/85 328/Arch/68	02.04.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
10.	Krzeczyn Mały Stanowisko 2/14		Cmentarzysko	Kultura łużycka	37/Arch zm. 12/85 37/Arch/64	13.08.1964	AZP obszar 73-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
11.	Krzeczyn Mały Stanowisko 10/61		Cmentarzysko	Kultura łużycka	334/Arch zm. 45/85 334/Arch/68	15.03.1968	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
12.	Krzeczyn Wielki Stanowisko 1/20	+	Grodzisko	Wczesne średniowiecze	214/Arch zm. 25/85 214/Arch/66	19.05.66	AZP obszar 74-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
13.	Lisiec Stanowisko 21/39	+	Grodzisko	Średniowiecze	61/Arch zm. 16/85 61/Arch/64	29.04.1964	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków, wyciąg z księgi rejestru
14.	Obora Stanowisko 1/15		Cmentarzysko	Kultura łużycka	384/Arch zm. 62/85 384/Arch/68	08.08.1968	AZP obszar 73-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
15.	Pieszków Stanowisko 1/12		Cmentarzysko	Kultura łużycka	63/Arch zm. 17/85 63/Arch/64	29.09.1964	AZP obszar 74-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
16.	Raszowa Mała Stanowisko 1/31	+	Grodzisko	Średniowiecze	44/Arch zm. 13/85 44/Arch/64	25.09.1964	AZP obszar 75-21 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków
17	Raszówka Stanowisko 1/26		Grodzisko	Wczesne średniowiecze, XII- XIII w.	21/Arch zm. 10/85 21/Arch/64	16.06.1964	AZP obszar 76-20 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków (w decyzji o wpisie do rejestru zabytków: Dobrzejów, gm. Miłkowice)

Lp.	Adres	Strefa „W” w mpzp	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu	Dokumentacja podstawowa Archeologicznego Zdjęcia Polski i rejestr zabytków: decyzje o wpisie i wyciągi z księgi rejestru
18.	Zimna Woda Stanowisko 2/40		Cmentarzysko	Kultura łużycka	371/Arch zm. 56/85 371/Arch/68	13.05.1968	AZP obszar 75-19 Decyzja o wpisie do rejestru zabytków

3.2.2. System ochrony krajobrazu kulturowego Gminy Lubin w dokumentach prawa miejscowego

Ustalenia ochrony dokonywane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego są obok rejestru zabytków, pomników historii i parku kulturowego jedną z ustawowych form ochrony zabytków. Miejscowości Gminy Lubin posiadają pełne pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

Treść uchwał oraz warstwa planistyczna dostępne są w [Systemie Informacji Przestrzennej](https://www.sip.gison.pl/lubingmina) Gminy Lubin (<https://www.sip.gison.pl/lubingmina>).

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego sporządzonych dla miejscowości Gminy Lubin uwzględniono w szczególności: strefy „U” ochrony konserwatorskiej układów ruralistycznych, strefy „W” ścisłej ochrony archeologicznej, strefy „OW” ochrony archeologicznej, zespoły i obiekty wpisane do rejestru zabytków, historyczne układy ruralistyczne, zespoły i obiekty ujęte w ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne, stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy zgodnie z obowiązującymi przepisami utraci swoją moc z dniem 31 grudnia 2025 roku. W dotychczas obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin (tekst ujednolicony, przyjęty Uchwałą Nr LXIII/620/2023 Rady Gminy Lubin z dnia 28 grudnia 2023 r.) wskazano zasady ochrony krajobrazu kulturowego, jak również obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej „U”, „W” oraz „OW” oraz ustalono zasady postępowania w ich obrębie w procesie zagospodarowania terenu. Uchwałą Nr IV/39/2024 Rady Gminy Lubin z dnia 30 lipca 2024 r. przystąpiono do sporządzenia planu ogólnego gminy, który będzie aktem prawa miejscowego. Będzie to dokument obligatoryjny o zasięgu całej gminy. W planie ogólnym określona zostanie polityka przestrzenna Gminy wskazana w strategii rozwoju. Wyznaczone zostaną strefy planistyczne oraz określone gminne standardy urbanistyczne. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustalenia zawarte w planie ogólnym będą uwzględniać uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy, do których należą zabytki objęte ustawowymi formami ochrony oraz ujęte w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków oraz dobra kultury współczesnej. Zgodnie z przepisami powstać ma również Rejestr Urbanistyczny jako powszechne źródło danych i informacji przestrzennych w zakresie planowania

i zagospodarowania przestrzennego dostępnych dla społeczeństwa.

Na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Obiekty te są ujęte w planach miejscowych.

TABELA 4.

Gmina Lubin. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
Stan na 16.08.2024 r. [Źródło: https://www.sip.gison.pl/lubingmina](https://www.sip.gison.pl/lubingmina).

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin	Nr XLVI/489/2002 z dnia 9 października 2002 r.	z dnia 10 grudnia 2002 r., nr 250, poz. 3505
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego obręb Buczynka	Nr XLVIII/359/2014 z dnia 30 stycznia 2014 r.	z dnia 23 kwietnia 2014 r., poz. 2084
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Bukowna	Nr IX/39/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1584
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Chróśnik	Nr XXXII/210/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2581
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Czerniec	Nr XXX/181/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1962
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Dąbrowa Górna	Nr IX/37/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1582
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gogołowice	Nr XXXVI/235/2016 z dnia 19 lipca 2016 r.	z dnia 28 lipca 2016 r., poz. 3750
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gola	Nr XXIII/122/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4155
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gorzelin	Nr XXIII/124/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4157
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gorzyca	Nr XXIII/121/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 20 października 2015 r., poz. 4274
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Karczowiska	Nr IX/36/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia kwietnia 2015 r., poz. 1581
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Kłopotów	Nr XXXI/202/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2163
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Mały	Nr XXXII/209/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2580
14.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Wielki	Nr XL/263/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5234
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Księginice	Nr XXIII/119/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4153
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Lisiec	Nr XXXIX/246/2016 z dnia 12 października 2016 r.	z dnia 26 października 2016 r., poz. 4768

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
17.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Miłoradzice	Nr XXX/184/2016 z dnia 30 marca 2016 r.,	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1964
18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Miłosna	Nr XXIII/117/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4151
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Niemstów	Nr XXXII/206/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2577
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Obora	Nr XL/262/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5233
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Osiek	Nr XXXII/207/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2578
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Pieszków	Nr XXXII/208/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2579
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszowa Mała	Nr IX/38/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1583
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszowa	Nr XXX/183/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2161
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszkówka	Nr XL/260/2016 z dnia 4 listopada 2016 r.	z dnia 21 listopada 2016 r., poz. 5231
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Siedlce	Nr XXXII/205/2016 z dnia 17 maja 2016 r.	z dnia 30 maja 2016 r., poz. 2576
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Składowice	Nr XXIII/118/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4152
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Szklary Górne	Nr XXX/185/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1965
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Ustronie	Nr XXX/182/2016 z dnia 30 marca 2016 r.	z dnia 12 kwietnia 2016 r., poz. 1963
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Wiercień	Nr XXIII/120/2015 z dnia 29 września 2015 r.	z dnia 12 października 2015 r., poz. 4154
31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Zimna Woda	Nr XXXI/201/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r.	z dnia 25 kwietnia 2016 r., poz. 2162
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obszaru położonego w obrębie Raszowa (piaskownia)	Nr VII/27/2015 z dnia 6 marca 2015 r.	z dnia 16 marca 2015 r., poz. 1162
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego tereny położone w obrębach Czerniec, Siedlce, Księginice, Składowice, Ustronie w granicach przebiegu linii 2x400 kV – część „A”	Nr IX/40/2015 z dnia 26 marca 2015 r.	z dnia 7 kwietnia 2015 r., poz. 1585

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
34.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części obszaru gminy Lubin obejmującego tereny położone w obrębach Czerniec, Siedlce, Księginice, Składowice, Ustronie w granicach przebiegu linii 2x400 kV – część „B”	Nr XXV/145/2015 z dnia 24 listopada 2015 r.	z dnia 30 listopada 2015 r., poz. 5103
35.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Pieszków (MN/U19 – tereny rekreacyjno – sportowe)	Nr LX/426/2018 z dnia 8 maja 2018 r.	z dnia 18 maja 2018 r., poz. 2654
36.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie Obora	Nr IV/48/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1136
37.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Krzeczyn Mały	Nr IV/50/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1138
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębach Obora, Krzeczyn Mały i Krzeczyn Wielki	Nr IV/52/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1140
39.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Księginice	Nr IV/51/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1139
40.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Wielki	Nr IV/49/2019 z dnia 5 lutego 2019 r.	z dnia 19 lutego 2019 r., poz. 1137
41.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Pieszków	Nr XXVIII/286/2021 z dnia 30 marca 2012	z dnia 21 kwietnia 2021 r., poz. 1987
42.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gola	Nr XXVIII/287/2021 z dnia 30 marca 2021 r.	z dnia 21 kwietnia 2021 r., poz. 1988
43.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w obrębie Gogołowice	Nr XXVIII/288/2021 z dnia 30 marca 2021 r.	z dnia 21 kwietnia 2021 r., poz. 1989
44.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów obrębów: Księginice, Siedlce, Kłopotów i Czerniec w gminie Lubin	Nr XL/401/2022 z dnia 13 czerwca 2022 r.	z dnia 7 lipca 2022 r., poz. 3538
45.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Karczowska	Nr XL/407/2022 z dnia 13 czerwca 2022 r.	z dnia 7 lipca 2022 r., poz. 3542
46.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszków	Nr XLVI/435/2022 z dnia 24 października 2022 r.	z dnia 10 listopada 2022 r., poz. 5408
47.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszków	Nr XLVIII/461/2022 z dnia 19 grudnia 2022 r.	z dnia 5 stycznia 2023 r., poz. 101
48.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Miroszowice	Nr LI/500/2023 z dnia 27 marca 2023 r.	z dnia 14 kwietnia 2023, poz. 2468

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
49.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Chróstnik	Nr LIII/525/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3865
50.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Niemstów	Nr LIII/533/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3873
51.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Gorzyca	Nr LIII/535/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3875
52.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Mały	Nr LIII/530/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3870
53.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Obora	Nr LIII/531/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3871
54.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Wiercień	Nr LIII/534/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3874
55.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Pieszków	Nr LIII/532/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3872
56.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Raszków	Nr LIII/526/2023 z dnia 29 maja 2023 r.	z dnia 21 czerwca 2023 r., poz. 3866
57.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla fragmentu obrębu Szklary Górne, obejmującego obszar Kopalni piasku „Obora”	Nr LII/510/2023 z dnia 8 maja 2023 r.	z dnia 5 czerwca 2023 r., poz. 3608
58.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Ustronie	Nr LIV/545/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4247
59.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Siedlce	Nr LIV/549/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4251
60.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Składowice	Nr LIV/550/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4252
61.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Chróstnik	Nr LIV/552/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4254
62.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Zimna Woda	Nr LIV/546/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4248
63.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Krzeczyn Wielki	Nr LIV/551/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4253
64.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Księginice	Nr LIV/547/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4249
65.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Miłoradzice	Nr LIV/548/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4250

L.p.	Nazwa MPZP	Uchwała Rady Gminy Lubin	Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
66.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Czerniec	Nr LIV/553/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4255
67.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin dla obrębu Osiek	Nr LIV/544/2023 z dnia 26 czerwca 2023 r.	z dnia 13 lipca 2023 r., poz. 4246

3.2.3. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Gminna ewidencja zabytków jest zbiorem dokumentacji założonej dla obiektów cennych z uwagi na wartości zabytkowe, nie stanowi ustawowej formy ochrony zabytków, natomiast ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków rodzi skutki prawne:

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne, które zostały wpisane do rejestru zabytków, objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dla obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków – decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy wydawane są po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, zgodnie z pkt 2 ust. 4 art. 53 oraz art. 60. Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane.

Prowadzenie wojewódzkiej ewidencji zabytków (zabytków nieruchomych, archeologicznych i ruchomych) jest obowiązkiem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ewidencja jest prowadzona w formie kart ewidencyjnych zabytków.

Krajowa ewidencja zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków jest prowadzona przez Generalnego Konserwatora Zabytków.

Ustawowy obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy spoczywa na wójcie, burmistrzu lub prezydencie miasta.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków

skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem określa zakres merytoryczny wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. W rozporządzeniu zostały określone wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków, jak również dane, jakie powinny być ujęte w kartach zarówno ewidencyjnych, jak i adresowych.

Według obowiązującego wzoru karta adresowa gminnej ewidencji zabytków obejmuje rubryki:

- nazwa zabytku,
- czas powstania,
- miejscowość,
- adres,
- przynależność administracyjna,
- formy ochrony,
- fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym,
- historia, opis i wartości,
- stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji,
- wykonanie karty,
- zatwierdzenie karty.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad określa, jakie zabytki winny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków,
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminną Ewidencję Zabytków Gminy Lubin założono w 2003 r. zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami. W ewidencji ujęto zabytki nieruchome z terenu Gminy nie wpisane do rejestru zabytków. Ewidencję opracował na zlecenie Gminy Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu). Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin była systematycznie aktualizowana zgodnie ze zmieniającymi się przepisami: w 2012 r. (wówczas dołączono karty adresowe stanowisk archeologicznych), w 2016 oraz w 2022 roku.

Ostatnia aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin została przeprowadzona w 2022 r. w ramach realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023.

Sporządzono wszystkie nowe karty adresowe dla zabytków architektury i budownictwa, zieleni zabytkowej i historycznych układów przestrzennych oraz brakujące lub wymagające zmian ze względu na nowe ustalenia naukowe karty dla stanowisk archeologicznych według wzoru i wymogów wprowadzonych w obowiązującym Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

W czasie ostatniej aktualizacji, podczas weryfikacji terenowej wykazano, że istnieje konieczność aktualizacji wielu danych adresowych, wskazano obiekty, które bezpowrotnie utraciły swoją wartość jako zabytek oraz obiekty o walorach zabytkowych, których nie ujęto podczas sporządzania Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin w 2003 r., nie włączono do gminnej ewidencji podczas aktualizacji w 2012 r. i 2016 r., oraz które nie zostały dotąd włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W oparciu o obecnie dostępne liczne materiały historyczne i ikonograficzne, również zaktualizowano oraz skorygowano niektóre nazwy obiektów.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami przeprowadzono procedurę związaną z powiadamianiem właścicieli obiektów o sporządzeniu nowych kart adresowych, włączeniu i wyłączeniu obiektów z ewidencji.

Aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin przyjęto Zarządzeniem Nr 2148/2023 Wójta Gminy Lubin z dnia 19.05.2023 roku.

Jeden obiekt (trafostacja w Raszówce) wyłączono z ewidencji gminnej Zarządzeniem Nr 2447/2024 Wójta Gminy Lubin z dnia 30.01.2024 roku.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin zostanie uwzględniona przy określaniu ustaleń nowego planu ogólnego gminy.

Obecnie [Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin](http://bip.ug.lubin.pl/6022) liczy 353 karty adresowe zabytków urbanistyki, architektury i budownictwa oraz założeń zielonych oraz 463 karty adresowe stanowisk archeologicznych i obszarów ochrony archeologicznej (<http://bip.ug.lubin.pl/6022>).

3.3. Ocena stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego oraz główne problemy i zagrożenia związane z opieką nad zabytkami Gminy Lubin ³

Szczegółowa ocena stanu zachowania i ochrony prawnej zasobu zabytkowego Gminy stanowi podstawę do wskazania priorytetów i kierunków działań oraz katalogu zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027.

Konsekwentnie realizowane przez władze gminy działania w sferze związanej z ochroną środowiska kulturowego, często rozłożone na wieloetapowe zadania, z planowanym finansowaniem, zmierzają do poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych leżących na terenie Gminy oraz odnowy publicznych przestrzeni wsi.

Zakres działań jest limitowany budżetem Gminy, w tym pozyskanymi środkami finansowymi.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Gminy

Gmina Lubin posiada bogaty pod względem wartości kulturowych i przyrodniczych krajobraz, z dużym nasyceniem obiektami zabytkowymi. Najcenniejsze zabytki z terenu Gminy – zabytki architektury i budownictwa oraz zabytki archeologiczne zostały objęte ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków i ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin. Wpisem do rejestru zabytków objęto także najcenniejsze zabytki ruchome.

Dla mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę Lubin bardzo interesujące mogą się wydać stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej (grodziska, pozostałości siedzib pańskich i urządzeń obronnych). Z terenu Gminy Lubin aktualnie znanych jest 21 tego typu obiektów, zlokalizowanych w terenie, w tym 11 wpisanych do rejestru zabytków A lub C. Można wśród nich wymienić: grodziska w Raszowej Małej, Raszówce, Liścu, Kłopotowie, Krzeczynie Wielkim, Bukownej, Ustroniu, relikty urządzeń obronnych w Chróśniku, pozostałości siedzib pańskich w Chróśniku, Raszowej, Niemstowie. Należy przy tym zaznaczyć, że część z nich wymaga weryfikacyjnych badań wykopaliskowych, które pozwolą doprecyzować funkcję i chronologię. Większość stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Lubin to stanowiska tzw. płaskie. W tym wypadku zabytkowa zawartość stanowisk jest ukryta pod powierzchnią gruntu i co jakiś czas, w odpowiednich warunkach geofizycznych, manifestuje się na powierzchni w postaci pojedynczych zabytków ruchomych.

Wśród zachowanych na terenie Gminy zespołów pałacowo-parkowych, wyróżniają się okazałe założenia rezydencjonalne: w Szklarach Górnych, Krzeczynie Małym, Krzeczynie Wielkim, Księginicach, Siedlcach, Liścu, Osieku i Chróśniku z odbudowanym współcześnie pałacem. Niezwykle cenne w krajobrazie Gminy są także, zachowane w historycznych granicach założenia

³ Niniejszy rozdział opracowano z wykorzystaniem tekstu zamieszczonego w Gminnym programie opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023, który zaktualizowano i uzupełniono.

parkowe i ogrodowe związane w przeszłości z nieistniejącymi obecnie siedzibami szlacheckimi – są to parki w Niemstowie, Zimnej Wodzie i Czerńcu.

Na terenie Gminy zachowane są liczne budowle sakralne wraz z cennym, wysokiej klasy artystycznej wyposażeniem.

Zabytki archeologiczne

Do najstarszych śladów obecności ludzi na tym terenie należą znaleziska z okresu mezolitu (ok. 8000–5000/4500 l. p.n.e.) i neolitu (5000/4500–1800 l. p.n.e.). Są to jednak odkrycia jednostkowe, w wypadku neolitu zwykle niezlokalizowane, świadczące o penetracji tych terenów przez grupy ludzkie. O stałym osadnictwie można mówić w wypadku reliktyw cmentarzysk i osad kultury łużyckiej (ok. 1300–400 l. p.n.e.), kultury przeworskiej (II wiek p.n.e. – IV wiek n.e.) oraz wczesnośredniowiecznych (VI – początek XIII w.). Wyraźna intensyfikacja procesów osadniczych nastąpiła w późnym średniowieczu (XIII–XV w.).

Prawie wszystkie obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin zostały odkryte lub zweryfikowane w latach 80. i 90. XX w. w trakcie planowych, ogólnopolskich badań powierzchniowych, poprzedzonych kwerendą archiwalną, prowadzonych w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Kilka obiektów zostało ujawnionych w trakcie badań własnych prowadzonych po roku 2000 przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu), w czasie nadzoru archeologicznego związanego z budową światłowodów Grodzisk Wielkopolski – Środa Śląska (w obrębie miejscowości Chróstnik), w trakcie badań wykopaliskowych związanych z budową drogi S3, w czasie realizacji projektu naukowego, który zaowocował publikacją pt. Słownik wsi śląskich w średniowieczu, T. 1 Powiat lubiński – program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2018–2023, 0157/NPRH6/H11/85/2018. Większość stanowisk (388) można zlokalizować i te zostały odwzorowane na mapie w skali 1:25000, zgodnie z Instrukcją opracowywania karty adresowej zabytku nieruchomego (GEZ) opracowaną przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie w 2011 roku. Informacje o pozostałych obiektach są na tyle lakoniczne, że nie podjęto próby ich lokalizacji na mapie, natomiast założono dla nich karty adresowe.

Zewidencjonowane obiekty można generalnie podzielić na dwa typy: płaskie — głównie pozostałości osad, cmentarzyska, znaleziska luźne oraz stanowiska posiadające tzw. własną formę krajobrazową — grodziska, inne urządzenia obronne, kurhany, pozostałości siedzib pańskich.

Lokalizację stanowisk przeprowadzono na podstawie tzw. map zbiorczych w skali 1:25000, które stanowią integralną część dokumentacji AZP (archiwum WUOZ).

Część obiektów oznaczono w sposób symboliczny za dokumentacją Archeologicznego Zdjęcia Polski (trójkąty, mniejsze lub większe kółka), co oznacza, że zarówno ich kształt jak i zajmowana

powierzchnia nie odzwierciedlają stanu faktycznego, który możliwy jest do ustalenia w trakcie badań wykopaliskowych.

W wypadku stanowisk archeologicznych, szczególnie rozpoznanych wyłącznie powierzchniowo trudno określić rzeczywistą wartość kulturową i naukową. Dopiero badania wykopaliskowe, które jednocześnie niszczą stanowiska, pozwalają podjąć próbę wartościowania. Wpis do rejestru zabytków wprawdzie uznaje wybrane stanowiska za szczególnie cenne, ale jak wskazuje praktyka badawcza nie jest dość miarodajny.

Przeprowadzona przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w latach 2009-2017 weryfikacja decyzji o wpisie do rejestru zabytków wykazała, że wszystkie decyzje dotyczące stanowisk z terenu Gminy Lubin są nieaktualne. Zmian wymaga m.in. przynależność administracyjna stanowisk, ich dane własnościowe, zakres ochrony, funkcja i chronologia. Rejestr zabytków prowadzi Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, który z urzędu lub na wniosek właścicieli powinien zaktualizować zapisy decyzji.

Z dniem 01.05.2025 r. zaczną obowiązywać nowe przepisy dotyczące poszukiwań zabytków. W świetle nowelizacji Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2023 r., poz. 1904) poszukiwania ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych przy użyciu urządzeń elektronicznych lub technicznych będzie mogła prowadzić osoba pełnoletnia pod warunkiem posiadania zgody właściciela nieruchomości i posiadacza nieruchomości oraz po dokonaniu zgłoszenia poszukiwań do rejestru poszukiwań.

Zgłoszenia poszukiwań dokonywać się będzie przed rozpoczęciem poszukiwań za pomocą aplikacji mobilnej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Przepisy zabraniać będą poszukiwań na obszarach:

- 1) będących zabytkami wpisanymi do rejestru, wpisanymi do rejestru wraz z otoczeniem lub ujętymi w ewidencji zabytków i w odległości mniejszej niż 10 metrów od nich.
Należy przy tym zaznaczyć, że granice zabytku prezentowane na mapach poglądowych uznawane są za hipotetyczne, niekiedy symboliczne, ponieważ określono je na podstawie rozrzutu zabytków ruchomych na powierzchni. Właściwa część stanowiska znajduje się pod powierzchnią gruntu i jej rozmiary nie są znane archeologom;
- 2) będących zabytkami uznanymi za pomnik historii;
- 3) parków kulturowych;
- 4) ochrony dziedzictwa kulturowego objętych ochroną na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjętej w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r., i ich stref buforowych;
- 5) którym przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego, o którym mowa w decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE z dnia 16 listopada 2011 r. ustanawiającej działanie Unii Europejskiej na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego;

- 6) cmentarzy, dawnych cmentarzy, mogił i grobów wojennych oraz miejsc kaźni;
- 7) Pomników Zagłady i ich stref ochronnych.

Poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych przy użyciu urządzenia elektronicznego lub technicznego wbrew przepisom ustawy, podlegać będzie grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Historyczne układy przestrzenne miejscowości

Średniowieczna sieć miejscowości w obszarze Gminy Lubin wykształcona została do połowy XIV wieku, w dużej części w procesie prowadzonej w XIII w. kolonizacji z lokowaniem wsi na prawie niemieckim. Wśród wykształconych układów osadniczych wyróżnia się wsie ulicowe (Chróśtnik, Krzeczyn Wielki, Niemstów, Obora, Osiek, Pieszków, Szklary Górne, Wiercień, Zimna Woda) oraz wsie o układach wielodrożnych: Gogołowice, Lisiec, Miłoradzice. Odrębna grupa miejscowości to wsie zakładane po 1773 r., na podstawie reskryptu wydanego przez Fryderyka Wielkiego, w którym nakazał lokację nowych wsi, obiecując pomoc ze strony państwa. W wyniku tej wewnętrznej kolonizacji powstały osady zakładane przez właścicieli majątków (Gorzycza-Bolanów, część wsi Obora, zwana w przeszłości Oborą Nową, Zalesie – obecnie przysiółek wsi Składowice) oraz przez gminy miejskie (Karczowiska, Szklary Górne, przysiółek Lubków). Były to niewielkie osady, złożone pierwotnie z kilku bądź kilkunastu domostw, które w zasadzie się nie rozwinęły poza pierwotny zasięg kolonii.

Przed rokiem 1945 miejscowości położone na terenie Gminy miały zdecydowanie rolniczy charakter. Oprócz utrzymujących się z rolnictwa zagród chłopskich, funkcjonowały także folwarki zakładane w zespołach rezydencjonalnych. Zabudowania zespołów folwarcznych, często o dużej wartości architektonicznej i historycznej, do czasów obecnych stanowią główne dominanty przestrzenne miejscowości. Najbardziej okazałymi zespołami są folwarki w Szklarach Górnych, Chróśniku, Niemstowie, Krzeczynie Małym, Krzeczynie Wielkim, Osieku. W obrębie folwarków prowadzono między innymi hodowlę bydła mlecznego, owiec, merynosów i koni. Ponadto w Niemstowie i Miłoradzicach funkcjonowały mleczarnie, a w Raszowej serownia. Miejscowo uprawiana była także winorośl, chmiel oraz morwa do hodowli jedwabników w Wiercieniu.

Obok tradycyjnych miejscowości rolniczych, na terenie Gminy Lubin, dzięki sprzyjającym warunkom klimatycznym powstały także miejsca letniskowe. Zespół rezydencjonalny w Gorzelinie w roku 1927 przekształcony został w sanatorium, które funkcjonowało do czasów II wojny światowej. W Raszówce natomiast, w pobliżu stacji kolejowej z początkiem wieku XX zaczęły powstawać budynki pensjonatowe.

Położone na terenie Gminy Lubin miejscowości: Osiek, Składowice i Chróśtnik łączą się z ważnymi dla historii Śląska postaciami. W Osieku, w roku 1489 urodził się teolog i kaznodzieja Caspar Schwenckfeld, twórca i przywódca śląskiej reformacji. Składowice w 2. poł. XVII wieku stanowiły

własność Johana Jonstona, naukowca o europejskiej sławie – przyrodnika, lekarza, pedagoga i filozofa, autora pierwszej na świecie monografii dendrologicznej. Benjamin Schmolck, urodzony w 1672 r. w Chróstrniku, jako syn miejscowego pastora, ewangelicki teolog, był jednym z najwybitniejszych twórców pieśni religijnych okresu baroku oraz autor modlitw i pism o tematyce świeckiej. Wiele jego utworów weszło do powszechnego kanonu. Pamięć o nim i jego dzieła jest obecna wśród lokalnej społeczności, popularyzowana przez organizowane cykliczne spotkania ekumeniczne. Z Gorzycy pochodził Carol Abraham Gerhard (1738-1821), geolog i mineralog, profesor nauk górniczych, założyciel Akademii Górniczej w Berlinie. W Oborze natomiast urodził się Konrad Klose (1886-1924), regionalista, badacz historii Śląska, autor monografii ziemi lubińskiej *Beiträge zur Geschichte der Stadt Lüben*. Z majątkiem w Szklarach Górnych związana jest natomiast osoba hrabiego Franza von Ballestrem (1834-1910), górnośląskiego polityka i przemysłowca. Na terenie Gminy zachowane są historyczne struktury osadnicze. Obecność we wsi siedziby szlacheckiej w oczywisty sposób rzutowała na ukształtowanie przestrzenne miejscowości. Wsie przy majątkach charakteryzowały się drobną parcelacją i ciasną, skromną zabudową parcel. Odmienne układy przestrzenne miały dawne wsie kmiece, gdzie siedliskowe działki tej zamożniejszej społeczności wiejskiej były większe od zagrodniczych, a zabudowa wyróżniała się okazałością budynków - przykładowo zachodnia część Krzeczyna Wielkiego.

Zabudowę wiejską tworzą głównie murowane, jednokondygnacyjne budynki mieszkalne i mieszkalno-gospodarcze kryte dachami dwuspadowymi. Zachowały się także liczne przykłady budynków gospodarczych o elewacjach licowanych cegłą. W Raszówce, przy stacji kolejowej, na pocz. XX w. wzniesione zostały pensjonaty. Wśród lokalnej zabudowy wiejskiej wyróżnia się architektura kolonizacyjnych domów z lat 30. XX w. - m.in. w Bukownej, Raszowej i Miłoradzicach, których forma nawiązuje do budownictwa ludowego: domów mieszkalno-gospodarczych, wzniesionych na rzucie prostokąta, nakrytych dachem dwuspadowym z dekoracyjnym, fachwerkowym szczytem, czerpiąc z wzorów w zasadzie obcych na Śląsku, bo pochodzących z Pomorza i Łużyc. Okazałe domy mieszkalno-gospodarcze, o murowano-drewnianej konstrukcji powstały także w Gorzelinie.

W latach 30. XX w. powstało również osiedle w Raszówce, z zachowanym do czasów obecnych układem przestrzennym. Osiedle rozplanowane zostało w południowej części miejscowości, na zachód od głównej drogi wiejskiej i stacji kolejowej, przy ul. Odzyskanej i ul. Bema, z wytyczonym centralnym prostokątnym placem. Zabudowę osiedla tworzą głównie jednokondygnacyjne, bliźniacze, dwurodzinne domy, kryte wysokimi dwuspadowymi, ceramicznymi dachami z wydłużonymi lukarnami. W części osiedla powstały także domy jednorodzinne. Zachowany układ przestrzenny osiedla oraz forma bryły budynków może stanowić inspirację dla nowo powstających osiedli, zakładanych przy zabytkowych układach ruralistycznych.

Raszówka, zabudowa osiedlowa przy ul. Odzyskanej, stan obecny – czerwiec 2024 r.

W krajobrazie kulturowym miejscowości istotną rolę pełnią zachowane w publicznej przestrzeni kapliczki, pomniki i ich relikty, słupy milowe czy krzyże pokutne. Ich zasób na obszarze Gminy Lubin jest słabo rozpoznany. Wiedza o tych zabytkach jest rozproszona, informacje odnaleźć można m.in. w monografiach miejscowości Gminy, a także na powszechnie dostępnych stronach internetowych (dolny-slask.org.pl oraz lueben-damals.de). Istnieje potrzeba ich dokładniejszego rozpoznania i udokumentowania, a także zapobieżenia dewastacjom.

We współczesnym krajobrazie istotną rolę odgrywają współczesne osiedla zabudowy mieszkaniowej. Realizacje te nie zaburzają jednak historycznych układów wiejskich. Nowe osiedla zabudowy mieszkaniowej w większości wsi realizowane są na zasadzie kontynuacji i przedłużenia dawnych siedlisk. Z punktu widzenia ochrony historycznych struktur przestrzennych niekorzystny proces dokonał się w miejscowości Krzeczyn Wielki. W wyniku poszerzenia granic administracyjnych miasta Lubina zaburzona została struktura wsi – podzielone zostało historyczne siedlisko, poprzez włączenie do miasta części miejscowości z kościołem parafialnym.

W celu ochrony układów przestrzennych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wprowadzone zostały zasady ich ochrony i rewaloryzacji. Dla zabytkowych układów ruralistycznych założono także karty Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin.

Dodatkowe kompetencje dla samorządów w zakresie ochrony krajobrazu oraz podniesienia jakości przestrzeni publicznych zostały ustawowo zatwierdzone Ustawą o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Zgodnie z ustawą samorządy gminne mogą podjąć uchwałę w sprawie lokalizacji reklam, obiektów małej architektury i ogrodzeń.

Gmina posiada pełne pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co zapobiega niewłaściwej gospodarce przestrzenią w obszarach historycznych poprzez wydawanie

decyzji o warunkach zabudowy. W corocznych budżetach zabezpieczane są środki na wydatki związane z planowaniem przestrzennym.

W corocznie uchwalanych budżetach zakłada się także realizację zadań infrastrukturalnych wspomagających ochronę układów przestrzennych wsi. Prace te koordynowane są przez Referat Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej, Referat Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska i Referat Infrastruktury Urzędu Gminy oraz Gminny Zakład Usług Komunalnych i Mieszkaniowych. W latach 2016-2017 przeprowadzono prace pielęgnacyjne i konserwatorskie zabytkowej XVIII-wiecznej alei lipowej w Krzeczynie Wielkim.

W 2022 r. zakończona została sześcioletnia realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin, który współfinansowany był przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Był to dokument koordynujący procesy rewitalizacji Gminy i stanowił podstawę ubiegania się o środki finansowe na realizację zadań, które zostały w nim wpisane. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin przyjęty został Uchwałą Nr XLII/270/2016 Rady Gminy Lubin z dnia 29 listopada 2016 r.; zmiany Programu w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 przyjęto Uchwałą Nr XLVIII/310/2017 Rady Gminy Lubin z dnia 30 marca 2017 r.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin opracowany został na lata 2017-2022 i odnosił się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach Gminy. W programie wyznaczono obszary problemowe, w których nakładały się problemy przyrodnicze, społeczno-socjologiczne, ekonomiczno-gospodarcze oraz architektoniczno-urbanistyczne i techniczne. Obszary wytypowane do rewitalizacji to sołectwa: Zimna Woda, Lisiec, Księginice, Niemstów, Obora, Szklary Górne i Krzeczyn Mały.

Wyodrębniono dwa cele główne rewitalizacji w Gminie Lubin: wzmocnienie kapitału społecznego i ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych poprzez aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców oraz poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rewitalizację infrastruktury rekreacyjno-sportowej, społecznej, mieszkaniowej, drogowej oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Zadania z wykorzystaniem potencjałów dziedzictwa kulturowego stanowiły istotny element programu.

Opracowany został przez Gminę raport końcowy podsumowujący podejmowane działania – raport został przekazany do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Zdecydowaną większość zaplanowanych przedsięwzięć w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin Gmina zrealizowała ze środków własnych (72,93 % tychże nakładów).

Zabytki sakralne

Wśród obiektów sakralnych objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków większość wzmiankowana była już w XIII w., jednak zachowane do dzisiaj kościoły powstały w wiekach

późniejszych. Są to w przeważającej części skromne, jednonawowe świątynie z wieżami, o bryle jeszcze gotyckiej, noszące ślady licznych, późniejszych przebudów. Są to otoczone cmentarzami świątynie w Chróśniku, Czerńcu, Gogołowicach, Gorzycy, Miłoradzicach, Niemstowie, Oborze, Osieku, Pieszkowie, Siedlcach, Szklarach Górnych i Zimnej Wodzie. Na uwagę zasługują także późnobarokowe budowle – katolicki kościół w Zimnej Wodzie i ewangelicki w Czerńcu oraz kościół w Raszowej. Na wyróżnienie zasługują ponadto drewniane dzwonnice w Czerńcu, Dąbrowie Górnej i Siedlcach.

Obiekty sakralne Gminy Lubin użytkowane są zgodnie ze swym pierwotnym przeznaczeniem i zachowane w dobrym stanie. Systematycznie prowadzone są przy nich prace remontowe i konserwatorskie. Rokrocznie z budżetu Gminy Lubin udzielane są dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkowych obiektach sakralnych. W ostatnich latach, z udziałem finansowym Gminy, zrealizowano odbudowę historycznych hełmów wież kościołów Gogołowicach i Oborze oraz przeprowadzono remont hełmu wieży kościoła w Miłoradzicach. Odbudowa historycznych hełmów wież kościelnych, stanowiących dominanty wysokościowe miejscowości, znacząco wzbogaca układ przestrzenny miejscowości, przywracając jego historyczną sylwetę.

Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Katarzyny w Gogołowicach, z odbudowanym historycznym hełmem wieży, w trakcie remontu elewacji korpusu, stan obecny – maj 2024 r.

Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego w Oborze, z odtworzonym hełmem wieży, stan obecny – maj 2024 r.

Widok na wyremontowany hełm wieży rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach, stan obecny – czerwiec 2024 r.

Z udziałem finansowym Gminy prowadzone są również remonty elewacji kościołów. W latach 2020-2022 w katolickim kościele pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie przeprowadzony został kompleksowy remont elewacji oraz dachu. Prace obejmowały również konserwację kamiennych detali architektonicznych. Zakończony został także remont elewacji kościoła w Chrótniku.

Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie, po kompleksowym remoncie elewacji i dachu, stan obecny – maj 2024 r.

Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie, portal po przeprowadzonych pracach konserwatorskich, stan obecny – lipiec 2024 r.

Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróstniku, po remoncie elewacji, stan obecny – lipiec 2024 r.

Obecnie kontynuowane są także prace przy remoncie muru cmentarnego przy kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie, na jego południowo-wschodnim odcinku.

Mur cmentarza przy parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie, stan obecny – lipiec 2024 r.

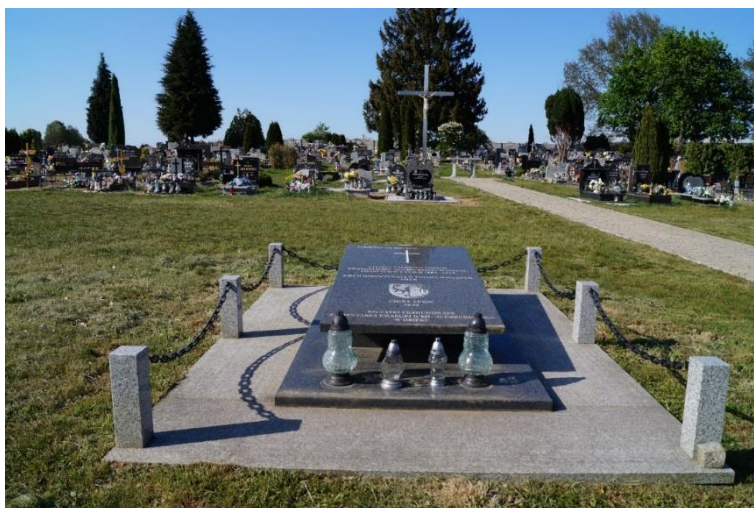
Elementem lokalnej tożsamości kulturowej oraz znaczącym elementem w krajobrazie miejscowości są zakładane od pocz. XIX w. już poza granicami siedlisk cmentarze i miejsca pocmentarne — zachowane w swych pierwotnych granicach i widoczne w krajobrazie w postaci przeważnie regularnego obsadzenia prostokątnej działki. Tereny dawnych i obecnych cmentarzy pozostają zadbane i uporządkowane.

W okresie obowiązywania poprzedniego dokumentu, w 2020 r. zakończony został projekt pn.

Zagospodarowanie zabytkowego terenu pocmentarnego w Osieku w kierunku parkowym. Zadanie prowadzone było w latach 2019-2020 i zostało dofinansowane przez Fundację KGHM – Polska Miedź. Przeprowadzono następujące prace: inwentaryzację dendrologiczną, roboty ziemne, ekshumacje i likwidację grobów, odtworzenie historycznego układu zieleni i alejek spacerowych, urządzenie lapidarium dawnych nagrobków, zagospodarowanie terenu i ustawienie ławek oraz elementów małej architektury, remont ogrodzenia z bramami oraz wykonanie odcinków nowego ogrodzenia i ustawienie tablicy informacyjnej. Koszt przedsięwzięcia wyniósł 420 660,00 zł, w tym kwota dofinansowania: 50 000,00 zł. Na terenie cmentarza prowadzone są bieżące prace porządkowe.

Cmentarz komunalny w Osieku, obecnie teren zagospodarowany parkowo – lapidarium, stan obecny – czerwiec 2024 r.

Zimna Woda, cmentarz komunalny z grobowcem, w którym złożono ekshumowane pochówki z cmentarza w Osieku, stan obecny – czerwiec 2024 r.

Prowadzono również bieżące prace związane z utrzymaniem terenów będących własnością Gminy Lubin zabytkowych cmentarzy w Kłopotowie i w Zimnej Wodzie, a w 2022 r. na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach przeprowadzono wymianę nagrobka na zbiorowej mogile jeńców wojennych.

Istniejące na terenie Gminy Lubin drewniane wolnostojące dzwonnice, w zespołach kościołów w Czerńcu, Siedlcach i Dąbrowie Górnej, stanowią jedne z nielicznie zachowanych przykładów tego typu zabytków na Dolnym Śląsku.

Dzwonnica w Czerńcu, powstała zapewne w 1794 roku, wraz budową kościoła, obecną formę zapewne uzyskała w pocz. XX wieku. Po przeprowadzonych pracach remontowo-konserwatorskich, współfinansowanych przez Gminę Lubin, zachowana jest w dobrym stanie.

Dzwonnica w zespole kościoła pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach, powstała zapewne ok. 1780 roku. W obecnym stanie wymaga przeprowadzenia prac remontowo-konserwatorskich. Już w roku 2018 r. opracowana została dokumentacja projektowo-kosztorysowa remontu. Remont przewidziany jest na rok 2024, współfinansowany będzie z budżetu Gminy Lubin.

Czerniec, dzwonnica w zespole rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych, stan obecny – maj 2024 r.

Dzwonnica w zespole rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach, stan obecny – maj 2024.

W ocenie aktualnego stanu prawnego ochrony zabytków sakralnych należy zwrócić uwagę, że dotychczasowe wpisy do rejestru zabytków cmentarzy nie precyzują, czy wpisem objęte są również okalające zabytkowe cmentarze kamienne mury (powstałe od średniowiecza i epoki nowożytnej) oraz okazałe nieraz ogrodzenia. Ponadto decyzja o wpisie do rejestru zabytków kościoła prawosławnego pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie wymaga doprecyzowania, czy wpisany jest obiekt w granicach murów obwodowych czy wraz z działką nr 67. Z inicjatywy i ze środków Gminy Lubin w 2017 r. opracowano 6 tablic informacyjnych dla sakralnych zabytków Gminy: kościołów rzymskokatolickich w Chróstrniku, Osieku, Siedlcach, Szklarach Górnych, Zimnej Wodzie oraz dla cerkwi w Zimnej Wodzie.

Zabytki ruchome – wystrój i wyposażenie kościołów

Zasób zabytków dopełniają klasyfikowane jako zabytki ruchome dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego. W grupie tej znajdują się zabytki stanowiące wyposażenie licznych kościołów na terenie Gminy. Zabytki tzw. ruchome podlegają również ochronie konserwatorskiej, ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Najcenniejsze zabytki ruchome z obszaru Gminy chronione są wpisem do rejestru zabytków.

Stanowią one wyposażenie świątyń i stanowią przedmiot troski parafii.

Na uwagę zasługuje zwłaszcza wyposażenie następujących kościołów:

W kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla w Osieku – XVI-wieczne płyty nagrobne Nickla von Schwenkfelda (zm. 1553) i jego żony, Josiasa Hanusa Oberg, barokowy sarkofag Marien Katharinen von Bibra, kraty do kaplicy grobowej z XVII wieku. Z kościoła w Osieku pochodzi gotycki tryptyk Świętych Dziewic datowany na lata przed 1495 r., który znajduje się obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego we Wrocławiu. W latach 2016-2017 w oparciu o skanowanie 3D wykonano i ustawiono w kościele kopię ołtarza.

W kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach – nawa nakryta jest późnorenesansowym stropem kasetonowym złożonym z 43 kwater, ze scenami z Księgi Rodzaju; pod stropem na gzymsie umieszczono sześć kartuszy herbowych (von Glaubitz, von Schkopp, von Berg, von Sack, von Kitlitz, nn.); wokół nawy wewnątrz obiegają drewniane empory z polichromowanymi balustradami, na których umieszczono w kwaterach sceny Pasji Chrystusa; na balustradzie łoży kolatorskiej znajdują się przedstawienia Czterech Ewangelistów; cenny wystrój i wyposażenie kościoła tworzą ponadto: średniowieczne zworniki, sakramentarium i portal główny (ok. 1480), ambona i chrzcielnica renesansowa (1597), zespół płyt nagrobnych i epitafiów (XVI-XVIII w.). W kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła w Szklarach Górnych – ołtarz główny z ok. 1700 r. (w 1824 r. przeniesiony z kościoła z Grębolic), ołtarz boczny z ok. 1720 r., prospekt organowy z 3. ćw. XVIII w., gotycka chrzcielnica z pocz. XVI w., ambona manierystyczna z 1610 r, rzeźby św. Piotra i Pawła z 2. poł. XV wieku. Zachowany w kościele zespół całopostaciowych epitafiów rodów von Stoessel i von Schindel, z XVI-XVII w. stanowi wyjątkowe na terenie Dolnego Śląska, wysokiej klasy artystycznej dzieło. Epitafia umieszczone na bocznych ścianach prezbiterium, ujęte zostały architektonicznym obramowaniem, wspartym na korynckich kolumnach, o trzonach zdobionych wicią roślinną, zwieńczony belkowaniem, na którym ustawiono medaliony: cnoty boskie i kardynalne, oraz reliefowe sceny Modlitwy w Ogrójcu, Ukrzyżowania, Zmartwychwstania i Wniebowstąpienia. W kaplicy przy korpusie nawowym umieszczone są płyty nagrobne Wenzla Schierena i jego żony Ursuli, fundatorki kaplicy. Przed kościołem ustawiona jest rzeźba św. Jana Nepomucena z pocz. XVIII wieku. Nawiązujący formą do epitafiów w Szklarach Górnych jest manierystyczny nagrobek pary małżeńskiej Brauchitsch w Oborze.

Uwagę zwraca również wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach z umieszczoną w szczycie wschodnim tablicą fundacyjną z datą 1629. Łoża kolatorska w kościele kryta jest polichromowanym stropem z przedstawieniami rady duchownych i świeckich, uzupełnionymi emblematami, natomiast barokowa kaplica grobowa rodu von Mohl, z kryptą, posiada bogatą dekorację stiukową. Bogate renesansowe, manierystyczne i barokowe wyposażenie kościoła stanowią: ołtarz główny (ok. 1640 r.), ambona (2. ćw. XVII w.), chrzcielnica (1696 r.), zespół nagrobków i epitafiów z XVI i XVII wieku.

Corocznie z budżetu Gminy Lubin udzielane są dotacje na prace konserwatorskie i restauratorskie przy obiektach zabytkowych stanowiących wystrój i wyposażenie kościołów.

Założenia rezydencjonalne

Krajobraz kulturowy Gminy Lubin tworzą liczne dawne założenia rezydencjonalne – rozległe zespoły z dawnymi siedzibami szlacheckimi, folwarkami i otoczone parkami. Dawniej należące do jednego właściciela, obecnie o rozdrobnionych podziałach własnościowych.

Przykładami najstarszych siedzib są zachowane, czytelne w krajobrazie grodziska m.in. w Bukownej, Liścu, Kłopotowie, Miłoradzie, Raszowej Małej, Ustroniu oraz relikty średniowiecznej(?) wieży mieszkalnej w Chrótniku. Przy majątkach ziemskich zakładano od XVI w. rezydencje szlacheckie. Barokowe pałace w Chrótniku i Szklarach Górnych, wiązane z nazwiskami wybitnych architektów śląskich Martina Franza i Johanna Blasiusa Peintnera, uznawane są za jedne z okazalszych na Śląsku.

Pałac w Chrótniku pozostający od lat 70. XX w. w ruinie, został w ostatnich latach odbudowywany z prywatnych funduszy. Podobnie – pałac w Krzeczynie Małym. Założenie pałacowo-parkowe w Szklarach Górnych jest własnością samorządu powiatu lubińskiego. Obecnie pałac pozostaje nieużytkowany i przeznaczony jest do sprzedaży.

Niestety, część rezydencji nie przetrwała do dzisiaj (Czerniec, Gorzelin, Gorzyca, Miłoradzie, Zimna Woda). Do czasów obecnych zachowały się jedynie mury obwodowe skrzydła południowego oraz część podziemna pałacu w Raszowej; przyziemie dworu w Oborze zostało zaadaptowane przy budowie nowego obiektu; pałac w Bukownej został całkowicie przebudowany.

Szczególnie zagrożony jest pałac w Siedlcach (własność KOWR), wzniesiony w latach 20. lub 30. XVIII w., z wykorzystaniem fragmentów wcześniejszego, renesansowego dworu, którego rozwiązania architektoniczne oraz detal artystyczny wykazują analogie z realizacjami wybitnego architekta Martina Franza Młodsze, autora pałaców m.in. w Chocianowie czy w Chrótniku. Ta cenna budowla obecnie pozostaje w formie ruiny, niezabezpieczona ulega postępującej destrukcji.

Nieużytkowany oraz również zagrożony pozostaje również pałac w Skłodowicach (będący własnością prywatną) – renesansowy dwór wzniesiony ok. poł. XVI w., przebudowany w XVIII, XIX i na pocz. XX wieku. Wraz z ogrodem o charakterze ozdobnym, rezydencja ta wymieniana była u schyłku XVII w. jako jedna z najokazalszych siedzib ziemi lubińskiej.

Gmina Lubin jest właścicielem wzniesionego w 1867 r. z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, pałacu w Księginicach. Obecnie pałac jest siedzibą instytucji gminnych.

Przy pałacach i dworach zakładano początkowo tylko ogrody gospodarcze, następnie powstawały ogrody ozdobne oraz parki funkcjonalnie i planistycznie powiązane z siedzibami, tworzące spójną kompozycję przestrzenną. Okazałością wyróżniają się barokowe, XVIII-wieczne założenia ogrodowo-parkowe w Chrótniku, Szklarach Górnych, Krzeczynie Małym i Siedlcach. Na terenie Gminy Lubin wyróżniają się ponadto naturalistyczne założenia ogrodowe i parkowe w duchu

romantyzmu — tu znakomitym przykładem będą oparte o układ wodny parki przy rezydencjach w Zimnej Wodzie, Liścu i Składowicach oraz przykłady parków krajobrazowych — m.in. w Krzeczynie Wielkim, Księginicach, Niemstowie, Czerńcu i Miłoradzicach.

Park w zespole podworskim w Miłoradzicach z altaną, stan obecny – lipiec 2024 r.

Na terenach zabytkowych parków, stanowiących własność Gminy Lubin, z udziałem środków zewnętrznych, prowadzone są od wielu lat prace rewaloryzacyjne, a także bieżące prace związane z ich pielęgnacją. W ostatnich latach przeprowadzono prace rewaloryzacyjne w parkach w Niemstowie, Siedlcach, Miłoradzicach i Raszowej oraz prowadzono bieżące prace pielęgnacyjne w parkach w Gorzelinie i Księginicach. Przy zabytkowych parkach na terenie Gminy prowadzone są również inwestycje związane z powstaniem infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki. Przy zabytkowych parkach w Miłoradzicach, Raszowej i Siedlcach postawione zostały wiaty rekreacyjne.

Należycie utrzymany teren zespołu pałacowo-parkowego w Raszowej stanowi ważne miejsce spotkań lokalnej społeczności. Zrewaloryzowana fosa została zarybiona i mieszkańcy mogą wędkować. Na fosie odbywają się również gminne zawody kajakowe.

Raszowa, fosa w zespole pałacowo-parkowym, stan obecny – lipiec 2024 r.

W 2023 r. wśród wniosków złożonych przez Gminę Lubin w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków przygotowany został wniosek na dofinansowanie zadania własnego pn.: Prace remontowo- konserwatorskie mostu wschodniego na fosie w zabytkowym parku w Raszowej. Realizacja zadania przewidziana jest na 2024 rok. Stan zachowania mostu jest obecnie bardzo zły. Most został wyłączony z użytkowania.

Raszowa, most wschodni w zespole pałacowo-parkowym, stan obecny – czerwiec 2024.

W 2021 r. zakończony został prowadzony od 2019 r. projekt Rewitalizacja zabytkowego parku w Niemstowie współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Działanie: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Całkowity koszt projektu wyniósł: 720 089,05 zł, w tym dofinansowanie ze środków UE: 334 889,00 zł, a pozostała część wydatków: 385 200,05 zł pokryta została z budżetu Gminy. Zakres zrealizowanego projektu obejmował m.in:

gruntowne oczyszczenie zabytkowego terenu, wytyczenie ścieżki przyrodniczo-historycznej, wyznaczenie „przystanków”, wybudowanie drewnianej kładki nad Niemstowskim Potokiem oraz postawienie wiaty plenerowej. W 2021 r. przygotowano albumową publikację Zabytkowy Park w Niemstowie. Zadanie zrealizowano w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lubin.

Park w zespole podworskim w Niemstowie, drewniana kładka nad Niemstowskim potokiem, stan obecny – maj 2024.

Na lata 2025-2026 planowana jest realizacja projektu: Centrum Wystawiennicze Dziedzictwa Kulturowego Regionu Dolnego Śląska w Księginicach w Gminie Lubin. Projekt zakłada adaptację zabytkowych obiektów związanych z dawnymi dobrami w Księginicach. Planuje się adaptację stodoły na południowym podwórzu folwarcznym m.in. na cele wystawiennicze i ekspozycyjne. Realizacja zadania, ze względu na zły stan zachowania obiektu, wymaga podjęcia kompleksowych prac remontowo-konserwatorskich. Utworzenie Centrum Wystawienniczego, jako nowego miejsca integracji lokalnej społeczności, znacząco wpłynie także na proces rewaloryzacji terenu zespołu pałacowo-folwarcznego.

Księginice, stodoła na południowym podwórzku folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym, stan obecny – maj 2024 r.

Niektóre obiekty zabytkowe z terenu Gminy: pałac w Raszówce, ruina pałacu oraz część parku w Siedlcach, parki w Czerńcu, Ustroniu, części parku w Gorzelinie i w Księginicach są zarządzane przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu. Potencjalnie mogą stanowić ofertę inwestycyjną.

Ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków objęte zostały najcenniejsze obiekty pałacowe oraz parki. Wśród najcenniejszych zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków, ale ujętych w ewidencji gminnej wskazać można dwory w Gogołowicach, Niemstowie, Ustroniu i Szklarach Górnych-Owczarach, a także zabudowę folwarczną w Szklarach Górnych (oficyna 52 T, pawilon ogrodowy, stajnia koni wierzchowych, ujeżdżalnia), spichlerz w Krzeczynie Małym oraz budynek spichlerza, stajni, wozowni i stodoły w Krzeczynie Wielkim. Również w krajobrazie miejscowości Czarniec czytelne jest założenie folwarczne.

Wśród obiektów objętych Gminną Ewidencją Zabytków Gminy Lubin w złym stanie technicznym znajduje się część zespołów dawnych folwarków. Pracom remontowym poddane zostały natomiast zabudowania folwarków w Chrótniku, Oborze, Składowicach i Krzeczynie Małym.

Za obiekt zagrożony należy uznać będący własnością prywatną dom ogrodnika w zespole podworskim, Czarniec 18. Budynek ten, wzniesiony według projektu uznanego architekta Theo Effenbergera w 1911 r., o cechach architektury modernistycznej z odwołaniem do tradycji regionalnych, znacząco wyróżnia się wśród zabudowy wiejskiej. Współcześnie, po roku 2003, zachodnia część budynku została znacząco przebudowana z likwidacją wysokiej drewnianej facjaty, zwieńczonej trójkątnym szczytem oraz dobudową, na całej szerokości, prostokątnego

jednokondygnacyjnego aneksu. Przekształcona została także elewacja północna. Obiekt ujęty jest w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin.

Zabudowa wiejska

Najbardziej powszechnym typem zagrożeń dla obiektów mieszkalnych i gospodarczych dawnych zagród jest zatarcie cech zabytkowych będące skutkiem modernizacji bez poszanowania znaczenia i wartości zabytków (skucie detalu architektonicznego i tynków podczas ocieplenia elewacji, nadbudowy, wymiana stolarki okiennej przy zmianie wykroju otworów okiennych, zmiana geometrii dachu i pokrycia dachowego na ahistoryczne itp.). Zabudowa wiejska w związku z zanikaniem działalności rolniczej zmienia swój charakter a budynki gospodarcze nie pełnią swych pierwotnych funkcji. Wśród zabudowy wiejskiej wyróżniają się dawne budynki szkolne (Bukowna 26, Buczynka 19, Gorzyca 2, Miłoradzice 46, Ustronie 1, Wiercień 37), karczmy i zajazdy (Lisiec 10, Zimna Woda 12, Zimna Woda 59) oraz kuźnie (Gorzelin 4). Najcenniejsze z obiektów zostały ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin.

Zabytki techniki, kolej i przemysł

Potencjał dla rozwoju turystyki w regionie posiada linia kolejowa Legnica–Rudna Gwizdanów – wybudowana w latach 1869-1877 przez Towarzystwo Kolei Wrocławsko-Świdnicko-Świebodzickiej. W Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin ujęto położone przy tej linii zabudowania kolejowe w Raszówce.

Działalność instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych związanych z ochroną zabytków Gminy

Edukacją kulturalną oraz promocją dziedzictwa niematerialnego (obrzędów, zwyczajów regionalnych) na terenie Gminy Lubin zajmuje się [Ośrodek Kultury Gminy Lubin](https://okgminalubin.pl/) [https://okgminalubin.pl/] oraz [Gminna Biblioteka Publiczna w Raszówce](https://biblioteka-raszowka.pl/) [https://biblioteka-raszowka.pl/], realizując wiele zadań z zakresu promowania dziedzictwa lokalnego, kultywowania tożsamości kulturowej i ochrony dziedzictwa narodowego (działania tych instytucji omówione są poniżej).

Na terenie Gminy Lubin aktywne są lokalne stowarzyszenia, które m.in. zajmują się rozwojem wsi i ich historią (wykaz działających organizacji pozarządowych z terenu Gminy Lubin dostępny jest na [stronie internetowej](https://spis.ngo.pl/dolnoslaskie-lubin-021102) https://spis.ngo.pl/dolnoslaskie-lubin-021102). Nadzór nad działalnością stowarzyszeń należy do starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Są to:

- Stowarzyszenie Nasz Niemstów,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Gogołowice,

- Stowarzyszenie „Bukowna – Wczoraj, Dziś, Jutro”,
- Stowarzyszenie Nasz Wiercień,
- Koło Stowarzyszenia Łemków w Liścu.

Gmina Lubin współpracuje ponadto z sąsiednimi gminami w ramach Lokalnej Grupy Działania „Wrzosowa Kraina”.

Ponadto działalność instytucji kultury na terenie powiatu została wyczerpująco omówiona w Programie Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2022-2025.

Istotną instytucją dla dziedzictwa kulturowego ziemi lubińskiej jest Muzeum Historyczne w Lubinie. Do zadań placówki należy szeroko pojęta działalność kulturalna, naukowa, wydawnicza i edukacyjna. Ekspozycje muzealne znajdują się w lubińskim ratuszu, w „Galerii Pałaców”, a część plenerowa w Parku Leśnym oraz przy stacji kolejowej w Lubinie. Kolejną placówką o charakterze muzealnym jest Muzeum Ziemi Lubińskiej im. J. Wyżykowskiego, prowadzone przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej pod patronatem KGHM Polska Miedź S.A. Samorządowymi instytucjami kultury są także Narodowa Orkiestra Dęta z siedzibą w Lubinie oraz Centrum Kultury „Muza”.

Na terenie powiatu lubińskiego działają ponadto pozarządowe instytucje społeczno-kulturalne, podejmujące m.in. działalność związaną z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego:

Stowarzyszenie Na rzecz Ratowania Zabytków GLADIUS, Stowarzyszenie Dolnośląski Instytut Eksploracyjno-Historyczny w Lubinie, Stowarzyszenie Razem dla Lubina i Powiatu, stowarzyszenie Lubin i Okolice, Lubińskie Stowarzyszenie Twórców Kultury i Stowarzyszenie Wielu Kultur.

Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne regionu jest ściśle związane z sytuacją polityczną, jaka zaistniała po zakończeniu II wojny światowej. Niemal całkowita wymiana ludności spowodowała nagłe przerwanie ciągłości rozwoju kulturowego. Tradycje i zwyczaje przeniesione przez nowych mieszkańców, którzy reprezentowali różne narodowości i grupy etniczne, zadecydowały o swoistej różnorodności kulturowej regionu. Dziedzictwo niematerialne jest kultywowane i promowane w działaniach mieszkańców, organizacji społecznych, władz gminnych i wspólnot wyznaniowych.

Przykładem działań związanych z upamiętnianiem postaci historycznych związanych z miejscowościami Gminy są Spotkania Ekumeniczne, które corocznie, od 2018 roku, odbywają się w rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej w Chrótniku, z udziałem duchownych katolickich, duchownych wyznania ewangelicko-augsburskiego oraz prawosławnych i grekokatolickich. Spotkania poświęcone są pamięci pochodzącego z Chrótnika pastora Benjamina Schmolcka, żyjącego na przełomie XVII i XVIII w., autora m.in. wielu pieśni religijnych. Celem

spotkań jest przybliżenie twórczości Benjamina Schmolcka oraz jego upamiętnienie. W 2024 roku odbyły się już VI Spotkania Ekumeniczne, w tym roku pod hasłem „Pokój budować na co dzień”. Program obejmował między innymi koncert pieśni Schmolcka w wykonaniu chóru z Hoyerswerdy. Przedstawione zostało także wspomnienie osoby Haralda Poelchau, kapłana i wojennego opozycjonisty z czasów III Rzeszy, który okres dzieciństwa spędził w Chróśniku, gdzie jego ojciec był pastorem ewangelickim. Spotkania Ekumeniczne organizowane są pod honorowym patronatem Wójta Gminy Lubin.

W celu upamiętnienia początków osadnictwa polskiego na terenie Gminy Lubin po zakończeniu II wojny światowej ustanowiono Dzień Osadnika w Gminie Lubin, który będzie obchodzony 16 marca (Uchwała Rady Gminy Nr LI/494/2023 z dnia 27 marca 2023 r.). Dzień Osadnika będzie służyć kultywowaniu pamięci, historii i uznania dla pierwszych mieszkańców poprzez coroczne działania edukacyjno-kulturalne budujące trwałość społeczności mieszkańców Gminy Lubin. [Pierwsze obchody odbyły się w 2024 roku](https://ug.lubin.pl/16-marca-dzien-osadnika-pierwsze-gminne-obchody/) (https://ug.lubin.pl/16-marca-dzien-osadnika-pierwsze-gminne-obchody/). W tym roku ukazała się publikacja: Losy Osadników Gminy Lubin w komiksach – autorstwa uczniów szkół Gminy Lubin.

Na uwagę zasługuje wydana w 2023 r. publikacja poświęcona powojennym osadnikom autorstwa Marleny Kovařík pt. Wschody i Zachody. Opowieści osiedleńców w gminie Lubin.

Od wielu lat przy współpracy Ośrodka Kultury Gminy Lubin z Łemkowskim Zespołem Pieśni i Tańca „Kyczera” organizowany jest Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny Świat pod Kyczerą w Liścu.

Gminne instytucje kultury prowadzą wiele działań związanych z dziedzictwem niematerialnym. Pod opieką artystyczną Ośrodka Kultury Gminy Lubin znajdują się grupy dziecięce, młodzieżowe i dorosłe działające w wielu miejscowościach Gminy: Młodzieżowa Orkiestra Gminy Lubin, Chór Via Musica, trzy zespoły folklorystyczne: Zespół Lubin, Koniczynki, Zachęta, pięć zespołów wokalnych: Siedlecka Nuta, Leśne Echo, Lejdis, Osieczanki oraz młodzieżowa grupa Rozśpiewane Pastuszki z Gogołowic. Działa również Teatr dla Was, kabaret Ale Baby oraz formacje taneczne i teatralne działające w ramach realizowanych projektów.

Przy współpracy Ośrodka Kultury Gminy Lubin z Kołami Gospodyń organizowane są także imprezy kulinarne, promujące dziedzictwo kulinarne mieszkańców regionu, np. Festiwal Kapusty i Pieroga, Grzybobranie, Święto Pieczonego Ziemniaka, Tradycje Bożonarodzeniowe i Wielkanocne.

Cenną inicjatywą Ośrodka Kultury Gminy Lubin było stworzenie [interaktywnej kulturalnej mapy Gminy](http://mapa.okgminalubin.pl), na której oznaczono m.in. miejsca odbywających się imprez kulturalnych i sportowych, miejsca, gdzie działają Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły wokalne i folklorystyczne oraz miejscowości, w których znajdują się świetlice wiejskie, w których organizowane są różne wydarzenia [http://mapa.okgminalubin.pl].

Niezwykłe uroczyscie obchodzone jest w Gminie Narodowe Święto Niepodległości w dniu 11 listopada. Od wielu lat w Szklarach Górnych organizowane są uroczyste obchody tego święta, uświetniane korowodem, koncertami i historycznymi inscenizacjami. Tradycją stał się również organizowany przez Szkołę Podstawową im. M. Konopnickiej w Krzeczynie Wielkim Bieg Niepodległości. 7 listopada ubiegłego roku odbyła się trzecia jego edycja. Również z okazji Święta Niepodległości Ośrodek Kultury Gminy Lubin organizuje w Siedlcach otwarty Turniej Szachowy o Puchar Wójta Gminy Lubin.

Szlaki

Szlaki są jedną z form popularyzowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego jak i zasobów przyrodniczych, wytyczane w celu ułatwienia turystom dotarcia do najciekawszych miejsc i obiektów. Przez Gminę Lubin wiodą następujące szlaki:

Szlak św. Jakuba (odcinek paneuropejskiej Drogi św. Jakuba, średniowiecznej drogi pielgrzymkowej z Europy wschodniej do Santiago de Compostela w Hiszpanii. Szlak oznaczony jest znakiem muszli, a odcinek biegnący przez powiat lubiński nosi nazwę. Miedzianej Drogi Św. Jakuba). Na trasie szlaku znajdują się miejscowości z Gminy Lubin: Siedlce, Czerniec, Krzeczyn Wielki, Gorzyca.

Lokalne szlaki piesze:

- Szlak polskiej miedzi (niebieski): Złotoryja – Legnica – Chrótnik – Lubin – Grzybowa Góra – Rynarcice – Polkowice – Grodowiec – Głogów.
- Szlak zabytków (żółty): Lubiąż – Prochowice – Miłoradzice – Pieszków – Osiek – Lubin – Krzeczyn Mały – Przemków
- Szlak leśny (zielony): Bolesławiec – Chocianów – Lisiec – Krzeczyn Wielki – Lubin – Składowice – Toszowice – Stara Rudna – Rozłogi – Miłogoszcz – Górki – Chobienia.

Lokalne szlaki rowerowe:

- Szlak czerwony: Krzyżowa – Ręszów – Siedlce – Czerniec - Lubin – Gola – Rynarcice – Polkowice.
- Szlak niebieski (dookoła Lubina): Obora – Brunów – Gorzyca – Bolanów – Chrótnik – Gorzelin – Pieszków – Niemstów – Czerniec – Siedlce – Dąbrowa Górna – Ustronie – Składowice – Zalesie – Koźlice – Gola.
- Szlak zielony: Raszówka - Gorzelin - Lubin - Obora.

W 2017 r. zakończono pierwszy etap budowy trasy rowerowej na odcinku Obora – Szklary Górne.

Od roku 2016 organizowany jest Gminny Rajd Rowerowy. Zgodnie z regulaminem rajdu uczestnicy muszą przejechać przez minimum trzy miejscowości Gminy Lubin, w których znajdują się obiekty zabytkowe. Formą nagrody jest uzyskanie odznaki „Znam Gminę Lubin”.

Ścieżki edukacyjne:

- ścieżka przyrodnicza „Gogołowice” – jej tematem jest środowisko przyrodnicze wsi: ogródki przydomowe, zieleń przydrożna, zieleń przykościelna i związana z wiejskim stawem.
- ścieżki przyrodnicze w parkach zabytkowych w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej, Siedlcach. Ścieżkom towarzyszą tablice informacyjne zawierające informacje zarówno historyczne, jak i o walorach przyrodniczych (zadania zrealizowane przez Gminę Lubin).
- Inne ścieżki dydaktyczne eksponujące miejsca ciekawe przyrodniczo:
- Krzeczyn Wielki – Chrótnik – Rezerwat Zimna Woda,
- Raszowa Duża – Raszowa Mała – Buczynka – Miłoradzice,
- Siedlce – Księginice – Składowice.

W ramach zawartego w 2010 r. porozumienia pomiędzy Gminą Lubin a Oddziałem PTTK „Zagłębie Miedziowe” w Lubinie w sprawie współdziałania i popularyzacji walorów krajoznawczych, historycznych i kulturalnych Gminy Lubin podejmowane są działania w zakresie m.in.: inicjowania, koordynowania i organizowania działań rozwijających turystykę na terenie Gminy Lubin, popularyzowania wśród dzieci i młodzieży walorów turystycznych Gminy Lubin oraz zdobywania Odznaki Krajoznawczo – Turystycznej „Znam Gminę Lubin”.

Dokumentacja, edukacja, promocja

Zasób zabytkowy Gminy Lubin jest dobrze rozpoznany.

W 2002 r. opracowane zostało przez Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego we Wrocławiu (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu) kompleksowe studium: Gmina Lubin. Studium środowiska kulturowego [mps archiwum UG Lubin]. W opracowaniu przedstawiona jest historia każdej miejscowości oraz charakterystyka historycznych ruralistycznych układów przestrzennych, omówienie zabytków sakralnych, założeń rezydencjonalnych oraz pozostałych zabytków nieruchomych a także wykaz zabytków archeologicznych.

Studium to stało się podstawą do sporządzenia aktualizowanej na bieżąco Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin. Informacje historyczne wraz z opisem obiektów zabytkowych oraz określenie ich wartości zawarte są na szczegółowo opracowanych kartach adresowych.

W archiwum legnickiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu zgromadzona jest dokumentacja dla części najcenniejszych zabytków Gminy opracowana w formie opracowań studialnych, kart ewidencyjnych zabytków nieruchomości i ruchomych, komentarzy i zabytków techniki oraz ewidencji parkowych.

Dokumentacja ewidencyjna dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków udostępniana jest na [portalu internetowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa](http://zabytek.pl): zabytek.pl.

W latach 90. ubiegłego stulecia powstały dwie monografie Gminy autorstwa C. Sternickiego i S. Tokarczuka: Na przestrzeni lat. Monografia gminy wiejskiej Lubin wydana w 1995 r. oraz Monografia gminy wiejskiej Lubin wydana w 1997 roku. Noty o wybranych zabytkach z terenu Gminy zamieszczone zostały w wydanej w 2004 r. publikacji Historia i zabytki powiatu lubińskiego autorstwa Henryka Rusewicza. Najcenniejsze zabytki z terenu Gminy Lubin zostały ujęte w katalogu Zabytki sztuki w Polsce. Śląsk, wydany pod redakcją S. Brzezickiego, Ch. Nielsen, G. Grajewskiego, D. Popp w 2006 roku.

Z inicjatywy Gminy Lubin w 2015 r. wydano album Zabytki Gminy Lubin (wznowienie nakładu w 2016 r.), w którym omówiono najcenniejsze obiekty zabytkowe z terenu Gminy. W 2016 r. wydano przewodniki przyrodnicze zabytkowych parków gminnych położonych w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej i Siedlcach. Każdy z tych parków posiada szczegółowo opisaną ścieżkę przyrodniczą. Opublikowane zostało także albumowe wydawnictwo Zabytkowy park w Niemstowie obejmujące dokładne omówienie ścieżki edukacyjnej ze wskazaniem interesujących okazów fauny i flory, bogato ilustrowane, z wysokiej klasy fotografiami. Powstała także publikacja Nasze skarby. Gmina Lubin prezentująca najważniejsze obiekty zabytkowe.

Od 2017 r. z inicjatywy Gminy Lubin wydawane są monografie miejscowości Gminy. Do 2023 r. wydano 22 monografie dla miejscowości Gminy: Obora, Chrótnik, Siedlce i Niemstów, Zimna Woda, Osiek, Krzeczyn Wielki, Miłoradzice, Raszków-Lipiny, Pieszków, Składowice-Zalesie, Lisiec, Gorzyca-Bolanów, Księginice, Raszowa-Raszowa Mała, Gogołowice, Krzeczyn Mały, Kłopotów, Gorzelin, Czerniec, Dąbrowa Górna i Bukowna. Monografie wydawane są w nakładzie 300 egzemplarzy.

Gmina dofinansowała również publikację Drogą S3 w przeszłość. Odkrycia archeologiczne z lat 2015-2017 wydaną przez Muzeum Miedzi w Legnicy, towarzyszącą wystawie muzealnej.

Ośrodek Kultury Gminy Lubin jest organizatorem stałych i czasowych wystaw poświęconych dziedzictwu kulturowemu Gminy:

- Zabytki Gminy Lubin – to wystawa kilkudziesięciu makiet zabytków wykonanych różnymi technikami przez uczniów gminnych szkół podstawowych oraz mieszkańców Gminy, będąca

efektem zorganizowanego w 2019 r. konkursu wiedzy o zabytkach, w którym wzięli udział uczniowie gminnych szkół podstawowych,

- Gmina Lubin – wczoraj i dziś – wystawa przedmiotów i pamiątek przekazanych przez mieszkańców Gminy,
- Wystawa Drewniane Miniatury – to projekt przywołujący wspomnienia, zbiór drewnianych zabawek oraz miniatur sprzętów użytku codziennego i urządzeń rolniczych.

Ośrodek Kultury Gminy Lubin nawiązał współpracę z I Liceum Ogólnokształcącym w Lubinie i od 2021 r. prowadzony jest projekt niekonwencjonalnych lekcji historii z wykorzystaniem wspomnianych wystaw.

Zadania edukacyjne i popularyzatorskie wpisane są także w planowany na lata 2025-2026 projekt: Centrum Wystawiennicze Dziedzictwa Kulturowego Regionu Dolnego Śląska w Księginicach w Gminie Lubin. Celem projektu jest wzrost jakości oferty kulturalnej i turystycznej regionu, zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej związanej z osadnictwem i rolnictwem regionu, jak również przesiedleniami na Ziemiach Odzyskanych poprzez zagospodarowanie na cele wystawiennicze i kulturalne obiektów historycznie cennych. Wnętrze stodoły na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym w Księginicach zostanie zaadaptowane m.in. na cele wystawiennicze i ekspozycyjne.

Najcenniejsze obiekty zabytkowe z terenu Gminy Lubin oznakowane są wykonanymi z inicjatywy Gminy tablicami informacyjnymi. Ze środków Gminy Lubin w 2017 r. opracowano 10 tablic informacyjnych z opisem i grafiką zabytków z terenu Gminy Lubin. Tablice dotyczą kościołów rzymskokatolickich w Chróśniku, Osieku, Siedlcach, Szklarach Górnych, Zimnej Wodzie i kościoła prawosławnego w Zimnej Wodzie, a także pałaców w Chróśniku, Szklarach Górnych i Księginicach oraz dworu w Osieku.

Tablica informacyjna przy parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie

Na terenie Gminy Lubin dostępne są dla mieszkańców i turystów [gry terenowe](https://ug.lubin.pl/gry-terenowe/) związane z zabytkami oraz historycznymi miejscami miejscowości Gminy [<https://ug.lubin.pl/gry-terenowe/>]:

- Tropami Historii w Szklarach Górnych,
- O tryptyku z kościoła w Osieku i innych perełkach,
- Dawne dzieje Chrótnika,
- Historyczne zakątki Krzeczyna Wielkiego,
- Tajemnice Książęcego Uroczyska w Niemstowie,
- Opowieść o wodzie w Zimnej Wodzie.

Wszystkie [Questy](https://questy.org.pl/) na terenie Gminy Lubin przedstawiają zabytki lub historyczne miejsca związane z dziejami miejscowości i są dostępne w wersji papierowej oraz w bezpłatnej aplikacji mobilnej Questy Wyprawy Odkrywców. Takie Questy cieszą się dużym zainteresowaniem uczestników; pozwalają na poznanie nie tylko walorów krajoznawczych, ale również historii Gminy [<https://questy.org.pl/>].

Gry terenowe towarzyszą również m.in. Gminnym Rajdom Rowerowym.

W 2023 r. zostały zrealizowane inwestycje:

- w ramach zadania: „Budowa drogi gminnej biegnącej śladem działek 385/6 i 408 w miejscowości Obora” została wykonana jezdnia z nawierzchnią bitumiczną wraz z przylegającą ścieżką rowerową o długości 1250 m,
- w ramach zadania: „Budowa ścieżki rowerowej w Gminie Lubin na odcinku Obora – Szklary Górne II etap” została wykonana ścieżka rowerowa o nawierzchni bitumicznej o długości 1100 m.

Na terenie Gminy Lubin prowadzone są również przedsięwzięcia związane z rozbudową sieci tras rowerowych, w tym prace projektowe związane z budową Trasy Miedzianej w ramach Dolnośląskiej Cyklostrady. W perspektywie najbliższych czterech lat planowane są kolejne działania związane z rozbudową tras rowerowych

Na oficjalnej stronie internetowej [Urzędu Gminy](http://Urzedu.Gminy) sukcesywnie zamieszczane są materiały informacyjne oraz promujące dziedzictwo kulturowe Gminy. W zakładkach „Dla turystów” oraz „Warto wiedzieć” [ug.lubin.pl] zamieszczono fotografie oraz opisy gminnych zabytków: kościołów i pałaców, a także dostęp do mobilnej aplikacji naMiedzi, służącej turystom do poznania najciekawszych miejsc Zagłębia Miedziowego i ich historii (projekt zrealizowany przez lubińską Fundację Instytut Górnictwa Przyszłości).

W 2021 r. przygotowana została również multimedialna prezentacja kościoła pw. św. Piotra i Pawła w Szklarach Górnych. Film dostępny jest na stronie internetowej Gminy Lubin oraz na kanale YouTube. Prezentacja ma na celu popularyzację dziedzictwa kulturowego Gminy Lubin, ukazując wyjątkowy charakter późnogotyckiej świątyni oraz jej bogatego wyposażenia z okresu renesansu, baroku i rokoka podlegającego ochronie ze względu na wybitne wartości artystyczne i historyczne, stanowiące cenny wkład do dziedzictwa kultury regionu.

Główne problemy związane z opieką nad zabytkami Gminy Lubin

- Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych leżących na terenie Gminy Lubin, w tym rewaloryzacja zespołów dworskich oraz parków.
- Ochrona zachowanych siedlisk historycznych wsi, w tym zabytkowych zespołów przestrzennych, wobec intensywnego ruchu inwestycyjnego na terenie Gminy.
- Ochrona zabudowy wiejskiej.
- Ochrona pomników, kapliczek, krzyży pokutnych itp. zachowanych w przestrzeni publicznej Gminy.

4. Założenia programowe

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027 realizuje cele, które wskazane zostały w artykule 85 w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

4.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz kierunki działań i zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027

Celem polityki Gminy Lubin dotyczącej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków oraz wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego w rozwoju Gminy.

Priorytet I. Ochrona zabytków i przestrzeni kulturowej Gminy Lubin.

Kierunki działań:

I.1. Planowa, konsekwentna oraz kompetentna realizacja zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków, powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną Gminy.

- Realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych Gminy.
- Współpraca z organami administracji publicznej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami: Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Delegatura w Legnicy, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Lubinie, Starostwem Powiatowym w Lubinie, Urzędem Skarbowym w Lubinie, Legnicką Kurią Biskupią, Lasami Państwowymi, Nadleśnictwem Lubin.
- Współpraca z instytucjami oraz z osobami prywatnymi – właścicielami zabytków.
- Zabezpieczenie w rocznych budżetach Gminy środków na udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie Gminy (zob. rozdział. 4.2.).
- Realizacja polityki przestrzennej wyznaczonej w planach miejscowych oraz w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lubin. Sporządzenie planu ogólnego gminy w ustawowym terminie (zob. rozdział. 4.3.9).
- Wprowadzanie aktualnych i skutecznych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w tym ochrony obiektów i obszarów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin.
- Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (zob. rozdział. 4.3.8).

- Udostępnianie informacji o zabytkach Gminy w [systemach informacji przestrzennej](https://www.sip.gison.pl/lubingmina) (<https://www.sip.gison.pl/lubingmina>).
- Interwencje przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych i ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin) poprzez powiadomienie Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Lubinie oraz Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków (Delegatura w Legnicy).
- W celu ochrony krajobrazu kulturowego i ładu historycznie ukształtowanego układu przestrzennego Gminy – rozważenie możliwości przyjęcia uchwały w sprawie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaj materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane.
- W celu ochrony krajobrazu kulturowego rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy dającej możliwość rozpoznania historycznych pomników i ich reliktyw, kapliczek, krzyży pokutnych itp. zachowanych w przestrzeni publicznej Gminy (zob. rozdział 4.3.10).
- Monitoring Gminnego planu ochrony zabytków gminy Lubin na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
- Realizacja Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lubin na lata 2022-2026 oraz innych programów, których celem jest poprawa stanu środowiska (zob. rozdział. 4.3.6).
- Realizacja Planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lubin (przyjętego Uchwałą Nr XXVII/157/2015 Rady Gminy Lubin z dnia 16 grudnia 2015 r.) – wśród wytypowanych obiektów znajdują się obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin oraz obiekty położone w obszarach ochrony konserwatorskiej chronionych na mocy ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- Generowanie miejsc pracy przy inwestycjach prowadzonych na obszarach zabytkowych, w tym w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenie zabytkowych założeń zielonych, będących własnością gminną oraz przy założeniach zielonych w obszarach ochrony konserwatorskiej, w tym udział w programach związanych z tworzeniem miejsc pracy prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy: Program prac społecznie użytecznych oraz Program prac interwencyjnych.

I.2. Aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym w celu wykorzystania jego potencjału w rozwoju Gminy. Opieka nad zabytkami Gminy, dążenie do materialnej poprawy ich stanu zachowania, adaptacji i dostępności, przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków.

- Udzielanie dotacji z budżetu Gminy Lubin na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków w celu zahamowania procesu degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania (omówienie zasad udzielania dotacji w rozdziale 4.2).
- Właściwe użytkowanie, a także podejmowanie prac remontowych i rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin, których Gmina Lubin jest właścicielem lub współwłaścicielem, z uwzględnieniem zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz przy założeniu poprawy efektywności energetycznej i niskoemisyjności obiektów (zob. rozdział 4.3.1), w szczególności realizacja projektów:
- Księginice (zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem) – realizacja projektu: Centrum Wystawiennicze Dziedzictwa Kulturowego Regionu Dolnego Śląska w Księginicach w Gminie Lubin,
- Raszowa (założenie parkowe z ruiną pałacu) – realizacja projektu: Prace remontowo-konserwatorskie mostu wschodniego na fosie w zabytkowym parku w Raszowej.
- Prowadzenie bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach zabytkowych założen zielonych, będących własnością gminną oraz przy założeniach zielonych w obszarach ochrony konserwatorskiej (zob. rozdział 4.3.2).
- Podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach Gminy z funduszy zewnętrznych – z budżetu państwa oraz programów UE i innych.
- Prowadzenie inwestycji związanych z rewaloryzacją przestrzeni publicznych zabytkowych wsi o wysokim standardzie zagospodarowania i wysokich wymaganiach względem estetyki (np. oświetlenie, chodniki, tzw. „mała architektura”, przystanki, ławki, kosze).
- Podejmowanie działań mających na celu ochronę stanowisk archeologicznych.
- Podejmowanie działań zmierzających do poprawy infrastruktury w obszarze historycznych założen przestrzennych. Prowadzenie zgodnie z zasadami konserwatorskimi remontów infrastruktury technicznej (np. budowa sieci sanitarnej), oświetlenia ulicznego czy infrastruktury drogowej (w tym m.in. chodników, nowych nawierzchni, ścieżek rowerowych).

Priorytet II. Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego Gminy Lubin.

Kierunki działań:

II.1. Uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) w rozwoju Gminy oraz jego promocja.

- Kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego – materialnego i niematerialnego wśród mieszkańców, użytkowników oraz wśród pracowników samorządowych.
- Udostępnianie na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy publikacji będących prezentacją zasobu zabytkowego, działań Gminy związanych z ochroną zabytków a także informacji o działaniach w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego.
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się ochroną dziedzictwa kulturowego (m.in. Narodowym Instytutem Dziedzictwa Oddziałem Terenowym we Wrocławiu).
- Promocja zabytków Gminy Lubin w mediach; wykorzystywanie wizerunków zabytków Gminy przy opracowywaniu gadżetów promocyjnych.

II.2. Budowanie klimatu społecznej akceptacji dla idei ochrony zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji. Zapewnienie dostępności do dziedzictwa kulturowego Gminy oraz partycypacja społeczna.

- Inicjowanie i wspieranie projektów związanych z szeroko rozumianym upowszechnieniem wiedzy o historii i dziedzictwie kulturowym Gminy: wystaw, wykładów, konkursów wiedzy o zabytkach oraz wycieczek szkolnych (zob. rozdział. 4.3.10).
- Uwzględnianie w zajęciach edukacyjnych zagadnień związanych z historią i dziedzictwem kulturowym Gminy.
- Publikacja oraz wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią Gminy oraz ochroną zabytków.
- Wspieranie działalności gminnych instytucji kultury, organizacji społecznych, pozarządowych i środowisk zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami popularyzujących wiedzę o zabytkach i dziedzictwie kulturowym.
- Wspieranie inicjatyw właścicieli zabytków z terenu Gminy związanych z udziałem w corocznych edycjach Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, Międzynarodowego Dnia Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego, Europejskich Dni Dziedzictwa oraz

Europejskich Dni Archeologii.

- Organizacja gminnych obchodów Dnia Osadnika w Gminie Lubin w dniu 16 marca.
- Organizacja gminnych obchodów Narodowego Święta Niepodległości.
- Wspieranie inicjatyw związanych z oznakowaniem obiektów zabytkowych Gminy.
- Wspieranie turystyki kulturowej na terenie Gminy poprzez m.in. rozbudowę infrastruktury, rozwój i promocję szlaków turystycznych, budowę sieci tras rowerowych, organizację gier terenowych, questów itp.

II.3. Promocja właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym Gminy.

- Opracowywanie sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027.
- Uwzględnianie działań związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami oraz z ochroną dziedzictwa niematerialnego w corocznie opracowywanych Raportach o stanie Gminy Lubin.
- Promocja tzw. dobrych praktyk w zakresie zarządzania obiektami zabytkowymi Gminy.
- Publikacja na oficjalnej [stronie internetowej Gminy](http://bip.ug.lubin.pl/6022) informacji dotyczących Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (<http://bip.ug.lubin.pl/6022>).
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej Gminy informacji dotyczących udzielania dotacji z budżetu Gminy Lubin na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.
- Publikacja na oficjalnej stronie internetowej Gminy informacji dotyczących prac budowlanych i konserwatorskich finansowanych oraz współfinansowanych z budżetu Gminy oraz prezentacja obiektów, przy których przeprowadzono prace finansowane oraz współfinansowane z budżetu Gminy.
- Promowanie działalności gminnych instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych zajmujących się dziedzictwem kulturowym Gminy.
- Obejmowanie patronatem wydarzeń i imprez kulturalnych, w szczególności organizowanych w obiektach zabytkowych, bądź promujących dziedzictwo kulturowe.

4.2. Dotacje z budżetu Gminy Lubin na prace konserwatorskie przy zabytkach

Na podstawie art. 81 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednostki samorządu terytorialnego mogą udzielać dotacji na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Tryb udzielania dotacji określany jest w drodze uchwały przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

W corocznie uchwalanych budżetach Gminy – na podstawie art. 18 ust 2 pkt 15 Ustawy o samorządzie gminnym, art. 81 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z Uchwałą Nr XLIII/188/2006 Rady Gminy Lubin z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (wraz z późniejszymi zmianami) – rezerwowane są środki na realizację ww. uchwały.

W celu prawidłowego wykonania i prawidłowego rozliczenia finansowego dotacji zakłada się czynny udział uprawnionego przedstawiciela Gminy w odbiorach dofinansowanych przez gminę prac konserwatorskich oraz robót budowlano-konserwatorskich oraz współpracę z Delegaturą w Legnicy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków i Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Lubinie.

W okresie obowiązywania Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023 rokrocznie, zgodnie z przyjętą uchwałą, udzielane były dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.

W 2023 r. Gmina Lubin pozyskała w ramach krajowego programu dotacyjnego – Rządowego Programu Odbudowy Zabytków środki z przeznaczeniem na udzielenie dotacji, dzięki czemu w sumie 11 wniosków otrzymało dofinansowanie (w pierwszej edycji – 9 wniosków, w drugiej edycji – 2).

TABELA 5

Wykaz udzielonych dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach w latach 2020-2023.

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji
2020 r. – 365.000 zł			
1.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Prace konserwatorskie zabytkowej ambony w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Raszowej - etap II.	30 000,00 zł
2.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Brunowie	Renowacja dwóch par drzwi wewnętrznych oraz dwóch półkolumn przy drzwiach wejściowych kościoła filialnego pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy.	40 000,00 zł

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji
3.	Parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Naprawa dachu – strona północna w kościele pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie.	23 000,00 zł
4.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Opracowanie dokumentacji projektowej remontu budynku kościoła filialnego pw. św. Antoniego w Niemstowie	18 000,00 zł
5.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Rewaloryzacja budynku kościoła pw. św. Katarzyny w Gogołowicach – zadaszenie wieży kościelnej – etap II.	50 000,00 zł
6.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Remont wieży kościoła pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach.	59 000,00 zł
7.	Parafia rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie	Renowacja fasad kościoła pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie wraz z pracami odtworzeniowymi i konserwatorskimi kamiennych detali architektonicznych – etap VII.	50 000,00 zł
8.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Konserwacja i restauracja kosza ambony w kościele pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych.	60 000,00 zł
9.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Remont i odtworzenie hełmu wieży kościoła filialnego w kościele pw. św. Antoniego w Oborze.	35 000,00 zł
2021 r. – 300 000,00 zł			
10.	Parafia rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie	Roboty budowlane i prace konserwatorskie przy zabytku, polegających na wzmocnieniu konstrukcji wieży dachowej, remoncie pokrycia dachu, wykonaniu izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i renowacji fasad w kościele pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie – etap VIII.	55 000,00 zł
11.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszkówce	Prace konserwatorskie zabytkowej ambony w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Raszowej – etap III.	25 000,00 zł
12.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Wykonanie robót budowlanych i prac konserwatorskich przy zabytku, polegających na remoncie i przebudowie dachu wieży kościoła pw. św. Antoniego w Oborze – etap II.	90 000,00 zł
13.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzicach	Remont wieży kościoła filialnego pw. św. Antoniego w Niemstowie – etap II	30 000,00 zł

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji
14.	Parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Roboty remontowe zabytkowego ogrodzenia i zabezpieczające konstrukcję murów wokół cmentarza i budynku cerkwi parafii prawosławnej pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie – etap I.	30 000,00 zł
15.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Brunowie	Prace konserwatorskie przy kolumnach pod chórem w kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy – etap I.	20 000,00 zł
16.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie	Remont wieży kościelnej z nowym zadaszeniem kościoła filialnego pw. św. Katarzyny w Gogołowicach – etap III.	50 000,00 zł
2022 r. – 295.000 zł			
1.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Prace konserwatorskie i restauratorskie epitafium Beniamina Gottlieba Gunthersa w kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Pieszkowie	25 000,00 zł
2.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Brunowie	Prace konserwatorskie i restauratorskie przy ostatniej kolumnie pod chórem w kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy – etap II	20 000,00
3.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie	Rewaloryzację budynku kościoła filialnego pw. św. Katarzyny w Gogołowicach – elewacja i elementy zewnętrzne etap I – wieża	25 000,00
4.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Prace konserwatorskie i restauratorskie ołtarza bocznego wraz z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej w kościele pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	30 000,00
5.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Odtworzenie schodów stalowych i drewnianych z poziomu parteru do poziomu III piętra wieży kościoła pw. św. Antoniego w Oborze – etap III remontu wieży	20 000,00
6.	Parafia rzymskokatolicka pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie	Wykonanie izolacji przeciwwilgociowej fundamentów, osuszanie, naprawę pokrycia dachu, renowację fasad kościoła pw. Trójcy Świętej w Zimnej Wodzie – etap X – strona południowa.	20 000,00

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji
7.	Parafia rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku	Remont kościoła pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku – etap I	40 000,00
8.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Prace konserwatorskie zabytkowego ołtarza w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Raszowej – I etap	15 000,00
9.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie	Remont wieży kościoła filialnego pw. Św. Antoniego w Niemstowie – etap III	30 000,00
10.	Parafia rzymskokatolicka pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie	Remont wieży kościoła pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie – etap II.	50 000,00
11.	Parafia prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Remont muru oporowego przy kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie – etap II.	20 000,00
2023 r. – 1 518 043,69 zł (w 2023 r. zrealizowano dwa zadania na kwotę 183 693,21 zł, na 2024 r. zaplanowanych jest 8 zadań na kwotę 1 334 350,48 zł)			
12.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Konserwacja techniczna i estetyczna epitafium Nickla von Schwenkfelda i jego żony, znajdującego się we wnętrzu kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla w Osieku	51 130,29 zł z czego: 50 000,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 1 130,29 stanowi środki Gminy Lubin
13.	Parafia rzymskokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Brunowie	Remont dachu w kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika w Gorzycy – etap I	150 000,00 zł z czego: 147 000,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 3 000,00 stanowi środki Gminy Lubin
14.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Szklarach Górnych	Konserwacja techniczna i estetyczna ołtarza bocznego Matki Boskiej Częstochowskiej w kościele pw. św. Piotra i Pawła w Szklarach Górnych – etap II	153 607,37 zł z czego: 150 000,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 3 607,37 stanowi środki Gminy Lubin
15.	Parafia rzymskokatolicka Parafia Prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie	Remont muru oporowego przy kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy w Zimnej Wodzie – etap III	148 479,35 zł z czego: 145 509,76 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 2 969,59 stanowi środki Gminy Lubin
16.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Miłoradzie	Remont wieży kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie – etap III	150 388,10 zł z czego: 147 380,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 3 008,10 stanowi środki Gminy Lubin

L.p.	Beneficjent	Nazwa zadania	Kwota udzielonej dotacji
17.	Parafia rzymskokatolicka pw. Św. Trójcy w Miłoradzicach	Remont cokołu kościoła filialnego pw. św. Antoniego w Niemstowie – etap I	56 348,28 zł z czego: 55 000,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 1 348,28 stanowi środki Gminy Lubin
18.	Parafia rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku	Malowanie elewacji wieży i kościoła pw. Matki Bożej Bolesnej w Chróśniku	127 344,93 zł z czego: 124 744,93 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 2 600,00 stanowi środki Gminy Lubin
19.	Parafia rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	Prace konserwatorskie i restauratorskie ołtarza głównego w kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Raszowej – etap II	154 745,37 zł z czego: 150 000,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 4 745,37 stanowi środki Gminy Lubin
20.	Parafia rzymskokatolicka pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach	Remont zabytkowej dzwonnicy zlokalizowanej przy kościele pw. św. Michała Archanioła w Siedlcach	460 000,00 zł z czego: 435 320,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 24 680,00 stanowi środki Gminy Lubin
21.	Parafia rzymskokatolicka pw. Chrystusa Króla w Osieku	Konserwacja techniczna i estetyczna kamiennego epitafium inskrypcyjnego znajdującego się we wnętrzu kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla w Osieku	66 000,00 zł z czego: 64 680,00 stanowi środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków 1 320,00 stanowi środki Gminy Lubin

4.3. Realizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków w latach 2024-2027

4.3.1. Zarządzanie obiektami zabytkowymi pozostającymi własnością Gminy Lubin

Gmina Lubin jest właścicielem następujących obiektów objętych ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków:

- pałac oraz część parku w Księginicach,
- ruiny pałacu i park w Raszowej,
- parki w Miłoradzie, Niemstowie,
- części parków w Gorzelinie i Oborze (wydzielona działka pod hydrofornię), Siedlcach i Szklarach Górnych (droga),
- tereny nieczynnych cmentarzy w Kłopotowie i Osieku (obecnie teren zagospodarowany parkowo), cmentarz w Zimnej Wodzie (historyczna, zachodnia część obecnego cmentarza),
- aleje lipowe w Krzeczynie Małym oraz Krzeczynie Wielkim.
- Gmina Lubin jest ponadto właścicielem:
- terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko archeologiczne Obora 1/15 wpisane do rejestru zabytków pod numerem 384/Arch w dniu 08.08.1968,
- części terenu, na którym jest zlokalizowane stanowisko archeologiczne Krzeczyn Mały 1/58 wpisane do rejestru zabytków pod nr 328/Arch w dniu 02.04.1968.

Prace przy obiektach zabytkowych oraz przy obiektach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, których Gmina Lubin jest właścicielem lub współwłaścicielem, koordynowane są przez Referat Nieruchomości i Gospodarki Przestrzennej, Referat Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska i Referat Infrastruktury Urzędu Gminy oraz Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Gminy Lubin Sp. z o.o.

-Wszystkie przedsięwzięcia planowane przy obiektach i na obszarach wpisanych do rejestru zabytków, a także na obszarach i przy obiektach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin zgodnie z obowiązującymi przepisami będą każdorazowo uzgadniane z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – zgodnie z art. 36 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który określa, jakie działania wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego.

Tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie

prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków.

W okresie obowiązywania niniejszego programu zakłada się:

- w corocznie uchwalanych budżetach zabezpieczanie środków na realizację zadań związanych z ochroną zabytków będących własnością gminną,
- przeprowadzanie wymaganych przepisami kontroli okresowych obiektów zabytkowych, będących własnością gminną,
- monitoring zabytkowych budynków pozostających własnością Gminy przed: pożarem, włamaniem, podpaleniem, awarią wodno-kanalizacyjną,
- monitoring pozostających własnością Gminy zabytkowych założeń zielonych oraz stanowisk archeologicznych przed penetracją, eksploracją i dewastacją.
- rozważenie wystąpienia do starosty powiatu lubińskiego o oznakowanie gminnych obiektów podlegających ochronie tzw. „błękitną tarczą” zgodnie z art. 12 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4.3.2. Rewaloryzacja zabytkowych parków, alei i cmentarzy

Na terenach zabytkowych parków oraz przy alejach zabytkowych, stanowiących własność Gminy Lubin, również z udziałem środków zewnętrznych, prowadzone są od wielu lat prace rewaloryzacyjne. W latach 2024-2027 zakłada się prowadzenie bieżących prac pielęgnacyjnych na terenach zabytkowej zieleni. W ramach corocznie zawieranej umowy z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej Gminy Lubin sp. z o.o. prowadzone jest utrzymanie zabytkowych parków w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej, Siedlcach, Księginicach, Niemstowie oraz terenu parkowego (pocmentarnego) w Osieku. Zakres prac obejmuje: wykaszanie roślinności, wywóz i przekazywanie do zagospodarowania zebranych odpadów, wycinka i usuwanie wykrotów, wyłomów, usuwanie chwastów, kamieni, opadłych konarów lub gałęzi drzew oraz i nasadzenia drzew. Na ten cel wydatkowano w okresie obowiązywania poprzedniego programu opieki nad zabytkami następujące kwoty:

- w 2020 r. – 226 577,70 zł,
- w 2021 r. – 266 510,16 zł,
- w 2022 r. – 285 000,00 zł
- oraz w 2023 r. – 361 958,64 zł.

W latach 2024-2027 w corocznie uchwalanych budżetach Gminy będą rezerwowane środki finansowe na realizację zadań związanych z utrzymaniem, pielęgnacją i konserwacją gminnych założeń zieleni zabytkowej.

4.3.3. Projekty zaplanowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT)

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) to narzędzie do wdrażania strategii terytorialnych w sposób zintegrowany w ramach unijnej polityki spójności, rozpoczętej w Polsce w latach 2014–2020, i następnie kontynuowanej w ramach aktualnie rozpoczynającej się perspektywy budżetowej na lata 2021-2027. Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny (LGOF) decyzją Zarządu Województwa Dolnośląskiego został wskazany jako obszar przewidziany do wdrażania terytorialnego instrumentu ZIT opierającego się na realizacji projektów zintegrowanych – zgodnie z uchwałą nr 6945/VI/23 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 22 maja 2023 r. w sprawie przyjęcia wyznaczonych obszarów celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027.

Ramowy plan strategiczny oraz szczegółowy plan operacyjny ZIT definiuje Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027.

Strategia została przyjęta Uchwałą nr 2/2024 Komitetu Sterującego ZIT LGOF z dnia 27 lutego 2024 roku.

Deklarację współpracy w ramach ZIT LGOF Gmina Lubin podpisała 28 stycznia 2020 roku.

W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) Gmina Lubin zaplanowała następujące zadania i przedsięwzięcia związane z ochroną dziedzictwa kulturowego Gminy oraz poprawą warunków środowiskowych, ważnych również dla zachowania dziedzictwa kulturowego.

Projekt: Centrum Wystawiennicze Dziedzictwa Kulturowego Regionu Dolnego Śląska w Księżenicach w Gminie Lubin

Celem projektu jest: wzrost jakości oferty kulturalnej i turystycznej regionu, zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oraz wzmocnienie tożsamości lokalnej związanej z osadnictwem i rolnictwem regionu, jak również przesiedleniami na Ziemiach Odzyskanych poprzez zagospodarowanie na cele wystawiennicze i kulturalne zdegradowanych obiektów historycznie cennych oraz niefunkcjonalnych i niewykorzystywanych przestrzeni publicznych na terenie Gminy Lubin.

Szacowana wartość projektu - 12 000 000,00 zł (w tym wartość dofinansowania - 4 318 343,00 zł)

Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS - FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska / FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT

Termin realizacji - I kwartał 2025 - III kwartał 2026 roku.

Projekt zakłada zagospodarowanie cennych historycznie obiektów związanych z dawnymi dobrami w Księginicach. Stodoła na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym w Księginicach wraz z otoczeniem zostanie poddana rewaloryzacji. Wnętrze zostanie zaadaptowane na cele administracyjno-magazynowo-socjalne, wystawiennicze i ekspozycyjne. Utworzona zostanie ścieżka edukacyjno-kulturowa oraz miejsca edukacyjne. Do zaadaptowanego obiektu planowane jest przeniesienie wszystkich zgromadzonych i prezentowanych eksponatów z istniejącej w siedzibie Gminy ekspozycji historycznej Gmina Lubin – wczoraj i dziś, ekspozycja maszyn i urządzeń rolniczych oraz urządzenie przestrzeni do prowadzenia zajęć, szkoleń czy warsztatów, a także „mini skansenu”.

Pozostałe projekty zaplanowane w ramach ZIT, a związane z dostępnością, poprawą i ochroną środowiska oraz promocją dziedzictwa kulturowego i naturalnego:

Projekt: Rozwój sieci dróg rowerowych na terenie Gminy Lubin

Jest to projekt mający na celu budowę atrakcyjnej infrastruktury rowerowej (pieszo-rowerowej) związanej z promowaniem walorów poznawczych oraz rekreacyjnych subregionu (budowa i oznakowanie dróg rowerowych łączących poszczególne miejscowości Gminy Lubin z gminami ościennymi) – stworzenie sieci ścieżek międzygminnych. Celem projektu jest ochrona terenów cennych przyrodniczo poprzez budowę i rozwój infrastruktury rowerowej i turystycznej przyjaznej środowisku. Projekt obejmuje działania z zakresu ochrony, rozwoju i promowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego w szczególności w zakresie szlaków turystycznych, miejsc wypoczynku i rekreacji przyczyniających się do ochrony przyrody.

Wartość projektu - 5 000 000,00 zł

Wartość dofinansowania - 3 500 000,00 zł

Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS - FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska / FEDS.06.01

Rozwój lokalny - strategię ZIT

Projekt rezerwowany.

Projekt: Budowa infrastruktury „Park & Ride” w Chrótniku, Gmina Lubin

Wartość projektu - 1 144 260,00 zł

Wartość dofinansowania - 800 982,00 zł

Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS - FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska / FEDS.03.01

Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT

Termin realizacji - IV kwartał 2025 - II kwartał 2026 roku.

Projekt: Budowa infrastruktury „Park & Ride” w Raszówce, Gmina Lubin

Wartość projektu - 1 600 000,00 zł

Wartość dofinansowania - 910 000,00 zł

Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS - FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska / FEDS.03.01

Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT

Termin realizacji - III kwartał 2024 - II kwartał 2025 roku.

Projekty „Park & Ride” mają na celu wsparcie rozwoju zrównoważonej mobilności, przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu mieszkańców obszarów wiejskich, poprawę jakości powietrza i stanu środowiska poprzez minimalizację nadmiernej emisji spalin, a więc poprawę warunków środowiska wpływających na stan zachowania dziedzictwa kulturowego.

4.3.4. Inne projekty planowane z dofinansowaniem ze środków UE

Gmina Lubin współpracuje z sąsiednimi gminami w ramach Lokalnej Grupy Działania „Wrzosowa Kraina”. W 2023 r. opracowana została Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027 dla obszaru LGD „Wrzosowa Kraina”, w oparciu o którą realizowane będą projekty w kolejnym okresie programowania przedsięwzięć wykorzystujących głównie środki z osi Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), czyli do 2027 roku.

4.3.5. Projekty planowane w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków

W I edycji Rządowego Programu Odbudowy Zabytków Gmina Lubin złożyła 8 wniosków z przeznaczeniem na udzielenie dotacji dla 8 parafii rzymskokatolickich. Wszystkie wnioski otrzymały wstępne promesy – koszt 992 043,69 zł, z czego: 969 634,69 zł stanowią środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, 22 409,00 zł stanowią środki Gminy Lubin.

W ramach II edycji Rządowego Programu Odbudowy Zabytków Gmina Lubin złożyła 2 wnioski z przeznaczeniem na udzielenie dotacji dla 2 parafii rzymskokatolickich na 2024 r., wnioski otrzymały wstępne promesy – 526 000,00 zł, z czego: 500 000,00 zł stanowią środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, 26 000,00 zł. stanowią środki Gminy Lubin.

W ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków Gmina Lubin złożyła w 2023 r. wniosek na zadanie własne: Prace remontowo-konserwatorskie mostu wschodniego na fosie w zabytkowym

parku w Raszowej (wnioskowana kwota dotacji: 130 300,00 zł). Etap I zadania realizowany będzie w latach 2024-2025.

Most wschodni jako element historycznego barokowego założenia rezydencjonalnego stanowił główny wjazd do rezydencji (pozostałe dwa mosty z początku XX w. zapewniają komunikację z wyspy pałacowej do części parkowej). Most otrzymał reprezentacyjną formę z kamienną, rzeźbiarską oprawą. Most wschodni zachowany jest w stanie awaryjnym. Zachowane historyczne elementy konstrukcji mostu wymagają pilnej interwencji i zabiegów konserwatorskich. Zachowane są trzy czworoboczne, kamienne postumenty, wystrój rzeźbiarski się nie zachował. Prace prowadzone będą pod nadzorem konserwatorskim.

4.3.6. Realizacja Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lubin na lata 2022-2026 oraz innych programów, których celem jest poprawa stanu środowiska

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lubin na lata 2022-2026 przyjęty Uchwałą Nr XLVII/434/2022 Rady Gminy Lubin z dnia 24 października 2022 r. zawiera zasady tworzenia i wdrażania długoterminowej strategii dotyczącej gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy, w tym m.in. zasady polityki czynszowej, sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy oraz źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach.

Gmina Lubin uczestniczy także w projektach i programach, których celem jest poprawa stanu środowiska, a zarazem zwiększanie zdolności adaptacji zabytków do zmian klimatu.

Gmina Lubin uczestniczy w programie priorytetowym Ciepłe mieszkanie, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji pyłów oraz gazów cieplarnianych poprzez wymianę nieefektywnych źródeł ciepła (tzw. „kopciuchów”), a także poprawa efektywności energetycznej lokali mieszkalnych znajdujących się w budynkach wielorodzinnych. Realizacja tych założeń została wpisana do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lubin. Kolejny program – Czyste powietrze – ma na celu poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

4.3.7. Zadania infrastrukturalne na obszarach zabytkowych (historycznych układów ruralistycznych)

Zadania infrastrukturalne prowadzone na obszarach historycznych założeń przestrzennych zgodnie z zasadami konserwatorskimi wpływają bezpośrednio na poprawę stanu zachowania krajobrazu

kulturowego. Do takich działań prowadzonych planowo i konsekwentnie w obszarze Gminy należą m.in. rozbudowa i modernizacja oświetlenia, zadania związane ograniczaniem niskiej emisji w budynkach mieszkalnych (w tym zarządzanych przez PGKGL Sp. z o.o.), modernizacja infrastruktury drogowej oraz budowa dróg rowerowych, konserwacja urządzeń melioracji wodnych, ograniczenie szkodliwego oddziaływania pojazdów spalinowych poprzez poprawę infrastruktury komunikacyjnej, a także działania związane z promowaniem i wspieraniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

4.3.8. Prowadzenie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin jest prowadzona i aktualizowana zgodnie z obowiązującymi przepisami (zadanie realizuje Referat Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Zdrowia).

Aktualizacja ewidencji polega m.in. na uzupełnianiu i uaktualnianiu informacji dotyczących form ochrony, zakładaniu nowych kart adresowych dla obiektów włączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków, wyłączeniu kart adresowych obiektów, które np. zmieniły przynależność administracyjną (inna gmina) lub w przypadku stanowisk archeologicznych – które zostały zniszczone/całkowicie przebadane archeologicznie, zgodnie z ustawowymi procedurami.

Podczas aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin w 2022 r. dokonano powtórnej weryfikacji terenowej zabudowy wiejskiej. Wskazano dodatkowe obiekty o walorach kulturowych, które nie zostały dotąd włączone do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz nie były objęte formami ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Część z tych obiektów – w porozumieniu z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków podczas aktualizacji włączono do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin. Przy przekazaniu aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin w 2022 r. poinformowano legnicką delegaturę Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, że Gmina dysponuje aktualną dokumentacją fotograficzną dla dodatkowej grupy obiektów, o których włączeniu do wojewódzkiej ewidencji zabytków z uwagi na wartości zabytkowe powinien zdecydować Wojewódzki Konserwator Zabytków. Nowe karty adresowe dla innych obiektów o walorach kulturowych z terenu Gminy, zgodnie z przepisami będą sukcesywnie zakładane po uprzednim włączeniu ich do wojewódzkiej ewidencji zabytków.

W związku z nowymi, pozyskanymi informacjami przy kolejnej aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin planuje się działania porządkowe:

- wystąpienie do Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wyłączenia z Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin kart adresowych stanowisk archeologicznych Osiek 12/42/74-21 oraz Osiek 13/43/74-21 w związku ze zmianą ich

przynależności administracyjnej. Za zgodą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Legnicy stanowiska te zostały w 2023 roku włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Lubin,

- w wypadku stanowiska Obora 31/54/73-20, które w wyniku zmian granic administracyjnych znalazło się częściowo na obszarze Gminy Lubin, częściowo na terenie Lubina, w karcie adresowej zostanie umieszczona stosowna informacja.

4.3.9. Planowanie przestrzenne

W związku z nowelizacją przepisów z zakresu planowania przestrzennego w ustawowym terminie zostanie sporządzony plan ogólny gminy uwzględniający zagadnienia związane z ochroną zabytków. W okresie obowiązywania niniejszego programu będą sukcesywnie, w miarę potrzeb sporządzane oraz aktualizowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem skutecznych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, w tym ochrony obiektów i obszarów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin.

4.3.10. Zadania związane z edukacją i popularyzacją dziedzictwa kulturowego Gminy

W okresie obowiązywania niniejszego programu planuje się realizację następujących zadań:

- rozważenie możliwości przeprowadzenia np. konkursu fotograficznego oraz przygotowania opracowania poświęconego znajdującym się w przestrzeni publicznej historycznym pomnikom i ich reliktom, kapliczkom, słupom milowym, krzyżom pokutnym itp. Obiekty te, ogólnodostępne, narażone są na zniszczenia. Zgodnie z przepisami dla zabytków tzw. ruchomych, a tak są klasyfikowane te obiekty, nie są zakładane karty adresowe gminnej ewidencji zabytków. Wiedzę o tych cennych zabytkach, istotnych dla historii, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu Gminy, często można zaczerpnąć jedynie z ogólnodostępnej literatury czy stron internetowych. W zasobach archiwum legnickiej Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków również brak jest pełnej dokumentacji dla tych obiektów. Zainicjowanie przez Gminę przygotowania takiego opracowania (zawierającego na przykład informacje o ich lokalizacji i czasie powstania oraz uzupełnionego fotografiami) dopełniłoby wiedzę o zabytkach Gminy,
- rozważenie możliwości opracowania np. publikacji/wystawy/szlaku turystycznego związanego z wieloreligijnością Gminy (Miłoradzice, Obora, Osiek, Siedlec, Krzeczyn Wielki, Zimna Woda, Szklary Górne) – prezentacją kultury protestanckiej XVI w., katolickiej XVIII w. i prawosławnej po 1945 roku,

- rozważenie możliwości przygotowania multimedialnych prezentacji najcenniejszych obiektów architektury sakralnej Gminy, w których wnętrzach znajduje się wysokiej klasy wyposażenie (m.in. kościoła parafialnego pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach czy kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie) jako najnowocześniejszych form upowszechniania i promocji wartości zabytków oraz przygotowania projektu dotyczącego miejscowości, w których znajdują się zabytkowe, drewniane dzwonnice (Czerniec, Dąbrowa Górna i Siedlce),
- wspieranie inicjatyw związanych z połączeniem istniejących szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych w spójny system, również z włączeniem zabytków architektury, znajdujących się w przestrzeni publicznej zabytków ruchomych (pomniki, kapliczki, słupy milowe, krzyże pokutne) oraz zabytków archeologicznych,
- wspieranie inicjatyw związanych z upamiętnianiem postaci historycznych związanych z miejscowościami Gminy,
- utrzymywanie i udostępnianie organizowanych przez Ośrodek Kultury Gminy Lubin stałych i czasowych wystaw poświęconych dziedzictwu kulturowemu Gminy: Zabytki Gminy Lubin, Gmina Lubin – wczoraj i dziś, Drewniane Miniatury,
- kontynuacja projektu organizacji lekcji historii z wykorzystaniem powyżej wymienionych wystaw (współpraca Ośrodka Kultury Gminy Lubin z I Liceum Ogólnokształcącym w Lubinie),
- prowadzenie przygotowawczych prac związanych z organizacją Centrum Wystawienniczego Dziedzictwa Kulturowego Regionu Dolnego Śląska w Księżenicach w Gminie Lubin,
- organizacja corocznych obchodów Dnia Osadnika w Gminie Lubin w dniu 16 marca (najbliższe plany obejmują opracowanie wspólnie z uczniami szkół Gminy Lubin drzew genealogicznych rodzin przybyłych na teren Gminy po 1945 r.),
- organizacja obchodów Narodowego Święta Niepodległości,
- organizacja wydarzeń związanych z popularyzacją historii Gminy i jej zabytków oraz dziedzictwa niematerialnego w ramach działalności Ośrodka Kultury Gminy Lubin oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Raszówce.

4.4. Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

Informacji o źródłach finansowania działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz jego zagospodarowaniem udziela Referat Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Zdrowia Urzędu Gminy w Lubinie. Informacje z zakresu finansowania udostępniane są także na stronie internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa <https://samorząd.nid.pl/baza-wiedzy/finanse/>. Nowe rozwiązania w zakresie finansowania zadań związanych z ochroną zabytków zaproponowane zostały w Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 (proponycja wprowadzenia premii kredytowej pozwalającej na pozyskiwanie kredytów na inwestycje przy zabytkach na preferencyjnych warunkach oraz wsparcie dla crowdfundingu, służącego finansowaniu projektów dotyczących materialnego dziedzictwa kulturowego).

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu Gminy Lubin

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Uchwałą Nr XLIII/188/2006 Rady Gminy Lubin z dnia 28 czerwca 2006 roku w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (wraz z późniejszymi zmianami) (zob. rozdział 4.2.)

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu Powiatu Lubińskiego

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Uchwałą Nr XLI/265/2009 Rady Powiatu w Lubinie z dnia 24 września 2009 r. w sprawie określenia zasad udzielenia i rozliczenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków z późniejszymi zmianami.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu państwa

Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:

- Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów Operacyjnych,
- Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nieobejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów) – instytucją zarządzającą jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji,
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).

Środki z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego

Z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego wspierane są zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z obowiązującą Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego określone są uchwałą nr XXVII/576/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 10 grudnia 2020 r., uchwałą nr XLI/824/21 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2021 r. oraz uchwałą nr LI/1052/22 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 15 grudnia 2022 roku.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z Funduszy Unii Europejskiej

Pozyskiwanie środków finansowych na zadania inwestycyjne jest również możliwe ze źródeł zewnętrznych. Możliwość współfinansowania działań obejmujących zarówno podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii, jak również zachowanie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, istnieje ze środków finansowych Unii Europejskiej. Są to:

- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027 ([FENIKS](https://www.feniks.gov.pl/)).
<https://www.feniks.gov.pl/>.

Program ten stanowi kontynuację dwóch wcześniejszych programów Infrastruktura i Środowisko 2007-2013 oraz 2014-2020. Głównym celem programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez m.in. obniżenie emisyjności gospodarki, transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym, budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne oraz wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym. W sektorze kultury planowane są działania mające na celu ochronę zabytków o światowym i krajowym znaczeniu zarówno ruchomych i nieruchomych, a także rozwój instytucji kultury oraz wsparcie ich adaptacji do nowych funkcji kulturalnych i społecznych.

- [Programy Fundusze Europejskie dla Regionów 2021-2027](https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/fundusze-dla-regionow/).
<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/fundusze-dla-regionow/>

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 to obecny program regionalny. Program

regionalny jest finansowany z trzech funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Podzielony jest on na następujące priorytety:

- Fundusze Europejskie na rzecz przedsiębiorczego Dolnego Śląska
- Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku
- Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska
- Fundusze Europejskie na rzecz mobilności Dolnego Śląska
- Fundusze Europejskie na rzecz zrównoważonego rozwoju społecznego na Dolnym Śląsku
- Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska
- Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku
- Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku
- Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku
- Pomoc techniczna EFRR
- Pomoc techniczna EFS+
- Pomoc techniczna FST.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego ze źródeł zagranicznych pozaunijnych

Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego możliwe jest w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Fundusze norweskie i EOG są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Liechtenstein, Norwegię Polsce i innym państwom członkowskim Unii Europejskiej. W ramach funduszy norweskich i EOG możliwa jest realizacja projektów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego o charakterze inwestycyjnym/infrastrukturalnym, a także przedsięwzięć „miękkich” w zakresie m.in. promowania różnorodności kulturowej. Jednym z podstawowych celów projektów inwestycyjnych jest ochrona zabytków, zachowanie oraz udostępnianie dziedzictwa kulturowego, jak również kreowanie możliwości rozwoju turystyki kulturowej. Wsparciem finansowym objęte zostają przedsięwzięcia związane z renowacją i adaptacją na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, dokumentowaniem historii kultury oraz konserwacją i digitalizacją zabytków ruchomych.

Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego ze środków pozarządowych

Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dóbr kultury obejmuje również działalność fundacji, m.in. Fundacji Polska Miedź, organizacji pożytku publicznego powołanej przez KGHM Polska Miedź S.A. w 2003 r. oraz Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej.

4.5. Ulgi podatkowe

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków jest system ulg podatkowych.

Na podstawie art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 596) zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków. Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt 6 Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 70 z późn. zm.) zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Zgodnie z Ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 226 z późn. zm.), art. 26hb oraz Ustawą z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 776 z późn. zm.), art. 11) dostępne są ulgi podatkowe dla właścicieli i współwłaścicieli zabytków nieruchomości, którzy są podatnikami PIT i rozliczają się: według skali podatkowej, podatkiem liniowym, ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Podatnik może odliczyć od podstawy obliczenia podatku dochodowego wydatki poniesione w roku podatkowym na wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej utworzony dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w ewidencji zabytków oraz na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków (pod warunkiem, gdy właściciel posiada sporządzone na piśmie pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku oraz po poniesieniu tego wydatku uzyskał zaświadczenie wojewódzkiego konserwatora zabytków potwierdzające wykonanie odpowiednio tych prac lub robót). Ulga obowiązuje na: dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe. Ulga nie obowiązuje na: parki, ogrody i inne formy zagospodarowania zieleni, cmentarze, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, krajobrazy kulturowe.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi pomiędzy 1 stycznia a 31 grudnia 2022 r. ulga obowiązywała także na nabycie zabytku wpisanego do rejestru zabytków, pod warunkiem wykonania przy nim prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych. Osoby, które zakupiły nieruchomość

zabytkową w 2022 r. i wykonały przy niej prace w 2023 r. lub w latach kolejnych, mogą odliczać ulgę na nabycie zgodnie z przepisami obowiązującymi w 2022 roku

5. Monitoring Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027

Wójt Gminy Lubin sporządza co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami, które przedstawiane są Radzie Gminy.

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Gminy uchwał budżetowych.

Za przygotowanie sprawozdań odpowiada Referat Oświaty, Kultury, Kultury Fizycznej i Zdrowia.

Sprawozdania służą ocenie realizacji poszczególnych celów określonych w niniejszym Programie i zawierają:

- sprawozdanie z wykonania zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027.
- ocenę efektywności działań ciągłych, wykraczających poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027, w ramach wskazanych priorytetów.

Informacje o realizacji zadań związanych z opieką nad zabytkami oraz działaniami na obszarach ochrony konserwatorskiej rokrocznie podane są do publicznej wiadomości również w raportach o stanie Gminy na stronie internetowej [BIP Gminy Lubin](http://bip.ug.lubin.pl/5899) (<http://bip.ug.lubin.pl/5899>).

6. Instrumenty realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Lubin na lata 2024-2027

Instrumenty prawne

Instrumenty prawne wynikają z przepisów ustawowych:

- uchwalanie prawa miejscowego – planu ogólnego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- wnioskowanie o wpis/skreślenie/zmianę decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektów będących własnością Gminy;
- wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Instrumenty koordynacji

Realizacja niniejszego programu:

- obliguje do współpracy z instytucjami ochrony zabytków, organizacjami pozarządowymi, organizacjami wyznaniowymi i społecznościami parafialnymi;
- odbywa się poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych dokumentach o charakterze strategicznym.

Instrumenty finansowe

Realizacja finansowania niniejszego programu odbywa się:

- bezpośrednio – dotyczy zabytków będących własnością Gminy;
- pośrednio – poprzez udzielanie dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach.

Gmina korzystać będzie z dostępnych programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich, środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz innych.

Instrumenty społeczne

Zakłada się:

- prowadzenie działań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami przy współpracy i współdziałaniu z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (parafie, osoby fizyczne, inne podmioty);
- prowadzenie działań edukacyjnych, promocyjnych i informacyjnych;
- podejmowanie działań prowadzących do tworzenia miejsc pracy.

Instrumenty kontrolne

Instrumenty kontrolne stosowane będą jako:

- monitoring zasobów (weryfikacja i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków);
- monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego;
- monitoring stanu zachowania środowiska kulturowego.

Archiwalia i literatura

Dolnośląska Polityka Rowerowa, Wrocław 2017.

Drogą S3 w przeszłość. Odkrycia archeologiczne z lat 2015-2017, Legnica 2019.

Gmina Lubin. Program opieki nad zabytkami Gminy Lubin, Lubin 2005.

Gmina Lubin. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2011-2015, Lubin 2011.

Gmina Lubin. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2016-2019, Lubin 2016.

Gmina Lubin. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Lubin na lata 2020-2023, Lubin 2020.

Gmina Lubin. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubin, Lubin 2016.

Gmina Lubin. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Lubin. Monografie miejscowości gminy Lubin: Obora, Chróśnik, Siedlce i Niemstów, Zimna Woda, Osiek, Krzeczyn Wielki, Miłoradzice, Raszkówka-Lipiny, Pieszków, Składowice-Zalesie, Lisiec, Gorzyca-Bolanów, Księginice, Raszowa-Raszowa Mała, Gogołowice, Krzeczyn Mały, Kłopotów, Gorzelin, Czerniec, Dąbrowa Górna i Bukowna. Lubin 2017-2023.

Gmina Lubin. Plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Gmina Lubin. Program ochrony środowiska dla Gminy Lubin na lata 2023-2026 z perspektywą do 2030 r., Lubin 2023.

Gmina Lubin. Nasze skarby. Gmina Lubin, Lubin 2021.

Gmina Lubin. Przewodniki przyrodnicze zabytkowych parków położonych w Gorzelinie, Miłoradzicach, Raszowej i Siedlcach. Lubin 2016.

Gmina Lubin. Zabytkowy park w Niemstowie, Lubin 2021.

Gmina Lubin. Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi.

Gmina Lubin. Strategia Rozwoju Gminy Lubin na lata 2024-2030, Lubin 2024.

Gmina Lubin. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubin, Lubin 2023.

Gmina Lubin. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lubin, Lubin 2024.

Gmina Lubin. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin, opr. ROBiDZ we Wrocławiu, Wrocław 2003 r. [mps archiwum UG Lubin].

Gmina Lubin. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin. Aktualizacja, opr. B. Oszczanowska, D. Trenkler, Lubin 2012 r. [mps archiwum UG Lubin].

Gmina Lubin. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin. Aktualizacja, opr. B. Oszczanowska, Lubin 2016 r. [mps archiwum UG Lubin].

Gmina Lubin. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubin. Aktualizacja, opr. B. Oszczanowska, Lubin 2022 r. [mps archiwum UG Lubin].

Gmina Lubin. Studium środowiska kulturowego, opr. ROBiDZ we Wrocławiu, Wrocław 2002 r. [mps archiwum UG Lubin].

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa 2019.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017, Warszawa 2014.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, Warszawa 2019.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026, Warszawa 2023.

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Dziedzictwo obok Mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach, Warszawa 2016 [www.nid.pl].

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji. Praktyczny poradnik,

Warszawa 2022.

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Gminny program opieki nad zabytkami. Poradnik metodyczny, Kurier Konserwatorski, Nr 3, 2009, s. 14-36.

Narodowy Instytut Dziedzictwa Oddział Terenowy we Wrocławiu, baza danych zabytków archeologicznych ArPol.

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce.

Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C). Warszawa 2017 [www.nid.pl].

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C). Warszawa 2017 [www.nid.pl].

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Wrocław 2020.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030, Warszawa 2019.

Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Lubińskiego na lata 2022-2025, Lubin 2022.

Program opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024, Wrocław 2021.

H. Rusewicz, Zabytki Gminy Lubin, Lubin 2015, 2016.

Słownik wsi śląskich w średniowieczu. t.1: Powiat lubiński, Wrocław 2014.

C. Sternicki, S. Tokarczuk, Monografia gminy wiejskiej Lubin, Lubin 1997.

C. Sternicki, S. Tokarczuk, Na przestrzeni lat. Monografia gminy wiejskiej Lubin, Lubin 1995.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030, Warszawa 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 r., Wrocław 2018.

Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027, Legnica 2023.

Studium Systemu Turystyki i Rekreacji Rowerowej Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2013.

Zabytki sztuki w Polsce. Śląsk, red. S. Brzezicki, Ch. Nielsen, G. Grajewski, D. Popp, Wrocław 2006.

Zintegrowany system powiązań miast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF), Wrocław 2015.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu:

Rejestr zabytków. woj. dolnośląskie.

Dokumentacja konserwatorska dotycząca zabytków ruchomych i nieruchomych na terenie gminy Lubin (karty ewidencyjne zabytków nieruchomych i ruchomych, karty ewidencyjne cmentarzy, ewidencje parkowe, karty adresowe), archiwum legnickiej delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu.

Dokumentacja obszarów AZP:

72-19 – W. Fabisiak, 1984-1985

72-20 – L. Kamiński, 1983

73-19 – W. Fabisiak, 1984

73-20 – W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

73-21 - W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

73-22 - W. Chudy, Z. Lissak, J. Romanow, A. Dwilewicz, W. Piszczalowski, 1984

74-19 – W. Czyżyk 1987

74-20 – J. Łuszczek, 1985-1986; T. Stępnik, 2001; M. Sikorska, D. Wiśniewska, 2002; T. Ciasnocha 2006

74-21 – S. Firszt, 1984; S. Wuszkan, 1995; M. Sikorska, D. Wiśniewska 2002; D. Wiśniewska, 2005

74-22 – S. Firszt, 1984-1985

75-19 – Z. Bagniewski, 1983; S. Wuszkan, 1998; M. Masojć, 1998

75-20 – W. Duda, 1985

75-21 – J. Łuszczek, 1985; M. Sikorska, D. Wiśniewska, 2002

75-22 – W. Fabisiak, 1985

dolny-slask.org.pl

geoportal.gov.pl

lueben-damals.de

lubinski.e-mapa.net/

mapy.zabytek.gov.pl/nid/

nid.pl

samorzad.nid.pl

ug.lubin.pl

sip.gison.pl/lubingmina

zabytek.pl

Wykaz kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (historyczne układy przestrzenne, zabytki architektury i budownictwa, założenia zielone)

Źródło: GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW GMINY LUBIN, 2022 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
	BOLANÓW			
1.	Zespół willowo-parkowy	k. XIX-pocz. XX w.	Bolanów, przy nr 1	
2.	Willa	pocz. XX w.	Bolanów 1	
3.	Park w zespole willowo-parkowym	pocz. XX w.	Bolanów, przy nr 1	
	BUCZYŃKA			
4.	Zespół folwarczno-parkowy	k. XIX-pocz. XX w.	Buczynka, przy nr 2, 4	
5.	Dom mieszkalny w zespole folwarczno-parkowym	1883 r.	Buczynka 2, 4	
6.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarczno-parkowym	1914 r.	Buczynka, przy nr 2, 4	
7.	Budynek gospodarczy w zespole folwarczno-parkowym	ok. 1914 r.	Buczynka, przy nr 2, 4	
8.	Stodoła w zespole folwarczno-parkowym	k. XIX w.	Buczynka, przy nr 2, 4	
9.	Park w zespole folwarczno-parkowym	k. XIX w.	Buczynka, przy nr 2, 4	
10.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Buczynka, obok nr 7, dz. nr 81 AM 1	
11.	Aleja lipowa	k. XIX w.	Buczynka	
	BUKOWNA			
12.	Dwór, ruina	XV-XVI w.	Bukowna, obok nr 1	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
13.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	3. ćw. XIX w., XIX/XX w.	Bukowna, przy nr 36	A/2741/445/L z dnia 22.09.1976 r.
14.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX-pocz. XX w.	Bukowna, przy nr 35a	
15.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XIX/XX w.	Bukowna 35a	
16.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XIX/XX w.	Bukowna, przy nr 35a	
17.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	k. XIX w.	Bukowna, przy nr 35a	
18.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Bukowna 6	
19.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Bukowna 16	
20.	Dom mieszkalny	4. ćw. XIX w.	Bukowna 25	
21.	Szkoła, obecnie dom mieszkalny	I. 20. XX w.	Bukowna 26	
22.	Trafostacja	1921 r.	Bukowna, obok nr 25, dz. nr. 331 AM 1	
23.	Aleja lipowa	I. 30. XIX w.	Bukowna	
	CHRÓSTNIK			
24.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Bolesnej	XIII w.(?)-1853 r.	Chróstnik 86	
25.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Matki Bożej Bolesnej	I. 1711-1715 z wykorzystaniem reliktów starszej budowli, I. 1849-53, remont I. 1961-62, 1984 r., 1997 r., 2022 r.	Chróstnik 86	A/1463/947 z dnia 13.09.1961 r.
26.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej	XIV w., powiększony w 1880 r.	Chróstnik 86	A/1464/853/L z dnia 16.02.1990 r.
27.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Matki Bożej Bolesnej	XVII/XVIII w., ok. 1849-1853 r.	Chróstnik 86	
28.	Zespół dawnej plebanii ewangelickiej, obecnie zagroda	3. ćw. XIX w.	Chróstnik 85	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
29.	Plebania ewangelicka, obecnie dom mieszkalny	3. ćw. XIX w.	Chróstnik 85	
30.	Stodoła w zespole dawnej plebanii ewangelickiej	3. ćw. XIX w.	Chróstnik 85	
31.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkami	XIV-XV w., l. 1723-28, l. 1907-1909, l. 2010-2020	Chróstnik przy nr 59b	
32.	Pałac	l. 1723-28, l. 1905-09, spalony 1976 r., odbudowa l. 2010-2020	Chróstnik 59b	A/2823/268 z dnia 10.05.1951 r.
33.	Dom ogrodnika w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r., l. 2010-2020	Chróstnik 60a	
34.	Oficyna południowa w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r., l. 2010-2020	Chróstnik 59	
35.	Budynek pomocniczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
36.	Mur graniczny parku z bramami wjazdową oraz na osi pałacu w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
37.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	1. poł. XVII w.(?), l. 1723-28, 1. ćw. XIX w.(?), ok. poł. XIX w., l. 1907-1909, l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	A/2824/461/L z dnia 22.09.1976 r.
38.	Grodzisko w zachodniej części parku, ruiny pierwotnej siedziby, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	XIV-XV w.(?), pocz. XX w., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
39.	Folwark wschodni w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	2. poł. XIX-pocz. XX w., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
40.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	2. poł. XIX w., XIX/XX w., l. 2010-2020	Chróstnik 61	
41.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	XIX/XX w., l. 2010-2020	Chróstnik 63	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
42.	Gorzelnia wraz z domem mieszkalnym na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	2. poł. XIX w., ok. 1910 r., l. 2010-2020	Chróstnik 64	
43.	Oficyna mieszkalna na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r.	Chróstnik 65	
44.	Oficyna mieszkalna na folwarku wschodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	ok. 1910 r.	Chróstnik 66	
45.	Folwark zachodni w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	2. poł. XIX w., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
46.	Obora na folwarku zachodnim w zespole pałacowo-parkowym z folwarkami	2. poł. XIX w., l. 2010-2020	Chróstnik, przy nr 59b	
47.	Dom mieszkalny	pocz. XX w.	Chróstnik 11a	
	CZERNIEC			
48.	Zespół kościoła ewangelickiego, obecnie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	XIII(?)-pocz. XX w.	Czerniec 20	
49.	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	1794 r. w miejscu starszej budowli, remont l. 1997-2003	Czerniec 20	A/1506/595/L z dnia 14.04.1981 r.
50.	Dzwonnica na cmentarzu przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	1794 r.(?), pocz. XX w., remont 2017 r.	Czerniec 20	162/A/03 z dnia 04.08.2003 r.
51.	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	XIII w., powiększony w XVIII w.	Czerniec 20	A/1507/844/L z dnia 16.02.1990 r.
52.	Mur cmentarza przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych	XVIII(?)-2. poł. XIX w.	Czerniec 20	
53.	Plebania, obecnie dom mieszkalny	1908 r., po 2016 r.	Czerniec 21	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
54.	Zespół podworski	4. ćw. XVIII-1. ćw. XIX w.	Czerniec, przy nr 18	
55.	Dom ogrodnika w zespole podworskim	1911 r.	Czerniec 18	
56.	Park w zespole podworskim	4. ćw. XIX w., 1. ćw. XX w.	Czerniec, przy nr 18	A/2825/692/L z dnia 25.06.1986 r.
57.	Dom mieszkalny	XIX/XX w.	Czerniec 33	
	DĄBROWA GÓRNA			
58.	Zespół cmentarza ewangelickiego, obecnie przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Oblubieńca NMP	1860 r., 1884 r., 1888 r., 1910 r.	Dąbrowa Górna 19	
59.	Kaplica cmentarna, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Oblubieńca NMP	1884 r., remont 2002 r.	Dąbrowa Górna 19	A/5871 z dnia 23.05.2013 r.
60.	Dzwonnica na cmentarzu ewangelickim, obecnie przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Oblubieńca NMP	1888 r.	Dąbrowa Górna 19	
61.	Cmentarz ewangelicki, obecnie przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Oblubieńca NMP	ok. 1860 r., powiększony ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna 19	A/1535/845/L z dnia 16.02.1990 r.
62.	Zespół folwarczny	pocz. XIX w.-ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna, przy nr 7a	
63.	Oficyna mieszkalna w zespole folwarcznym	pocz. XIX w., ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna 7a	
64.	Stajnia i wozownia w zespole folwarcznym	ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna, przy nr 7a	
65.	Stajnia w zespole folwarcznym	ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna, przy nr 7a	
66.	Obora w zespole folwarcznym	ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna, przy nr 7a	
67.	Stodoła w zespole folwarcznym	ok. 1910 r.	Dąbrowa Górna, przy nr 7a	
	GOGOŁOWICE			

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
68.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Gogołowice	
69.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Katarzyny	XIV-XIX w.	Gogołowice 24	
70.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Katarzyny	XV w., 1685 r., 1717 r., 1817 r., 1871 r., remont 1829 r., 1839 r., l. 1857-58, 1970 r., 2011 r., 2015 r.	Gogołowice 24	A/1619/594/L z dnia 14.04.1981 r.
71.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Katarzyny	XIV w.	Gogołowice 24	A/1620/854/L z dnia 16.02.1990 r.
72.	Dwór	1791 r., 1870 r., pocz. XX w.	Gogołowice 33, 34	
73.	Budynek mieszkalno-gospodarczy z oborą	pocz. XX w.	Gogołowice 37	
	GOLA			
74.	Cmentarz ewangelicki (nieczynny)	2. poł. XIX w.	Gola	
75.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Gola, obok nr 7, dz. nr 35 AM 1	
	GORZELIN			
76.	Park w zespole podworskim	XVIII w., 3. ćw. XIX w., l. 2016-2019	Gorzelin	A/2871/666/L z dnia 27.12.1983 r.
77.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Gorzelin, obok nr 8, dz. nr 229 AM 1	
	GORZYCA			
78.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Józefa Robotnika	XIV-pocz. XX w.	Gorzycza 3	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
79.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Józefa Robotnika	XIV w., XVIII w., l. 1814-21, 1948 r., remont 1972 r., 1984 r., 2007 r., l. 2014-2018	Gorzycza 3	A/1624/836 z dnia 27.12.1960 r.
80.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika	XIV w., powiększony w XIX w., l. 2014-2016	Gorzycza 3	A/1625/869/L z dnia 16.02.1990 r.
81.	Mur cmentarza z bramą przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Józefa Robotnika	XVII/XVIII w.(?), l. 2014-2016	Gorzycza 3	
82.	Szkoła ewangelicka, obecnie dom mieszkalny	ok. 1910 r.	Gorzycza 2	
83.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XVIII-pocz. XX w.	Gorzycza, przy nr 8	
84.	Rządcówka w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Gorzycza 8	
85.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., pocz. XX w.	Gorzycza, przy nr 8	A/2872/468/L z dnia 17.07.1976 r.
	KARCZOWISKA			
86.	Cmentarz komunalny (nieczynny), obecnie teren przy kaplicy pw. Miłosierdzia Bożego	XIX w.	Karczowiska	
87.	Dom mieszkalny	k. XIX w.	Karczowiska 6	
88.	Budynek gospodarczy	k. XIX w.	Karczowiska, przy nr 6	
	KŁOPOTÓW			
89.	Cmentarz komunalny	1925 r.	Kłopotów	A/2029/938/L z dnia 16.02.1990 r.
90.	Dom mieszkalny	poł. XIX w.	Kłopotów 5b	
91.	Dom mieszkalny	XIX/XX w.	Kłopotów 10	
	KRZECZYN MAŁY			

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portaal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
92.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Krzeczyn Mały	
93.	Pałac	1724 r., 1776 r., ok. 1885 r., l. 20. XX w. (1926 r.), remont po 1997 r.	Krzeczyn Mały 35	A/2994/480/L z dnia 29.03.1977 r.
94.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym	3. ćw. XVIII-XIX w.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	
95.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	l. 70. XIX w.	Krzeczyn Mały 36 a, b, c	
96.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1763 r., 2. poł. XIX w.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	
97.	Obora północna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	l. 70. XIX w.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	
98.	Obora wschodnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1869 r.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	
99.	Park ze wzgórzem Reiter-Berg w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1776 r., 1. ćw. XIX w., 3. ćw. XIX w., po 1997 r.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	A/2995/459/L z dnia 17.07.1976 r. oraz 47/A/01 z dnia 31.07. 2001 r.
100.	Aleja lipowa w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	3. ćw. XIX w.	Krzeczyn Mały, przy nr 35	A/2996/705/L z dnia 25.06.1986 r.
101.	Dom pracowników folwarku, czworak, obecnie dom mieszkalny, przy zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1909 r.	Krzeczyn Mały 34 a, b	
102.	Dom mieszkalny	ok. 1915 r.	Krzeczyn Mały 11, 12	
103.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Krzeczyn Mały, w centrum wsi, dz. nr 127 AM 2	
	KRZECZYN WIELKI			

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
104.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem	XVII-pocz. XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	A/2997/724/L z dnia 26.06.1986 r. Do rejestru zabytków wpisany zespół pałacowy: pałac, oficyna mieszkalna, oficyna mieszkalno-gospodarcza, obora.
105.	Pałac	I. 1866-1872, I. 1914-1916, ok. 2020 r.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana 5	A/2997/724/L z dnia 26.06.1986 r.
106.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. poł. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w., pocz. XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. Szafirowa 2	A/2997/724/L z dnia 26.06.1986 r.
107.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVIII w.(?), 1. poł. XIX w., 1. ćw. XX w.	Krzeczyn Wielki, św. Floriana 1	A/2997/724/L z dnia 26.06.1986 r.
108.	Obora w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1863 r.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	A/2997/724/L z dnia 26.06.1986 r.
109.	Stodoła w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XIX w., pocz. XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	.
110.	Budynek spichlerza, stajni, wozowni i stodoły w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XVIII w.(?), 3/4 ćw. XIX w., pocz. XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	
111.	Mur z bramą wjazdową w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	I. 60. XIX w., ok. 1910 r.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	
112.	Mauzoleum rodowe w parku w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1910 r.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	
113.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	k. XVII w.(?), 1. ćw. XIX w., po 1872 r., pocz. XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. św. Floriana, przy nr 5	A/2998/458/L z dnia 17.07.1976 r.
114.	Czworak przy zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, obecnie dom mieszkalny	1906 r.	Krzeczyn Wielki, ul. Granitowa 16	
115.	Czworak przy zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, obecnie dom mieszkalny	XIX/XX w.	Krzeczyn Wielki, ul. Rubinowa 6	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
116.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Krzeczyn Wielki, obok nr 14, dz. nr 96/3 AM 2	
117.	Aleja lipowa	pocz. XVIII w., XIX w.	Krzeczyn Wielki	A/2999/703/L z dnia 25.06.1986 r.
	KSIĘGINICE			
118.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Księginice	
119.	Zespół cmentarza komunalnego, obecnie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach	ok. 1915 r.	Księginice	
120.	Cmentarz komunalny, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach	ok. 1915 r.	Księginice	A/2186/846/L z dnia 16.02.1990 r.
121.	Kaplica grobowa rodziny von Wiedner na cmentarzu komunalnym, obecnie cmentarzu parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach	ok. 1915 r.	Księginice	
122.	Mur cmentarza komunalnego, obecnie cmentarza parafii rzymskokatolickiej pw. św. Michała Archaniola w Siedlcach	ok. 1915 r.	Księginice	
123.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem	4. ćw. XIX w.-1. ćw. XX w.	Księginice, przy nr 14	
124.	Pałac, obecnie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Gminy Lubin Sp. z o.o. oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Raszówce, Filia w Księginicach	1867 r. z wykorzystaniem reliktyw starszej budowli, I. 1907-1908, 1964 r.	Księginice 14	A/3000/723/L z dnia 26.06.1986 r.
125.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	I. 60. XIX w., ok. 1907-1908 r.	Księginice, przy nr 14	A/3522/238 z dnia 15.07.1950 r. oraz 456/L z dnia 22.09.1976 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
126.	Północne podwórze folwarczne w zespole pałacowo-parkowym	2. poł. XIX w.-pocz. XX w.	Księginice, przy nr 14	
127.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza na północnym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	1902 r.	Księginice, przy nr 14	
128.	Stodoła na północnym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	ok. 1902 r.	Księginice, przy nr 14	
129.	Oranżeria na północnym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	pocz. XX w.	Księginice, przy nr 14	
130.	Południowe podwórze folwarczne w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX w.-pocz. XX w.	Księginice, przy nr 14	
131.	Oficyna mieszkalna na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX w., remont przed 2022 r.	Księginice 13	
132.	Oficyna mieszkalna na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX w., remont przed 2022 r.	Księginice 13a	
133.	Spichlerz na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX w.	Księginice, przy nr 14	
134.	Budynek gospodarczy na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	4. ćw. XIX w.	Księginice, przy nr 14	
135.	Stodoła na południowym podwórzu folwarcznym w zespole pałacowo-parkowym	1902 r.	Księginice, przy nr 14	
136.	Czworak przy zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, obecnie dom mieszkalny	1898 r.	Księginice 11	
137.	Dom mieszkalny	XIX/XX w.	Księginice 7	
138.	Dom mieszkalny	pocz. XX w.	Księginice 20	
139.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Księginice, obok nr 22, dz. nr 146/3 AM 2	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
	LISIEC			
140.	Pałac	po 1839 r., remont I. 1987-1988	Lisiec 15a	A/3036/722/L z dnia 26.06.1986 r.
141.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	k. XVIII w.(?), ok. poł. XIX w., 2. poł. XIX w.	Lisiec, przy nr 15a	A/3037/290/L z dnia 30.05.1975 r.
142.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym	I. 40. XIX w.-I. 30. XX w.	Lisiec, przy nr 15b	
143.	Zajazd Zum Schwarzen Adler, obecnie Ośrodek Kultury Gminy Lubin, Świetlica Wiejska w Liścu	4. ćw. XIX w., remont 2002 r.	Lisiec 10	
	MIŁORADZICE			
144.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Świętej Trójcy	XV-XIX w.	Miłoradzice	
145.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Świętej Trójcy	XV w., 1629 r., 1674 r., ok. 1690 r., remont I. 1967-1971 r., 2006 r., I. 2015-2018, 2019 r., I. 2020-2022	Miłoradzice	A/2230/596/L z dnia 14.04.1981 r.
146.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Świętej Trójcy	XV w., XVII w., XIX w.	Miłoradzice	A/2231/851/L z dnia 16.02.1990 r.
147.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Świętej Trójcy	XV w., XVII w., XIX w.	Miłoradzice	
148.	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Świętej Trójcy w Miłoradzie	1883 r.	Miłoradzice	
149.	Oficyna mieszkalna w zespole podworskim	k. XVIII w., XIX w.	Miłoradzice 48, 48a	
150.	Park w zespole podworskim	ok. 1908 r., 2009 r.	Miłoradzice, przy nr 48, 48a	A/3124/466/L z dnia 22.09.1976 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
151.	Szkoła ewangelicka, obecnie Gminna Biblioteka Publiczna w Raszówce, Filia w Miłoradzicach oraz punkt przedszkolny	ok. 1900 r., remont ok. 2015 r.	Miłoradzice 46	
152.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Miłoradzice 58	
153.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Miłoradzice 59	
154.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Miłoradzice 61	
155.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Miłoradzice 63	
156.	Budynek mieszkalno-gospodarczy	I. 20. XX w.	Miłoradzice 65	
157.	Dom mieszkalny, obecnie sklep	4. ćw. XIX w., remont przed 2016 r.	Miłoradzice 68	
158.	Dom mieszkalny	1. poł. XIX w.	Miłoradzice 69	
159.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Miłoradzice, obok nr 28, dz. nr 381/4 AM 2	
160.	Aleja kasztanowców	pocz. XX w.	Miłoradzice	
	MIŁOSNA			
161.	Zespół folwarczny	XIX/XX w.	Miłosna, przy nr 7	
162.	Dom mieszkalno-gospodarczy w zespole folwarcznym	XIX/XX w.	Miłosna 7	
163.	Budynek gospodarczy w zespole folwarcznym	XIX/XX w.	Miłosna, przy nr 7	
	MIROSZOWICE			
164.	Zespół pałacowo-folwarczny	k. XVIII-k. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa, przy nr 29	
165.	Pałac	k. XVIII w.(?), 3. ćw. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa 29	A/3125/721/L z dnia 26.06.1986 r.
166.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym	k. XVIII w.(?), k. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa 27	
167.	Budynek mieszkalno-gospodarczy ze stodołą w zespole pałacowo-folwarcznym	I. 70. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa 23	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
168.	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. poł. XIX w., l. 70. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa, przy nr 23	
169.	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym	l. 70. XIX w.	Miroszowice, ul. Pałacowa, przy nr 23	
170.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Miroszowice, ul. Platanowa, obok nr 1, dz. nr 118 AM 1	
	NIEMSTÓW			
171.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII(?)-XIV w.	Niemstów	
172.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Antoniego	ok. poł. XV-XX w.	Niemstów 84	
173.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego	ok. poł. XV w., 1. poł. XVIII w., ok. 1857 r., po 1945 r. (zwieńczenie wieży), remont 2002 r., 2007 r., l. 2021-2022	Niemstów 84	A/2242/597/L z dnia 14.04.1981 r.
174.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	XV w., powiększony w 1933 r.	Niemstów 84	A/2243/864/L z dnia 16.02.1990 r.
175.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	(XV-XVIII w.?), XIX-XX w.	Niemstów 84	
176.	Zespół podworski (Dittersbach Schloßhof)	XVII-pocz. XX w.	Niemstów, przy nr 71, 72, 73, 75, 77	
177.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów 71	
178.	Oficina mieszkalna w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów 72	
179.	Oficina mieszkalno-gospodarcza w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów 73	
180.	Oficina mieszkalno-gospodarcza w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów 75	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
181.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów 77	
182.	Obora w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów, przy nr 72, 73	
183.	Stodoła w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	pocz. XX w.	Niemstów, przy nr 75, 77	
184.	Park w zespole podworskim (Dittersbach Schloßhof)	1852 r., powiększony ok. 1930 r., l. 2019-2020	Niemstów, przy nr 71, 72, 73, 75, 77	A/3200/464/L z dnia 17.07.1976 r.
185.	Dwór górny (Ober Herzogswaldau), ruina	XVII w.(?)	Niemstów, obok nr 86	
186.	Zespół pałacowo-folwarczny (Nieder Herzogswaldau)	XVI w.(?), ok. 1860 r.-pocz. XX w.	Niemstów, przy nr 117e	
187.	Pałac	ok. 1860 r.	Niemstów 117e	
188.	Park w zespole pałacowo-folwarcznym (Nieder Herzogswaldau)	ok. 1860 r.	Niemstów, przy nr 117e	
189.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Niemstów, obok nr 11, dz. nr 64 AM 1	
	NIEMSTÓW – PODGÓRZE			
190.	Zespół pałacowo-folwarczny	ok. poł. XIX-pocz. XX w.	Niemstów-Podgórze, przy nr 1	
191.	Pałac	ok. poł. XIX w., pocz. XX w.	Niemstów-Podgórze 1	
192.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. poł. XIX w., pocz. XX w.	Niemstów-Podgórze 1a	
193.	Ujeżdżalnia z dwiema stodołami w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. poł. XIX w., pocz. XX, po 1945 r.	Niemstów-Podgórze, przy nr 1	
194.	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. poł. XIX w.	Niemstów-Podgórze, przy nr 1	
195.	Budynek inwentarski w zespole pałacowo-folwarcznym	pocz. XX w.	Niemstów-Podgórze, przy nr 1	
196.	Park wraz z prowadzącą od wschodu aleją w zespole pałacowo-folwarcznym	k. XIX w., pocz. XX w.	Niemstów-Podgórze, przy nr 1	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
	OBORA			
197.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. św. Antoniego	XIV-XIX w.	Obora, ul. Lubińska 51	
198.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. św. Antoniego	k. XV w., 1524 r., 1650 r., 1830 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-1969	Obora, ul. Lubińska 51	A/2253/1508 z dnia 27.01.1966 r.
199.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	XIV w., XVII w., XIX w.	Obora, ul. Lubińska 51	A/2254/928/L z dnia 16.02.1990 r.
200.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. św. Antoniego	XVII(?) w., XIX w.	Obora, ul. Lubińska 51	
201.	Zespół dworski (Nieder Oberau) wraz z zespołem folwarku (Mittel Oberau)	XVI-pocz. XX w.	Obora, ul. Różana 1a, 1b, 4, 10, ul. Lubińska 34, 34a, 34b, 36a, 36b, 49, ul. Makowa 8, 8a	
202.	Dwór, ruina (piwnice) w zespole dworskim (Nieder Oberau)	2. poł. XVI w., k. XVIII w., k. XIX w.	Obora, ul. Różana 4	A/3183/726/L z dnia 26.06.1986 r.
203.	Park w zespole dworskim (Nieder Oberau)	4. ćw. XIX w., pocz. XX w.	Obora, ul. Różana 4	A/3182/681/L z dnia 27.12.1983 r.
204.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole dworskim (Nieder Oberau)	1892 r.	Obora, ul. Lubińska 49, ul. Różana 1a, ul. Makowa 8, 8a	
205.	Stodoła I w zespole dworskim (Nieder Oberau)	ok. 1910 r.	Obora, ul. Różana 1b	
206.	Stodoła II w zespole dworskim (Nieder Oberau), obecnie dom mieszkalny	ok. 1910 r., ok. 2000 r.	Obora, ul. Różana 10	
207.	Oficina mieszkalna w zespole folwarku (Mittel Oberau)	pocz. XIX w.(?), pocz. XX w.	Obora, ul. Lubińska 34, 34a, 34b	
208.	Spichlerz wraz z oborą w zespole folwarku (Mittel Oberau)	ok. 1880 r., ok. 2016 r.	Obora, ul. Lubińska 36b	
209.	Obora w zespole folwarku (Mittel Oberau)	1882 r., ok. 2016 r.	Obora, ul. Lubińska 36a	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
	OSIEK			
210.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Osiek	
211.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. Chrystusa Króla	XIV-XX w.	Osiek, ul. św. Katarzyny 73	
212.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Chrystusa Króla	ok. 1526 r., l. 1609-1610, 1755 r., zniszczony 1945 r., odbudowany w l. 1966-1967, remont l. 1997-1998, 2010 r., 2017 r., 2019 r.	Osiek, ul. św. Katarzyny 73	A/2260/948 z dnia 13.09.1961 r.
213.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla	XIV w.(?), pocz. XVI w.	Osiek, ul. św. Katarzyny 73	A/2261/932/L z dnia 16.02.1990 r.
214.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. Chrystusa Króla	XVII-XVIII w.(?), l. 1966-1967	Osiek, ul. św. Katarzyny 73	
215.	Cmentarz komunalny (nieczynny), obecnie teren zagospodarowany parkowo	1883 r., rewaloryzacja 2020 r.	Osiek	A/2262/937/L z dnia 16.02.1990 r.
216.	Zespół pałacowo-folwarczny	XIV w.(?), 2. poł. XIX-l. 20. XX w.	Osiek, ul. św. Katarzyny 30-34	
217.	Pałac	2. poł. XIX w., XIX/XX w.	Osiek, ul. św. Katarzyny 30a	
218.	Oficina mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym	l. 20. XX w., remont przed 2022 r.	Osiek, ul. św. Katarzyny 34	
219.	Obora z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym	1867 r.	Osiek, przy ul. św. Katarzyny 30-34	
220.	Obora z dwiema oficynami mieszkalnymi w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. 1870 r.	Osiek, ul. św. Katarzyny 30, 32	
221.	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym	1875 r.	Osiek, przy ul. św. Katarzyny 30-34	
222.	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. poł. XIX w., remont przed 2022 r.	Osiek, przy ul. św. Katarzyny 30-34	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
223.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Osiek, ul. Polna, obok nr 4, dz. nr 190/5 AM 2	
	PIESZKÓW			
224.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV-XIX w., I. 2002-2003, 2016 r.	Pieszków 23	
225.	Rzymskokatolicki kościół filialny pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV w., po 1655 r., 1726 r., 1. poł. XIX w., remont 1992 r., 1996 r., I. 2001-2002, 2013 r., I. 2016-2017	Pieszków 23	A/2304/849 z dnia 15.02.1961 r.
226.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV w., XIX w., powiększony w I. 2002-2003, 2016 r.	Pieszków 23	A/2305/933/L z dnia 16.02.1990 r.
227.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Matki Bożej Częstochowskiej	XIV w., XIX w., I. 2002-2003, remont I. 2007-2008	Pieszków 23	
228.	Zespół pałacowo-folwarczny	XVIII(?)-pocz. XX w.	Pieszków, przy nr 19a	
229.	Pałac	4. ćw. XIX w., pocz. XX w.	Pieszków 19a	
	RASZOWA			
230.	Zespół kościoła ewangelickiego, obecnie rzymskokatolickiego kościoła filialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	XIV(?)-pocz. XX w.	Raszowa 24	
231.	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki kościół filialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	XVIII w., ok. 1860 r., pocz. XX w., remont 2002 r.	Raszowa 24	46/A z dnia 02.02.2001 r.
232.	Cmentarz przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	XIV w.(?), XVIII w., pocz. XX w.	Raszowa 24	A/2363/930/L z dnia 16.02.1990 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
233.	Ogrodzenie cmentarza przy kościele ewangelickim, obecnie rzymskokatolickim kościele filialnym pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	pocz. XX w.	Raszowa 24	
234.	Plebania, obecnie dom mieszkalny	1837 r., remont 2002 r.	Raszowa 25	
235.	Pałac, ruina	1688 r., l. 50. XVIII w., XIX/XX w., częściowo rozebrany po 1965 r.	Raszowa	A/3309/957 z dnia 04.10.1961 r.
236.	Most I wschodni, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVIII w., pocz. XX w.	Raszowa	
237.	Most II zachodni, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Raszowa	
238.	Most III południowy, nad fosą, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Raszowa	
239.	Kaplica grobowa, ruina, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Raszowa	
240.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. poł. XVIII w., 2. poł. XIX w., l. 2016-2019	Raszowa	A/3310/682/L z dnia 27.12.1983 r.
241.	Folwark w zespole pałacowo-parkowym	1. poł. XIX-pocz. XX w.	Raszowa, przy nr 17, 18, 23	
242.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. poł. XIX w.	Raszowa 17, 18	
243.	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVIII w., XIX w.	Raszowa 23	
244.	Relikt oranżerii w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Raszowa, przy nr 19	
245.	Dom mieszkalny	2. poł. XIX w., remont 2002 r.	Raszowa 27	
246.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Raszowa, obok nr 35, dz. nr 31/3 AM 1	
	RASZOWA MAŁA			

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
247.	Zespół pałacowy z folwarkiem, obecnie Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług Gospodarstwo Rybackie Sp. z o.o.	2. poł. XIX w.-I. 20. XX w.	Raszowa Mała, przy nr 1	A/3311/618/L z dnia 27.08.1982 r. Do rejestru zabytków wpisany zespół pałacowy: pałac, oficyna, budynek gospodarczy (obiekty wymienione w uzasadnieniu decyzji).
248.	Pałac	2. poł. XIX w., I. 20. XX w.	Raszowa Mała 1	A/3311/618/L z dnia 27.08.1982 r.
249.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w.	Raszowa Mała, przy nr 1	A/3311/618/L z dnia 27.08.1982 r.
250.	Obora w zespole pałacowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w.	Raszowa Mała, przy nr 1	A/3311/618/L z dnia 27.08.1982 r.
251.	Park w zespole pałacowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w.	Raszowa Mała, przy nr 1	
	RASZÓWKA			
252.	Cmentarz ewangelicki, obecnie cmentarz parafii rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Serca NMP w Raszówce	1849 r., powiększony w I. 20. XX w.	Raszówka	A/2205/931/L z dnia 16.02.1990 r.
253.	Zespół pałacowo-folwarczny	k. XVIII w.-I. 20. XX w.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa, przy nr 16a	
254.	Pałac	k. XVIII w., ok. 1854 r., I. 20. XX w., remont 1978 r.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa 16a	A/3038/287/L z dnia 08.10.1976 r.
255.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym	2. poł. XIX w.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa 16b	
256.	Budynek gospodarczy w zespole pałacowo-folwarcznym	pocz. XX w.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa, przy nr 16b	
257.	Obora z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. 1910 r.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa, przy nr 16a	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
258.	Brama wjazdowa na folwark z murem granicznym w zespole pałacowo-folwarcznym	ok. 1920 r.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa, przy nr 16a	
259.	Pocztą	1870 r.	Raszówka, ul. 1 Maja 14	
260.	Willa, obecnie Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	pocz. XX w.	Raszówka, ul. 1 Maja 12	
261.	Ogrodzenie przy willi, obecnie Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej	pocz. XX w.	Raszówka, ul. 1 Maja 12	
262.	Willa	ok. 1920 r.	Raszówka, ul. 1 Maja 13	
263.	Dom mieszkalny	ok. 1920 r.	Raszówka, ul. Wincentego Witosa 10	
264.	Dworzec kolejowy	1870 r., pocz. XX w.	Raszówka, ul. Kolejowa 3	
265.	Nastawnia	ok. 1920 r.	Raszówka	
266.	Budynek mieszkalny, kolejowy	po 1870 r.	Raszówka, ul. Kolejowa 1	
267.	Budynek mieszkalny, kolejowy	po 1870 r.	Raszówka, ul. Kolejowa 5	
268.	Leśniczówka, obecnie Nadleśnictwo Legnica, Leśnictwo Raszówka II	1870 r.	Raszówka, ul. Kolejowa 6, 6a	
269.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Raszówka, ul. Leśna, dz. nr 197 AM 1	ZARZĄDZENIE NR 2447/2024 WÓJTA GMINY LUBIN z dnia 30 stycznia 2024 r. w sprawie wykreślenia obiektu z Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin
	SIEDLCE			
270.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Siedlce	
271.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Michała Archanioła	XIV w.-1936 r.	Siedlce 31	
272.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	1372 r., 1534 r., 1758 r., remont I. 1934-36, I. 2007-2008, I. 2011-13	Siedlce 31	A/2402/850 z dnia 15.02.1961 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
273.	Dzwonnica na cmentarzu przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola	po 1780 r., remont 1986 r.	Siedlce 31	A/2404/598/L z dnia 14.04.1981 r.
274.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola	XIV w., 1592 r.	Siedlce 31	A/2403/842/L z dnia 16.02.1990 r.
275.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Michała Archaniola	XVI (1592 r.)-XVIII w.(?), remont 2009 r.	Siedlce 31	
276.	Pałac, ruina	I. 20.-30. XVIII w.	Siedlce	A/3365/270 z dnia 10.05.1951 r.
277.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	I. 30. XVIII w., ok. poł. XIX w., 2014 r.	Siedlce	A/3366/474/L z dnia 17.07.1976 r.
278.	Dom zarządcy folwarku w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Siedlce 28	
279.	Obora I, z budynkiem mieszkalnym w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XIX w., ok. 1910 r.	Siedlce 28b	
280.	Obora II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XIX w., ok. 1910 r.	Siedlce, przy nr 28	
281.	Dom mieszkalny	k. XIX w., remont przed 2016 r.	Siedlce 55	
	SKŁADOWICE			
282.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIII w.	Składowice	
283.	Cmentarz komunalny wraz z murem granicznym, obecnie rzymskokatolicki cmentarz parafialny	1925 r.	Składowice	
284.	Zespół pałacowo-folwarczny	poł. XVI-4. ćw. XIX w.	Składowice, przy nr 7a	
285.	Pałac	poł. XVI w., XVIII w., XIX w., pocz. XX w.	Składowice 7a	A/3521/725/L z dnia 26.06.1986 r. oraz 610/L z dnia 28.12.1988 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/porta1-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
286.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w., remont ok. 2015-2016 r.	Składowice, przy nr 7a	
287.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w., remont ok. 2015-2016 r.	Składowice, przy nr 7a	
288.	Obora I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w., remont ok. 2015-2016 r.	Składowice, przy nr 7a	
289.	Obora II z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w., remont ok. 2015-2016 r.	Składowice, przy nr 7a	
290.	Obora III w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	4. ćw. XIX w., remont ok. 2015-2016 r.	Składowice, przy nr 7a	
291.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XVII w., 1. ćw. XIX w., 4. ćw. XIX w.	Składowice, przy nr 7a	A/3364/451/L z dnia 17.07.1976 r.
292.	Aleja kasztanowców przy drodze prowadzącej od południowego zachodu do zespołu pałacowo-parkowego z folwarkiem	4 ćw. XIX w.	Składowice, przy nr 7a	
293.	Trafostacja	I. 20. XX w.	Składowice, obok nr 5, dz. nr 96 AM 1	
	SZKLARY GÓRNE			
294.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XII-XIII w.	Szklary Górne	
295.	Zespół rzymskokatolickiego kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła	XIV w., XV/XV-XX w.	Szklary Górne	
296.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła	XV/XVI w., przed 1516 r., 1596 r., 1824 r., I. 1908-1910, remont 1978 r., 1993 r., I. 2007-2009	Szklary Górne	A/2458/855 z dnia 22.02.1961 r.
297.	Cmentarz przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła	XIV w., XVIII w.	Szklary Górne	A/2459/929/L z dnia 16.02.1990 r.
298.	Mur cmentarza przy rzymskokatolickim kościele parafialnym pw. św. Piotra i Pawła	XVIII w.(?), pocz. XX w.	Szklary Górne	
299.	Plebania	1813 r., 1910 r., XX w.	Szklary Górne 40	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/porta1-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
300.	Stodoła w zagrodzie plebańskiej	ok. poł. XIX w., ok. 1880 r., częściowo rozebrana na pocz. XXI w.	Szklary Górne 40	
301.	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem	XVII-pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 51c	
302.	Pałac, obecnie Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szklarach Górnych	I. 1715-1725, ok. 1900 r., remont I. 1969-70, 1993 r.	Szklary Górne 51c	A/3362/271 z dnia 11.05.1951 r.
303.	Oranżeria ob. dom mieszkalny, w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. ćw. XVIII w., pocz. XX w., po 1945 r.	Szklary Górne 51	
304.	Pawilon ogrodowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1900 r., zdjęcie kopuły 1971 r.	Szklary Górne, przy nr 51c	
305.	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. ćw. XVIII w., 2. poł. XIX w., ok. 1900 r.	Szklary Górne, przy nr 51c	A/3363/690/L z dnia 25.06.1986 r.
306.	Ujeżdżalnia i oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1910 r.	Szklary Górne 52n	
307.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	poł. XIX w., ok. 1910 r.	Szklary Górne 52t	
308.	Wozownia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1910 r.	Szklary Górne, przy nr 52t	
309.	Oficyny mieszkalne w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVIII w.(?), pocz. XX w.	Szklary Górne 52 r	
310.	Budynek gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVIII w.(?), pocz. XX w.	Szklary Górne 52s	
311.	Gorzelnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. ćw. XVIII w., pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 52s	
312.	Stajnia koni wierzchowych ze spichlerzem w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	1. ćw. XVIII w., pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 52s	
313.	Spichlerz w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	XVII/XVIII w., pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 52s	
314.	Stodoła w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 52s	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
315.	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Szklary Górne, obok nr 52 k, l, m	
316.	Chlewnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Szklary Górne 52 k, l, m	
317.	Oficyna mieszkalna z bramą przejazdową w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XIX w., brama ok. 1910 r.	Szklary Górne, obok nr 52k	
318.	Obora w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1910 r.	Szklary Górne 52p	
319.	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	ok. 1860 r.	Szklary Górne 52p	
320.	Budynek gospodarczy I w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	k. XIX w.	Szklary Górne, przy nr 52p	
321.	Budynek gospodarczy II w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	pocz. XX w.	Szklary Górne, przy nr 52p	
322.	Owczarnia, obecnie budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XIX w., ok. 1920 r.	Szklary Górne 52 g, h, i, j	
323.	Aleja kasztanowców prowadząca od południa do owczarni w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem	2. poł. XIX w.	Szklary Górne	
	SZKLARY GÓRNE — OWCZARY			
324.	Zespół dworski (Böckey)	I. 30. XIX-ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary, przy nr 76	
325.	Dom zarządcy w zespole dworskim (Böckey)	2. ćw. XIX w. (1836?)	Szklary Górne – Owczary 76	
326.	Budynek gospodarczy I w zespole dworskim (Böckey)	ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary 76d	
327.	Budynek gospodarczy II w zespole dworskim (Böckey)	ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary 76f	
328.	Budynek gospodarczy III w zespole dworskim (Böckey)	ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary 76 f, g	

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
329.	Budynek gospodarczy IV w zespole dworskim (Böckey)	ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary 76e	
330.	Park w zespole dworskim (Böckey)	ok. poł. XIX w.	Szklary Górne – Owczary, przy nr 76	
	USTRONIE			
331.	Dwór	I. 30. XVII w., XVIII/XIX w., 2. poł. XX w., po 1945 r.	Ustronie 19a	
332.	Park w zespole dworsko-parkowym z aleją	k. XIX w., pocz. XX w.	Ustronie, przy nr 19a	A/3398/446/L z dnia 17.07.1976 r.
333.	Szkoła ewangelicka, obecnie dom mieszkalny	1908 r.	Ustronie 1	
334.	Dom mieszkalny	XIX/XX w.	Ustronie 2	
335.	Dom mieszkalny	ok. 1930 r.	Ustronie 12	
	WIERCIEŃ			
336.	Szkoła ewangelicka, Obecnie Ośrodek Kultury Gminy Lubin, Świetlica Wiejska w Wiercieniu	I. 30. XX w., 2006 r.	Wiercień 37	
337.	Trafostacja	1921 r.	Wiercień, obok nr 50, dz. nr 50 AM 1	
	ZIMNA WODA			
338.	Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi	XIV w.	Zimna Woda	
339.	Rzymskokatolicki kościół parafialny pw. Trójcy Świętej	I. 1794-1797, remont I. 2014-2022	Zimna Woda 57	A/2549/1513 z dnia 27.01.1966 r.

L.p.	Nazwa zabytku	Czas powstania	Adres (https://lubinski.webewid.pl/e-uslugi/portaal-mapowy#)	Formy ochrony – numer rejestru zabytków oraz data wpisu do rejestru zabytków
340.	Zespół kościoła katolickiego, następnie ewangelickiego, obecnie parafialnego kościoła prawosławnego pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy	XIV-XIX w.	Zimna Woda 23	
341.	Kościół katolicki, następnie ewangelicki, obecnie parafialny kościół prawosławny pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy	XIV w., 1718 r., 2. poł. XIX w., l. 1947-49, remont 1963 r., l. 1994-97, l. 2015-20	Zimna Woda 23	A/2551/977/L z dnia 29.09.1992 r.
342.	Cmentarz przy kościele katolickim, następnie ewangelickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy	XIV w., powiększony w XIX w.	Zimna Woda 23	A/2552/868/L z dnia 13.11.1992 r.
343.	Mur cmentarza przy kościele katolickim, następnie ewangelickim, obecnie parafialnym kościele prawosławnym pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogarodzicy	XIV-XVIII w., remont 2007 r., l. 2021-2022	Zimna Woda 23	A/6183 z dnia 16.11.2020 r.
344.	Cmentarz katolicki, obecnie cmentarz komunalny	k. XIX w.	Zimna Woda	A/2550/936/L z dnia 16.02.1990 r.
345.	Folwark w zespole podworskim	XIX-XX w.	Zimna Woda, przy nr 59a	
346.	Oficyna mieszkalna w zespole podworskim	pocz. XIX w.	Zimna Woda 59a	
347.	Spichlerz w zespole podworskim	pocz. XIX w.	Zimna Woda, przy nr 59a	
348.	Obora w zespole podworskim	ok. poł. XIX w.	Zimna Woda, przy nr 59a	
349.	Stodoła z bramą przejazdową w zespole podworskim	2. poł. XIX w., ok. 1940 r.	Zimna Woda, przy nr 59a	
350.	Park w zespole podworskim	XVIII w., l. 30. XIX w.	Zimna Woda, przy nr 59a	A/3448/476/L z dnia 17.07.1976 r.
351.	Dom mieszkalny	2. poł. XIX w.	Zimna Woda 4	
352.	Dom mieszkalny	ok. poł. XIX w.	Zimna Woda 20	
353.	Zajazd Gasthof von Reinhold Oertel (Reiner's Gasthof), obecnie dom mieszkalny	3. ćw. XIX w.	Zimna Woda 59	
354.	Trafostacja	l. 20. XX w.	Zimna Woda, obok nr 36, dz. nr 220 AM 1	

Wykaz kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lubin (stanowiska archeologiczne i obszary chronione).

W rubryce „rejestr zabytków” dodano dodatkowo z oznaczeniem „*” zmieniony w 1985 r. przez WKZ w Legnicy numer rejestru zabytków.

Źródło: GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW GMINY LUBIN, 2022 r.

	BUCZYŃKA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
1.	75-21	1 BL	37		Grodzisko		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
2.	75-21	2 BL	38		Ślad osadnictwa		Neolit	
3.	75-21	3 BL	39		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
4.	75-21	4 BL	40		Osada		Późne średniowiecze	
5.	75-21	5	41		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
6.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1300 r.) - okres nowożytny	Strefa OW - obserwacji archeologicznej
	BUKOWNA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
7.	75-19	2	7		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
8.	75-19	3	8		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
9.	75-19	4	41		Grodzisko		Średniowiecze	74/Arch z dnia 17.10.1964 r. // 19/85 74/Arch/64
10.	75-19	5	44		Obozowisko		Mezolit	

11.	75-19	6	45		Obozowisko Punkt osadniczy		Mezolit? Epoka brązu	
12.	75-19	7	46		Punkt osadniczy		Mezolit?	
13.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1283 r. – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
CHRÓSTNIK								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
14.	74-20	1	4		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Okres halsztacki C-D	
15.	74-20	2	5		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
16.	74-20	3	6		Ślad osadnictwa Osada Osada Ślad osadnictwa Osada	Kultura ceramiki sznurowej (KCSZ) Łużycka	Neolit schyłkowy Pradzieje Okres halsztacki C Późne średniowiecze Okres nowożytny, XVII-XVIII w.	
17.	74-20	4	7		Urządzenia obronne		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	387/Arch z dnia 28.08.1968 r. // 64/85 387/Arch/68
18.	74-20	5	8		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Pradzieje Okres halsztacki Późne średniowiecze	
19.	74-20	6	9		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
20.	74-20	7	10		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
21.	74-20	8	11		Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki	
22.	74-20	9	12		Osada	Łużycka	Epoka brązu?	
23.	74-20	10	13		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
24.	74-20	11	14		Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki	
25.	74-20	12	15		Osada		Późne średniowiecze	

26.	74-20	13	16		Osada		Późne średniowiecze	
27.	74-20	14	17		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
28.	74-20	15	18		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
29.	74-20	16	19		Osada		Nieokreślona	
30.	74-20	17	81 (d. 73)		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze – Okres nowożytny	
31.	74-20	18	74		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona	
32.	74-20	19	75		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Nieokreślona	
33.	74-20	20	76		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona	
34.	74-20	21	77		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Okres nowożytny	
35.	74-20	22	78		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Późne średniowiecze – okres nowożytny	
36.	74-20	23	79		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
37.	74-20	24	80		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze – okres nowożytny	
38.	74-20	25	82		Grodzisko? - wieża mieszkalna ruiny Relikty dworu otoczonego fosą		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV – XVIII w.	Rejestr A: stanowisko znajduje się na terenie parku wpisanego do rejestrów zabytków pod numerem: A/2824/461/L z dnia 22.09.1976 r. Stanowisko tożsame z 26/83.
39.	74-20	12	87		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Kultura łużycka	Okres nowożytny, XVI-XVII w. Okres nowożytny, XVII-XVIII w. Okres nowożytny	
40.	74-20	13	84		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze Okres nowożytny, XVII-XVIII w. Okres nowożytny, XIX w.	
41.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1222 lub 1288 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

CZERNIEC								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
42.	73-21	1	24		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
43.	73-21	2	25		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – II okres epoki brązu	
44.	74-21	3	59		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
45.	74-21	4	60		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
46.	74-21	5	25		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
47.	74-21	6	26		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
48.	73-21	7	65		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
49.	74-21	8	27		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
50.	74-21	9	62		Siedziba pańska		Średniowiecze – okres nowożytny	Rejestr A: stanowisko znajduje się na terenie parku wpisanego do rejestru zabytków pod numerem A/2825/692/L z dnia 25.06.1986 r.
51.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

DĄBROWA GÓRNA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
52.	73-22	1	7		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	333/Arch z dnia 15.03.1968 r. // 44/85 333/Arch/68
53.	73-21	2	19		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	336/Arch z dnia 15.03.1968 r. // 47/85 336/Arch/68
54.	73-21	3	6		Ślad osadnictwa		Neolit	
55.	73-22	4	5		Ślad osadnictwa		Neolit	
56.	73-22	5	55		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII–XIV w.	
57.	73-22	5	4	Siedlce	Skarb	Łużycka	Nieokreślona	
58.	73-22	6	56		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
59.	73-22	7	62		Osada		Późne średniowiecze, XIV–XV w.	
60.	73-22	8	63		Osada		Późne średniowiecze, XIV–XV w.	
61.	73-21	10	78		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV–XV w.	
62.	73-22	9 BL	108		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
63.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1209 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
GOGOŁOWICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
64.	75-22	1	38		Cmentarzysko szkieletowe		Średniowiecze	
65.	75-22	2	39		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki Średniowiecze	

66.	75-22	3	40		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki?	
67.	75-22	4	41		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsamy ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
GOLA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
68.	72-20	1	26		Osada		II okres epoki brązu – okres halszacki	
69.	73-21	2	28		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
70.	73-21	3	29		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
71.	73-21	4	30		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
72.	73-21	5	31		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XV w.	
73.	73-21	6	32		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XV w.	
74.	73-21	7	33		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
75.	73-21	8	27		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
76.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1259 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
GORZELIN								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
77.	75-21	1	52		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
78.	75-20	1 BL	1		Nieokreślona		Neolit	
79.	75-21	2	53		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
80.	75-20	2 BL	2		Ślad osadnictwa		Neolit	
81.	75-20	3	3		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
82.	75-20	4	4		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka kamienia Okres halszacki	
83.	75-20	5	5		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

84.	75-20	6	6		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
85.	75-20	7	7		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje	
86.	75-20	8	8		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
87.	75-20	9	9		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
88.	75-20	10	10		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje Średniowiecze	
89.	75-20	11	11		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki	
GORZYCA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
90.	74-20	1	68		Ślad osadnictwa Cmentarzysko ciałopalne Osada Osada		Neolit Epoka kamienia Pradzieje Średniowiecze	
91.	74-20	2	69		Osada?		Średniowiecze	
92.	74-20	3	70		Osada?		Średniowiecze	
93.	74-20	4	71		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
94.	74-20	5	72		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
95.	74-19	6	53		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
96.	74-19	7	54		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
97.	74-19	8 BL	55		Cmentarzysko		Epoka kamienia	
98.	74-19	9 BL	56		Ślad osadnictwa		Neolit	
99.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1418 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

	KŁOPOTÓW							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
100.	74-21	1	8		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze	133/Arch z dnia 02.10.1965 r. // 24/85 33/Arch/65
101.	74-21	2	24		Cmentarzysko	Łużycka	Epoka brązu	335/Arch z dnia 05.04.1968 r. // 46/85 335/Arch/68 i 368/Arch z dnia 13.05.1968 r. // 55/368/Arch/68
102.	74-21	3	22		Grodzisko		Okres nowożytny	
103.	74-21	4	21		Osada Osada Osada		Epoka brązu – okres halsztacki Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze	
104.	74-21	5	7		Grodzisko		Późne średniowiecze, XIII/XIV – 1 poł. XIV w.	67/Arch z dnia 29.09.1964 r. // 18/85 67/Arch/64
105.	74-21	6	6		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
106.	74-21	7	23		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
107.	74-21	8 BL	30		Ślad osadnictwa	Przedłużycka	II okres epoki brązu	
108.	74-21	9 BL	31		Osada	Łużycka	Epoka brązu	
109.	74-12	11	56		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
110.	74-21	12	57		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
111.	74-21	13	58		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	

112.	73-21	14	23		Cmentarzysko ciałopalne Cmentarzysko szkieletowe	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	375/Arch z dnia 14.05.1968 r. // 58/85 375/Arch/68
113.	74-21	15	55		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
114.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
KRZECZYN MAŁY								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
115.	74-20	1	58		Cmentarzysko kurhanowe	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	328/Arch z dnia 02.04.1968 r. // 43/85 328/Arch/68
116.	73-20	2	14		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	37/Arch z dnia 13.08.1964 r. // 12/85 37/Arch/64
117.	74-20	3 BL	60		Ślad osadnictwa	Kultura ceramiki wstęgowej rytej	Neolit	
118.	74-20	4	55		Cmentarzysko ciałopalne	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
119.	74-20	5	56		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Średniowiecze	
120.	73-20	6	29		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
121.	73-20	7	46		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
122.	74-20	8	57		Cmentarzysko ciałopalne	Przeworska	Nieokreślona	
123.	74-20	9	59		Grodzisko		Średniowiecze	

124.	74-20	10	61	Dawniej za AZP błędnie określane jako „bez lokalizacji	Cmentarzysko	Łużycka	V okres epoki brązu	334/Arch z dnia 15.03.1968 r. // 45/85 334/Arch/68
125.	74-20	11 BL	62		Cmentarzysko ciałopalne	Pomorska	Nieokreślona	
126.	74-20	12 BL	63		Cmentarzysko	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
127.	74-20	13	64		Osada Osada		Pradzieje Średniowiecze	
128.	74-20	14	65		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
129.	74-20	15	66		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
130.	74-20	16	67		Osada?		Pradzieje	
131.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
KRZECZYN WIELKI								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
132.	74-20	1	20		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Grodzisko		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza starsza Wczesne średniowiecze, XII w.	214/Arch z dnia 19.05.1966 r. // 35/85 214/Arch/66
133.	74-20	3 BL	22	Dawniej za AZP błędnie określane jako zlokalizowane	Ślad osadnictwa Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Epoka kamienia Nieokreślona	
134.	74-20	5	24		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
135.	74-20	6	25		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
136.	74-20	7 BL	26		Ślad osadnictwa		Neolit	
137.	74-20	8 BL	27		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
138.	74-20	9	28		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV w.	
139.	74-20	10	29		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska?	Pradzieje Okres wpływów rzymskich?	

140.	74-20	11	30		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV w.	
141.	74-20	12	31		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIV w.	
142.	74-20	16	35		Osada		Późne średniowiecze	
143.	74-20	17	36		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
144.	74-20	18	37		Osada		Późne średniowiecze	
145.	74-20	19	38		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wędrówek ludów, faza D Późne średniowiecze	
146.	74-20	20	39		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
147.	74-20	21	40		Osada		Późne średniowiecze	
148.	74-20	22	41		Osada Osada Osada		Pradzieje Średniowiecze, XIII w. Późne średniowiecze	
149.	74-20	23	42		Osada		Średniowiecze	
150.	74-20	24	43		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze fazy młodsze Późne średniowiecze	
151.	74-20	25	44		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
152.	74-20	26	45		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	
153.	74-20	28	47		Osada?		Średniowiecze	
154.	74-20	29	48		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje Późne średniowiecze	
155.	74-20	30	49		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Średniowiecze	
156.	74-20	31	50		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
157.	74-20	32	51		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
158.	74-20	33	52		Osada		Średniowiecze	
159.	74-20	34	53		Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Średniowiecze	

160.	74-20	35	54		Osada?		Pradzieje	
161.	74-20	36	86		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka Przeworska	Neolit/epoka brązu Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny Nieokreślona	
162.	73-20	37	75		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka(?)	Późne średniowiecze Okres nowożytny, XVI w. Okres nowożytny, XVII-XVIII w.	
163.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1216? r.) – okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
KSIĘGINICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
164.	73-21	1	17		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Epoka kamienia – II okres epoki brązu Okres laterński, II-I wiek p.n.e. Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
165.	73-21	2	16		Ślad osadnictwa		Neolit	
166.	73-21	3	15		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
167.	73-21	4	18		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
168.	73-21	9	41		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
169.	73-21	10	42		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
170.	73-21	11	54		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
171.	73-21	12	55		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
172.	73-21	13	56		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
173.	73-21	14	57		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
174.	73-21	15	58		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	

175.	73-21	16	59		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
176.	73-21	17	60		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
177.	73-21	18	61		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
178.	73-21	19	63		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
179.	73-21	20	64		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
180.	73-21	21	66		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
181.	73-21	22 BL	80		Ślad osadnictwa		Neolit	
182.	73-21	23 BL	81		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Epoka brązu	
183.	73-21	24 BL	82		Cmentarzysko	Łużycka?	Nieokreślona	
184.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
LISIEC								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
185.	75-19	1	18		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
186.	75-19	2	19		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
187.	75-19	3	20		Osada		Średniowiecze	
188.	75-19	4	21		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
189.	75-19	5	22		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Epoka kamienia Średniowiecze	
190.	75-19	6	23		Osada		Średniowiecze	
191.	75-19	7	24		Osada		Średniowiecze	
192.	75-19	8	25		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
193.	75-19	9	26		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
194.	75-19	10	27		Osada		Średniowiecze	
195.	75-19	11	28		Punkt osadniczy		Średniowiecze	

196.	75-19	12	29		Osada Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
197.	75-19	13	30		Osada		Średniowiecze	
198.	75-19	14	31		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
199.	75-19	15	32		Osada Osada?	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
200.	75-19	16	33		Osada		Średniowiecze	
201.	75-19	17	34		Osada		Średniowiecze	
202.	75-19	18	35		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
203.	75-19	19	36		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki Średniowiecze	
204.	75-19	20	37		Punkt osadniczy		Średniowiecze	
205.	75-19	21	39		Grodzisko		Późne średniowiecze, XIV w.	61/Arch z dnia 29.09.1964 r. // 16/85 61/Arch/64
206.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1353 r. - <i>Lintberg</i> północna część Liśca) – okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
MIŁORADZICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
207.	75-21	1	9		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
208.	75-21	2	10		Osada Osada	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
209.	75-21	3	11		Osada		Wczesne średniowiecze VIII-XII w.	
210.	75-21	4	12		Ślad osadnictwa		Nieokreślona	
211.	75-21	5	13		Grodzisko		Późne średniowiecze	
212.	75-21	6 BL	14		Nieokreślona		Okres wpływów rzymskich	
213.	75-21	7	15		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
214.	75-21	8	16		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Okres wpływów rzymskich?	
215.	75-21	9	17		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
216.	75-21	10	18		Osada		Późne średniowiecze	

217.	75-21	11	19		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
					Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
218.	75-21	12	20		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
219.	75-21	13	21		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
220.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) – okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

	MIŁOSNA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
221.	75-21	1	29		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
222.	75-21	2	30		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
223.					Wieś		Okres nowożytny (wzmianka z 1789 r.)	Strefa OW – ochrony archeologicznej
	MIROSZOWICE							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
224.	74-21	1	9		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
225.	74-21	2	20		Grodzisko		Okres nowożytny	
226.	74-21	3	53		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	
227.	74-21	4	54		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze IX-X w.	

	NIEMSTÓW							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestr C // zmiana numera w 1985 r.
228.	75-21	1	22		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
229.	74-22	1	11	Redlice	Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacki	
230.	74-22	2	4	Redlice	Ślad osadnictwa		Pradzieje	
231.	74-21	4	28		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
232.	74-22	5	12		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
233.	74-21	6	29		Grodzisko		Okres nowożytny	
234.	74-22	7	13		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
235.	74-22	8	14		Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich	
236.	75-21	9	23		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
237.	74-22	10 BL	16		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
238.	74-22	11	18		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
239.	74-22	12	19		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
240.	74-22	13	20		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
241.	74-22	14	21		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
242.	74-22	15	22		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
243.	74-22	16	23		Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Pradzieje Późne średniowiecze	
244.	74-22	17	24		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
245.	74-22	18	25		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
246.	74-22	19	26		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
247.	74-22	20	27		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
248.	74-22	21	28		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

249.	75-21	22	24		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze	
250.	75-21	23	25		Osada Osada Ślad osadnictwa	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
251.	75-21	24	26		Osada Osada Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze, VIII-IX w. Późne średniowiecze	
252.	75-21	25	27		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
253.	75-21	26	28		Osada Osada	Łużycka	V okres epoki brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze	
254.	74-21	27	63	Zwierzyniec	Dwór obronny		Późne średniowiecze	Rejestr A: stanowisko znajduje się na terenie parku wpisanego do rejestru zabytków pod numerem: A/3200/464/L z dnia 17.07.1976 r.
255.	74-21	28	64		Siedziba Obronna		Okres nowożytny, XVII?/XVIII-XX w.	
256.	74-21	29	59		Relikty dworu		Późne średniowiecze (?) -okres nowożytny	
257.	74-21	30	65		Relikty dworu		Późne średniowiecze-okres nowożytny	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsame ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
OBORA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
258.	73-20	1	15		Cmentarzysko Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	384/Arch z dnia 08.08.1968 r. // 62/85 384/Arch/68

259.	73-20	2	17		Punkt osadniczy	Przeworska	Okres lateński, II-I wiek p.n.e.	
260.	73-20	3	18		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
261.	73-20	4	19		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
262.	73-20	5	20		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
263.	73-20	6	21		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
264.	73-20	7	22		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
265.	73-20	8	23		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
266.	73-20	9	24		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
267.	73-20	10	25		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
268.	73-20	11	26		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
269.	73-20	12	27		Osada Osada Osada	Łużycka	Epoka brązu? Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
270.	73-20	13	28		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
271.	73-20	14	30		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
272.	73-20	15	36		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
273.	73-20	16	37		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
274.	73-20	17	38		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
275.	73-20	18	39		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
276.	73-20	19	40		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
277.	73-20	20	41		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
278.	73-20	21	42		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze – okres nowożytny, XV-XVI w.	
279.	73-20	22	43		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
280.	73-20	23	44		Osada Osada	Przeworska?	Okres wpływów rzymskich? Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
281.	73-20	24	45		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
282.	73-20	25	47		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
283.	73-20	26	48		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
284.	73-20	27	49		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
285.	73-20	28	50		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
286.	73-20	29	51		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	

287.	73-20	30	52		Osada Ślad osadnictwa	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
288.	73-20	31	54		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
289.	73-20	32	55		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
290.	73-20	33	56		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
291.	73-20	34	57		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
292.	73-20	35	58		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
293.	73-20	36	59		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
294.	73-20	37 BL	66		Nieokreślona		Wczesne średniowiecze	
295.	73-20	38 BL	67		Nieokreślona	Przeworska	Nieokreślona	
296.	73-20	39 BL	68		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki	
297.	73-20	40 BL	69		Nieokreślona		Epoka brązu	
298.	73-20	41 BL	70		Nieokreślona		Średniowiecze	
299.	73-20	42	71		Cmentarzysko	Łużycka	Nieokreślona	
300.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1298 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – obserwacji archeologicznej
OSIEK								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
301.	74-21	1	1		Cmentarzysko ciałopalne Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halszacki Późne średniowiecze	
302.	74-21	2	2		Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
303.	74-21	3	3		Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halszacki Pradzieje Późne średniowiecze	
304.	74-21	4	50		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
305.	74-21	5	4		Osada Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze, IX-X w. Późne średniowiecze	
306.	74-21	6	17		Osada		Wczesne średniowiecze	

307.	74-21	7	5		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
308.	74-21	10	46		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
309.	74-21	11	16		Osada		Wczesne średniowiecze	
310.	74-21	12	42		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
311.	74-21	13	43		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
312.	74-21	14	44		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
313.	74-21	15	45		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
314.	74-21	16	47		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
315.	74-21	17	48		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
316.	74-21	18	49		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze	
317.	74-21	19	51		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
318.	74-21	20	52		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
319.	74-20	21	73		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
320.	74-21	22	61		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
321.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1203 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
PIESZKÓW								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
322.	74-21	1	12		Cmentarzysko ciałopalne		Epoka brązu – okres halsztacki	63/Arch z dnia 29.09.1964 r. // 17/85 63/Arch/64
323.	74-21	2	13		Osada		Epoka brązu – okres halsztacki	
324.	74-21	3	10		Osada Ślad osadnictwa		Epoka brązu – okres halsztacki Pradzieje	
325.	74-21	4	11		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
326.	74-21	5	15		Osada		Wczesne średniowiecze	
327.	74-21	6	14		Grodzisko		Okres nowożytny	
328.	74-21	7	32		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	

329.	74-21	8	33		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
330.	74-21	9	34		Ślad osadnictwa	Łużycka	Epoka brązu	
331.	74-21	10	35		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
332.	74-21	11	36		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
333.	74-21	12	37		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze	
334.	74-21	13	38		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
335.	74-21	14	39		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	
336.	74-21	15	40		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
337.	74-21	16	41		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze	
338.	75-21	17	42		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
339.	75-21	18	43		Grodzisko		Nieokreślona	
340.	75-21	19	44		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
341.	75-21	20	45		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
342.	75-21	21	46		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
343.	75-21	22	47		Osada		Późne średniowiecze	
344.	75-21	23	48		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
345.	75-21	24	49		Osada Osada	Przeworska	Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
346.	75-21	25	50		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
347.	75-21	26	51		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
348.	75-21	27	54		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
349.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1287 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

	RASZOWA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
350.	75-21	1	1		Osada		Nieokreślona	
351.	75-21	2	2		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
352.	75-21	3	3		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
353.	75-21	4	4		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
354.	75-21	5	5		Osada		Późne średniowiecze	
355.	75-21	6	6		Osada		Późne średniowiecze	
356.	75-21	7	7		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
357.	75-21	8	8		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
358.	75-21	9	55		Siedziba pańska		Średniowiecze – okres nowożytny	Rejestr A: A/3309/957 z dnia 04.10.1961 r. jako pałac
359.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
	RASZOWA MAŁA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
360.	75-21	1	31		Grodzisko		Późne średniowiecze	44/Arch z dnia 25.09.1964 r. // 13/85 44/Arch/64
361.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 lub 1273 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

RASZÓWKA								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
362.	75-21	1 BL	32	Lipiny	Osada		Neolit	
363.	75-20	1	12		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
364.	75-21	2 BL	33	Lipiny	Osada	Łużycka	Okres halsztacki	
365.	75-20	2	13		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
366.	75-21	3 BL	34	Lipiny	Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
367.	75-21	4 BL	35	Lipiny	Grodzisko		Wczesne średniowiecze	
368.	75-21	5	36	Lipiny	Ślad osadnictwa		Pradzieje	
369.	76-20	1	26	Dawniej Dobrzejów, gm. Miłkowice	Grodzisko		Wczesne średniowiecze, XII-XIII w.	21/Arch z dnia 16.06.1964 r. // 10/85 21/Arch/64
SIEDLCE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
370.	73-21	1	22		Osada	Łużycka	Nieokreślona	
371.	73-22	2	1		Ślad osadnictwa		Neolit	
372.	73-21	3	21		Osada Osada	Łużycka	Epoka brązu – okres halsztacki Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
373.	73-21	4	20		Osada Osada	Łużycka	Nieokreślona Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
374.	73-22	6	3		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza	
375.	73-22	7	2		Osada Osada Osada	Łużycka Przeworska	Nieokreślona Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
376.	73-22	8	35		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
377.	73-22	9	36		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	

378.	73-22	10	37		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
379.	73-22	11	38		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
380.	73-22	12	39		Osada		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
381.	73-22	13	40		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
382.	73-22	14	54		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
383.	73-22	15	57		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza	
384.	73-22	16	58		Osada		Późne średniowiecze XIII-XIV w.	
385.	73-22	17	59		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Średniowiecze	
386.	73-22	18	60		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze faza młodsza	
387.	73-21	19	62		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
388.	73-21	20	71		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
389.	73-21	21 BL	91		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
390.	73-21	22 BL	92		Ślad osadnictwa	Przeworska	Nieokreślona	
391.	73-21	23 BL	93		Cmentarzysko		Nieokreślona	
392.	73-21	24 BL	102	Dawniej 24/92	Cmentarzysko		Epoka brązu	
393.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1257 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
SKŁADOWICE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
394.	73-21	1	11		Cmentarzysko ciałopalne	Łużycka	Nieokreślona	
395.	73-21	2	45		Osada Osada	Przeworska	Okres lateński późny Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
396.	73-21	3	46		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Wczesne średniowiecze faza starsza	
397.	73-21	4	47		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
398.	73-21	5	48		Osada		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	

399.	73-21	6	49		Osada Osada Osada	Łużycka Przeworska	Epoka brązu Okres wpływów rzymskich późny Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
400.	73-21	7	50		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje	
401.	73-21	8	51		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
402.	73-21	9	52		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
403.	73-21	10	53		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
404.	73-21	11	67		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona Pradzieje Późne średniowiecze	
405.	73-21	12	68		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
406.	73-21	13	69		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
407.	73-21	14	70		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
408.	73-21	15	72		Osada Osada	Przeworska	Okres wędrówek ludów, IV-V w. Późne średniowiecze, XIII-XIV w.	
409.	73-21	16	73		Ślad osadnictwa	Przeworska?	Nieokreślona	
410.	73-21	17	74		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
411.	73-21	18 BL	89		Ślad osadnictwa		Epoka brązu	
412.	73-21	19 BL	90		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
413.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
SZKLARY GÓRNE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
414.	73-19	1	12		Cmentarzysko	Kultura ceramiki sznurowej	Neolit	
415.	72-20	1	16	Lubków	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
416.	72-20	2 BL	18		Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	

417.	72-19	2 BL	10		Ślad osadnictwa		Neolit	
418.	72-19	3 BL	11		Osada Ślad osadnictwa		Neolit Średniowiecze	
419.	72-20	3	17	Owczary	Założenie obronne?		Nieokreślona	
420.	72-20	4 BL	19		Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
421.	72-19	4 BL	12		Ślad osadnictwa		Neolit	
422.	72-19	5	13		Ślad osadnictwa Osada		Epoka kamienia Średniowiecze	
423.	72-20	5	22		Punkt osadniczy		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV-XVI w.	
424.	72-19	6	14		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich	
425.	72-20	6	20		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
426.	72-19	7	15		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
427.	72-20	7	23		Punkt osadniczy		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XIV-XVI w.	
428.	72-19	8	16		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
429.	72-20	8	21		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia – I okres epoki brązu	
430.	72-19	9	17		Osada		Średniowiecze	
431.	72-20	9	24		Punkt osadniczy Ślad osadnictwa Punkt osadniczy	Przeworska	Pradzieje Okres laterński młodszy Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
432.	72-19	10	18		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
433.	72-20	10	25		Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Łużycka?	Pradzieje Nieokreślona Późne średniowiecze, 2 połowa XIII-XIV w.	
434.	72-19	11	19		Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Średniowiecze	
435.	73-20	11	34		Osada Osada Osada	Przeworska	Pradzieje Okres wpływów rzymskich, faza C1-C3 Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
436.	72-19	12	20		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
437.	73-20	12	35		Ślad osadnictwa		Pradzieje	

438.	73-20	13	33		Osada Osada Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Okres halszacki Wczesne średniowiecze faza młodsza Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
439.	72-20	14	27		Osada? Punkt osadniczy	Łużycka	Epoka brązu - okres halszacki Późne średniowiecze	
Historyczny układ ruralistyczny wsi wraz z nawarstwieniami archeologicznymi tożsamy ze strefą „OW” – obserwacji archeologicznej								
USTRONIE								
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numera w 1985 r.
440.	73-21	1	12		Ślad osadnictwa	Łużycka	Nieokreślona	
441.	73-21	2	13		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka?	Nieokreślona Wczesne średniowiecze	
442.	73-21	3	14		Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Epoka brązu Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
443.	73-21	4	75		Osada		Późne średniowiecze – okres nowożytny, XV-XVI w.	
444.	73-21	5	76		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
445.	73-21	6	77		Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Okres wędrówek ludów, IV-V w. Późne średniowiecze, XIV-XV w.	
446.	73-21	7	79		Grodzisko stożkowate?		Późne średniowiecze	
447.	73-21	8 BL	86		Punkt osadniczy		Epoka kamienia	
448.	73-21	9 BL	87		Cmentarzysko		Epoka brązu	
449.	73-21	10 BL	88		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halszacki	
450.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1267 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej

	WIERCIEŃ							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
451.	75-20	1	14		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje Wczesne średniowiecze	
452.	75-20	2	15		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
453.	75-20	3	16		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
454.	75-20	4	17		Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki	
455.	75-20	5	18		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
456.					Wieś		Średniowiecze (wzmianki z 1358 – Würtsch i z 1414 r. - Helle) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej
	ZIMNA WODA							
	Obszar AZP	Numer stanowiska w msc.	Numer stanowiska na obszarze	Nazwa lokalna/dawna nazwa	Funkcja	Kultura	Chronologia	Rejestr zabytków: numer pierwotny rejestru C // zmiana numeru w 1985 r.
457.	75-19	1	38		Osada	Łużycka	Okres halsztacki	
458.	75-19	2	40		Cmentarzysko	Łużycka	Nieokreślona	371/Arch z dnia 13.05.1968 r. // 56/85 371/Arch/68
459.	75-20	5	19		Ślad osadnictwa		Średniowiecze	
460.	75-20	6	20		Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
461.	75-20	7	21		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
462.	75-20	8	22		Ślad osadnictwa		Pradzieje	
463.					Wieś		Średniowiecze (wzmianka z 1355 r.) - okres nowożytny	Strefa OW – ochrony archeologicznej